WOLFGANG ZÖLLER

Cînd imaginea suprimă cuvîntul

Wolfgang Zöller

Când imaginea suprimă cuvântul

Cuprins

Pag.

Numai cu inima poţi vedea bine.
Tot ceea ce este esenţial e invizibil pentru ochi

Antoine de Saint-Exupéry

Prefață:
Lumină pentru toate domeniile vieții

Televiziunea, în general, și efectele ei nemijlocite asupra gândirii și comportării oamenilor, în special, formează un complex tematic, în legătură cu care, în ultimii ani, doi evrei care trăiesc în America, au dat naștere, independent unul de celălalt, unor dispute aprinse. În anul 1978 a ieșit pe piață specialistul în reclame Jerry Mander, născut în 1941, cu pamfletul său „Four Arguments For The Elimination Of Television" (Patru argumente pentru eliminarea televiziunii"), făcându-i pe nenumărați cititori să mediteze critic asupra propriei lor atitudini față de televizor. Apoi, în 1985, cercetătorul în domeniul comunicațiilor prof. Neil Postman, cu zece ani mai în vârstă, și-a zguduit cititorii cu cartea „Amusing Ourselves to Death. Public Discourse in the Age of Show Business" („Ne distrăm de moarte – Discurs public în epoca show-business-ului").

Ambele cărți, mai ales cea a lui Postman, atrag atenția asupra diferenței funcționale și epistemologice dintre *cuvânt* pe de o parte și *imagine* pe de alta, înregistrând cu o mare îngrijorare transformarea de-a lungul anilor a unei culturi provenite dintr-o gândire în cuvinte într-o tâmpire generală determinată de gândirea în imagini. Doar marginal intră în discuție un fenomen nou care se extinde tot mai mult în domeniul religios: coliziunea catrastrofală dintre *cuvânt* și *imagine* sub forma Cuvântului biblic transpus în film. Problema care se naște aici și care încă nu poate fi prevăzută în toată amploarea ei îi privește în primul rând pe cei care se bizuie pe Biblie cu convingere și doresc să ducă o viață potrivită cu învățăturile ei, dar care *nu recunosc* încă pericolul care-i pândește.

De aceea, nu putem omite ca în continuare să cităm pe larg din toate cele trei cărți: din cea a lui Mander, a lui Postman – și înainte de orice din Biblie.

Despre natura și puterea celui mai important mijloc vizual de comunicaare în masă, Mander scrie: „Departe de a fi lipsită de valoare, televiziunea decide din start cine o va folosi, cum va fi folosită, ce efect va avea asupra vieții individului și – dacă va mai continua să fie masiv folosită – ce structuri politice trebuie să rezulte în mod inevitabil".

Postman avertizează în legătură cu efectele producerii de programe de divertisment ale televiziunii: „Cine este pregătit să se împotrivească invaziei de amuzament? La cine să ne plângem – când? și pe ce ton? – atunci când discursul serios degenerează în chicoteli? Ce remediu sau antidot mai poate fi prescris unei culturi măcinată de râsete?

Biblia, în cartea profetului Isaia, indică o posibilitate cutremurătoare prin care răspunde Dumnezeu: *„Întruna veți auzi și nu veți înțelege; întruna veți vedea, și nu veți pricepe! Împietrește inima acestui popor, fă-l tare de urechi, și astupă-i ochii ca să nu vadă cu ochii, să nu audă cu urechile, să nu înțeleagă cu inima, să nu se întoarcă la Mine, și să nu fie tămăduit"* (Isaia 6:9-10).

Lucrările lui Mander și Postman reprezintă unul din cazurile în care celor care Îl urmează pe Cristos trebuie să li se pună în față un cuvânt al Domnului: *„Fiii veacului acestuia, față de semenii lor, sunt mai înțelepți decât fiii luminii"* (Luca 16:8b). Unii din aceștia din urmă se expun zilnic – deși ar trebui să știe mai bine – mașinăriei electronice cu imagini în continuă mișcare, lăsându-și capacitatea de gândire să amorțească neîncetat și alimentându-se fără întrerupere cu toată acea murdărie servită atât de fermecător (cochetarea cu adulterul și desfrâul, cu orice fel de duh necurat filozofico-ideologic, laolaltă cu toate perversitățile, ocultismele și satanismele posibile).

Cei „evlavioși", a căror atitudine față de televizor nu diferă de cea a „fiilor veacului acestuia", nu se deosebesc de aceștia nici prin reacția lor atunci când cineva le vorbește răspicat împotriva altarului din casă, în fața căruia sacrifică zilnic atât de mult timp prețios și dăruire personală. „Cei care vorbesc despre asemenea probleme au adesea un ton aproape isteric, ceea ce face să li se reproșeze că ar fi cicălitori, plictisitori sau niște pesimiști notorii", își descrie profesorul Postman experiențele, „însă ei fac

aceasta deoarece lucrul asupra căruia vor să atragă atenţia celorlalţi pare atât de inofensiv, dacă nu chiar trecut cu vederea".

Deja pe la anul 570 î. Cr., în Israel, poporul ales al lui Dumnezeu, un profet pe nume Ezechiel a făcut o experienţă asemănătoare, atunci când Dumnezeu l-a trimis să ia atitudine faţă de practicile necurate care luaseră o mare amploare: „*Fiul omului! Copiii poporului tău vorbesc de tine pe lângă ziduri şi pe la uşile caselor, şi zic unul altuia, fiecare fratelui său: ‚Veniţi dar, şi ascultaţi care este cuvântul ieşit de la Domnul!' Şi vin cu grămada la tine, stau înaintea ta ca popor al Meu, ascultă cuvintele tale, dar nu le împlinesc, căci cu gura vorbesc dulce de tot, dar cu inima umblă tot după poftele lor. Iată că tu eşti pentru ei ca un cântăreţ plăcut, cu un glas frumos şi iscusit la cântare pe coarde. Ei îţi ascultă cuvintele, dar nu le împlinesc deloc*" (Ezechiel 33:30-32). Încă de la începutul slujirii sale, Dumnezeu îi spusese profetului: „*Să le spui cuvintele Mele, fie că vor asculta, fie că nu vor asculta!*" (Ezechiel 2:7)

Lucrarea unui vestitor al Evangheliei nu are voie să depindă de perspectivele sale de succes. Ea trebuie să fie făcută deoarece Dumnezeu a poruncit-o. În spatele acestei porunci se află dorinţa cea mai importantă a lui Dumnezeu: „*Doresc Eu moartea păcătosului? zice Domnul Dumnezeu. Nu doresc Eu mai degrabă ca el să se întoarcă de pe căile lui şi să trăiască?*" (Ezechiel 18:23) În realitate, nu este vorba de nimic altceva decât de moartea sau viaţa spirituală împreună cu efectele lor eterne. Iar cine este de părere că acea colecţie de cărţi alcătuită cu vreo 1900 de ani în urmă purtând numele de „Biblie" n-ar avea nimic de spus cu privire la teme precum „film" şi „televiziune", acela a uitat că Biblia este Cuvântul lui Dumnezeu şi de aceea este în stare în orice vreme să-şi arunce lumina asupra oricărei probleme a vieţii, fără nici o excepţie (Evrei 4:12-13). Astfel, Cuvântul viu din Cartea cărţilor face posibilă cercetarea efectelor *cuvântului* şi *imaginii*, precum şi a pericolelor ce provin din deformarea Cuvântului biblic şi înlocuirea lui de către imagine, o perspectivă detaliată aşa cum Mander şi Postman n-o pot oferi.

„Ochiul nu se satură de privit" – sau: Diferențierile precise ale lui Postman

Lumea din jurul nostru ne împresoară din toate părțile; pe un afișier, un pumn ridicat strângând un trandafir semnalizează puterea și dorința îndoielnică de pace a unei mișcări politice; pe un alt afiș lipit de zid o tânără îmbrăcată sumar și făcând cu mâna apare dintr-o apă răcoroasă pentru a face reclamă unui anumit tip de săpun; deasupra intrării unui cinematograf tronează imaginea unui pat răvășit în care doi – în mărime supranaturală – execută ceva ce ar trebui să reprezinte o „viață de dragoste"; de pe mesele chioșcului de ziare se revarsă un talmeș-balmeș pestriț de fragmente de trupuri ieșite din haine; în vitrina unui magazin de electronice un ecran de televizor sclipește colorat și mobil; de pe zidurile universității diverse sloganuri în culori sângerânde își strigă mesajele seci în lungul străzii, la fel ca și titlurile de pe prima pagină a ziarelor de scandal din chioșcul de ziare din gară.

Toate acestea – reclamele, cinematografele, presa, televiziunea, chiar și mâzgălelile de pe ziduri – au un lucru comun: ele vizează un anumit organ uman, și anume ochiul. Omul face cele mai importante constatări prin intermediul ochiului și urechii. Cine are acces numai la urechea celui de lângă el îl câștigă doar pe jumătate. Celălalt va mai putea face – în timp ce aude – o mulțime de alte lucruri și totuși să perceapă cu multă atenție ceea ce i-a fost transmis pe căi acustice. Cine însă are acces la ochiul celuilalt, îl câștigă în întregime.

Ceea ce se aude la radio îi permite gospodinei și meseriașului să muncească în continuare, iar conducătorului auto să șofeze în continuare. Până și zgomotul cel mai mare din bâlci nu-l împiedică pe polițist să caute un anumit hoț de buzunare în mulțime. Dar când, dintr-o dată, o tânără femeie îi fură ochii, șansele hoțului căutat cresc iarăși vertiginos. Polițistul nu-și mai merită pe moment numele, fiindcă împreună cu ochii întreaga ființă s-a fixat pe un obiect greșit, și astfel misiunea propriu-zisă a eșuat.

La fel încetează și robotitul în bucătărie atunci când gospodina se holbează, cu ochii fixați pe micul ecran, la un trubadur blond cu ochelari negri, iar utilajele din atelier se opresc atunci când ochii muncitorului urmăresc desfășurarea rapidă a unui meci de fotbal. Înțeleptul rege Solomon știa deja că omul este pe de o parte nelimitat în privința capacității și dorinței sale de percepție, pe de alta necontrolat și imprevizibil în înregistrarea stimulilor externi prin cele cinci simțuri. El spune: *„Ochiul nu se mai satură privind, și urechea nu obosește auzind"* (Eclesiast 1:8).

În special tânărul, cu simțurile sale treze funcționând la capacitate maximă, este de regulă expus la tot ce pătrunde în el din exterior. De aceea se și adresează marea majoritate a tuturor reclamelor comerciale și ideologice cu precădere către cei tineri – și cei cărora le place să se mai considere tineri – pentru a-i transpune într-un fel de euforie, de senzație extatică. Prin intermediul ochilor celui ce trebuie să fie abordat și motivat la ceva, se injectează anumite închipuiri, se trezesc dorințe și se produce o bună dispoziție, toate acestea cu ajutorul combinațiilor sugestive de imagini.

Și aceste contexte îi erau cunoscute bătrânului Solomon acum mai bine de două milenii și jumătate. Scriind în acest sens o scurtă cugetare, el a atras în același timp atenția asupra intenției Creatorului, diferită de efectul extatic al privirii și de euforia tinereții: *„Bucură-te, tinere, în tinerețea ta, fii cu inima veselă cât ești tânăr, umblă pe căile alese de inima ta și plăcute ochilor tăi; dar să știi că pentru toate acestea te va chema Dumnezeu la judecată"* (Eclesiast 11:9). Asta sună aproape ca și cum Dumnezeu ar trebui prezentat ca o „persoană care strică jocul sau atmosfera"; de fapt însă este vorba de marea îngrijorare a Dumnezeului iubitor în legătură cu faptul că tot ceea ce pătrunde prin fereastra sufletului îl schimbă și pângărește pe omul lăuntric. *„Omul se uită la ceea ce izbește ochii"*, astfel arată Cuvântul lui Dumnezeu o față a problemei, și apoi pe cealaltă: *„Domnul însă Se uită la inimă"* (1.Samuel 16:7c).

Omul de știință în domeniul mass-media Neil Postman atrage atenția în mod insistent că gândirea umană ajunge într-un proces de degradare atunci când este bombardată și acti

vată tot mai mult numai cu imagini, fiind privată de cuvinte. „Faptul că imaginea și cuvântul au funcții diferite, că ele operează pe nivele de abstractizare diferite și că provoacă reacții diferite n-ar trebui să reprezinte pentru nimeni o noutate", constată el. „Căci ‚a arăta ceva' și ‚a vorbi despre ceva' sunt două procese total diferite".

Biblia ne relatează, cu precizia ei mereu uimitoare, cum primul om și-a dezvoltat propria gândire și astfel relația sa lăuntrică cu mediul înconjurător prin intermediul unei creativități verbale: *„Domnul Dumnezeu a făcut din pământ toate fiarele câmpului și toate păsările cerului, și le-a adus la om ca să vadă cum are să le numească; și orice nume pe care-l dădea omul fiecărei viețuitoare, acela-i era numele. Și omul a pus nume tuturor vitelor, păsărilor cerului și tuturor fiarelor câmpului"* (Geneza 2:19-20).

Tocmai acest proces descris aici este sintetizat astfel de către profesorul Postman în modul său de gândire analitic: „Limbajul este desigur modul primar, indispensabil de comunicare. El ne-a făcut oameni și ne permite să rămânem oameni, el definește tocmai ceea ce înseamnă *humanítas*".

Postman își pune în permanență întrebările pe baza unei științe numită „epistemologie", știință care încearcă să explice: a) care este punctul de plecare al unei anumite cunoașteri, b) cum și prin ce mijloace devine cunoașterea dintr-un punct de plecare un obiectiv, și c) în ce mod și în ce măsură își atinge cunoașterea obiectivul. De aici rezultă întrebări referitoare la mijlocul de comunicare în masă care este cel mai potrivit pentru transportul anumitor conținuturi de cunoaștere, sau în ce măsură mijlocul de transport poate transforma, distruge sau denatura cunoașterea ca masă spirituală de transport.

Astfel, profesorul american evidențiază că anumite mijloace de transport al gândurilor și cunoașterii de o anumită formă și cu un anumit caracter pot fie favoriza, fie influența în mod negativ cunoașterea diferențială și bagajul de idei în timpul transportului, transformând sau chiar distrugând astfel procesele fundamentale de gândire ale maselor largi de oameni.

Înțelepciunea adunată de Postman pe această temă poate fi cuprinsă într-o singură frază pe care el însuși a formulat-o ast-

fel: „Imaginilor le vine uşor să se impună în faţa cuvintelor şi să scurtcircuiteze cunoaşterea". Lucrul acesta iese mai mult sau mai puţin în evidenţă în toate observaţiile sale: O gândire care se distanţează de procesul gândirii verbale, adică de cuvinte, bazându-se masiv pe imagini, este în general o gândire de scurtcircuit.

Postman şi-a dat şi el seama că străvechea Biblie are lucruri esenţiale de comunicat în acest sens, în special când este vorba de transportul gândurilor lui Dumnezeu către oameni: „Studiind Biblia, am găsit indicaţii cu privire la faptul că anumite forme ale mijloacelor de comunicare în masă favorizează anumite conţinuturi, putând astfel marca în mod decisiv o anume cultură. Mă gândesc aici în special la cele zece porunci, între care a doua sună: ‚Să nu-ţi faci chip cioplit, nici vreo înfăţişare a lucrurilor care sunt sus în ceruri sau jos pe pământ sau în apele mai de jos decât pământul'. Ca mulţi alţii înaintea mea, m-am întrebat atunci de ce a dat Dumnezeul acestui popor instrucţiuni legate de felul în care oamenii trebuie sau nu să-şi reprezinte în mod simbolic experienţele. Ca parte a unui sistem etic, o asemenea poruncă pare ciudată, dacă autorul ei, când a instituit-o, n-ar fi avut în minte legătura dintre formele de comunicare umană şi specificul unei culturi. Un popor care trebuie să-şi însuşească imaginea despre un Dumnezeu abstract, universal, n-ar fi fost în stare de acest lucru dacă ar fi avut obiceiul să realizeze imagini şi statui sau să-şi trnanspună opiniile în forme iconografice concrete. Dumnezeul iudeilor nu trebuia să existe decât în Cuvânt şi prin Cuvânt – o cerinţă necunoscută până atunci, care presupunea un nivel maxim de gândire abstractă. Pentru ca acest Dumnezeu să pătrundă în cadrul culturii, trebuia ca iconografia să fie considerată drept blasfemie".

Apoi profesorul trage o concluzie importantă: „Nouă, care astăzi suntem pe cale să transformăm o cultură bazată pe cuvânt într-una bazată pe imagine, ar trebui să ne fie de mare ajutor cunoaşterea acestei porunci mozaice".

Remarcând că manifestarea voii divine conform căreia „Dumnezeul iudeilor nu trebuia să existe decât un Cuvânt şi prin Cuvânt" fusese o cerinţă necunoscută până în vremea lui Moise, Neil Postman dă de înţeles că nu a ajuns prea departe în

cunoaşterea Bibliei. Încă din vremuri cu mult mai îndepărtate decât cea a lui Moise, este cunoscut faptul că naţiunile păgâne străine de Dumnezeu erau înclinate să construiască altare şi să le împodobească cu chipuri sclipitoare de idoli. Aceşti idoli erau realizaţi cu multă artă, spre a constitui o atracţie magnetică pentru privire.

Apoi dintr-o dată a apărut un prinţ nomad pe nume Avram, care a dat la iveală un cu totul alt comportament, şi care vorbea şi aducea mărturie despre un Dumnezeu pe care ceilalţi nu-L cunoşteau. Despre acest om se relatează: *„Domnul S-a arătat lui Avram şi i-a zis: Toată ţara aceasta o voi da seminţei tale. Şi Avram a zidit acolo un altar Domnului care i Se arătase“* (Geneza 12:7).

Acelaşi lucru este relatat despre fiul său Isaac, ca şi despre nepotul său Iacov (Geneza 26:25 şi 33:20). Neamurile păgâne din jur probabil că au scuturat din cap, nemaiînţelegând nimic. Conform modului lor de înţelegere, altarul era numai infrastructura, cum s-ar spune tava de prezentare, pentru ceea ce avea să urmeze deasupra şi să realizeze adevăratul efect cultic-religios. Ei nu ştiau altceva decât că pe un altar trebuia să existe ceva lucitor, sclipitor.

Dar ce făceau aceşti „sfinţi“ ciudaţi acolo în pustie? Construiau un altar, şi apoi... şi apoi? Apoi n-a urmat nimic. Nimic? Nu, nimic. Avraam, Isaac şi Iacov, iar înaintea lor deja Noe (Geneza 8:20), precum şi Abel (Geneza 4:4a), aveau o legătură personală atât de intimă cu Dumnezeul cel viu, încât ei cunoşteau, fără să fi fost legiferată, cerinţa Domnului lor de a Se face cunoscut numai în Cuvânt şi prin Cuvânt.

Aşadar, Dumnezeu respinge din principiu, atunci când vrea să Se dezvăluie şi să le vorbească oamenilor, calea primitivă şi de scurtcircuit prin imagine sau vreo formă oarecare de reprezentare în imagini – cum zice Postman: Întruchiparea în forme iconografice. Dumnezeu le vorbeşte oamenilor prin intermediul acelui mijloc de transport al gândurilor care în primul rând le face posibile şi le dă naştere, care clădeşte şi încununează capacitatea omenească de gândire: cuvântul.

Orice sursă care transmite semnale optico-vizuale dominante despre sine şi caută să transmită gânduri, simţiri, motivaţii prin intermediul imaginilor sau al reprezentărilor vizuale, nu izvorăşte din Duhul Creatorului, în special atunci când prezintă conţinuturi religioase, pretinzând că transmite gândurile lui Dumnezeu. Aceasta priveşte atât tabloul împăratului babilonian Nebucadneţar (Nabucodonosor) (Daniel 3), cât şi chipul aurit al Mariei din catedrala Notre Dame de la Garde din Marsilia sau tot mai modernele Biblii în benzi desenate, ca şi peliculele cinematografice din cadrul proiectului „Genesis".

Toate acestea funcţionează după principiul că este mai uşor pentru imagini să se impună în faţa cuvintelor şi să scurtcircuiteze gândirea. Totodată, ele arată neîndoielnic o cu totul altă cale de transmitere decât cea a Dumnezeului iudeilor, care nu doreşte să-Şi dezvăluie planul şi voia decât în Cuvânt şi prin Cuvânt. Nici un pasaj din Sfântul Său Cuvânt nu lasă să se întrevadă măcar o aluzie la altă posibilitate.

Ar trebui să ne punem întrebarea în ce scop şi de ce ne-a dăruit Dumnezeu nouă oamenilor cel mai frumos şi poate cel mai important dintre toate cele cinci simţuri, şi anume lumina ochilor. Din această întrebare se trage deseori concluzia pripită că Dumnezeu nu poate pe de o parte să confere ochiului o funcţie-cheie pentru toate domeniile vieţii umane şi, pe de alta, când este vorba de sectorul religios, să poruncească brusc contrariul; mai degrabă, ca şi în toate celelalte planuri ale existenţei, şi în problema credinţei şi religiei ar trebui să i se ofere ochiului ceva corespunzător.

La asemenea întrebări există răspunsuri clare, dacă pornim în căutarea lor. Cuvântul lui Dumnezeu nu ne lasă în nici un caz nelămuriţi. Trebuie numai să ne dăm seama pe ce anume pune accentul Dumnezeu în explicaţiile Sale şi în modul Său de gândire. Cine doreşte să afle câte ceva din Cuvântul Său despre mijloacele vizuale de transport în general şi despre televiziune în special trebuie să remarce care slăbiciune umană este abordată de aceste mecanisme şi obiecte optice de comunicare. Plecând de aici în direcţie opusă, Cuvântul lui Dumnezeu ne dezleagă problema şi diferitele ei contexte.

Funcția trimidensională a ochiului – sau: Importantă este direcția de privire

Punctul comun în care se întâlneşte şi intră în legătură lumea exterioară din jurul meu cu cea lăuntrică îl reprezintă cele cinci simțuri, între care capacitatea vizuală este primordială şi reprezentativă. Tocmai în acest punct începe Dumnezeu să-mi arate atât legătura persoanei mele cu viața în diferitele ei dimensiuni, cât şi toată răspunderea mea în modelarea conştientă a acestei legături înaintea Celui Veşnic şi Drept. Tot ceea ce ne spune Cuvântul lui Dumnezeu despre ochii noştri îngăduie nişte concluzii limpezi cu privire la întreaga noastră viață privită pe linie orizontală, atât din interior spre exterior, cât şi din exterior spre interior, precum şi pe linie verticală.

Cuvântul lui Dumnezeu ne arată că ochii nu reprezintă o legătură în sens unic între mine şi lumea din jur, ci funcția lor decurge în ambele direcții:

a) ei înregistrează din exterior în mine,

b) ei redau în exterior interiorul meu.

Cele două laturi se află în legătură una cu cealaltă: Ceea ce pătrunde prin ochi în suflet, iese în general la iveală tot pe calea ochilor. Cine îşi aținteşte privirea asupra Cuvântului lui Dumnezeu va experimenta el însuşi acest lucru, şi alții îl vor confirma despre el: *„Poruncile Domnului sunt curate şi luminează ochii"* (Psalm 19:9b). Poruncile lui Dumnezeu nu sunt, la urma urmei, nimic altceva decât Vestea Bună, care se află deasupra tuturor ştirilor şi informațiilor acestei lumi.

Efectul lor se arată mai întâi în strălucirea ochilor, apoi se extinde asupra întregului organism: *„O privire prietenoasă înveseleşte inima, o veste bună întăreşte oasele"* (Proverbe 15:30). Privirea înălțată către Dumnezeul cel viu, care-i iubeşte atât de mult pe oameni şi doreşte să le fie Tată, duce la rezultate ce nu pot fi atinse prin nici o terapie psihică sau tehnică psihologică oricât de perfecționate: *„Când îți întorci privirile spre El, te luminezi de bucurie, şi nu ți se umple fața de ruşine"* (Psalm 34:6). Acest adevăr străvechi nu poate fi ocolit: ceea ce privesc, aceea mi se imprimă şi mă formează.

Astfel, avertismentul biblic de a nu ne lăsa influenţaţi şi modelaţi în mod necontrolat de relele şi murdăriile acestei lumi este îmbrăcat într-o promisiune încurajatoare: *„Cel ce umblă în dreptate şi vorbeşte fără vicleşug, cel ce nesocoteşte un câştig scos prin stoarcere, cel ce îşi trage mâinile înapoi ca să nu primească mită, cel ce îşi astupă urechea ca să n-audă cuvinte setoase de sânge, şi îşi leagă ochii ca să nu vadă răul, acela va locui în locurile înalte; stânci întărite vor fi locul lui de scăpare; i se va da pâine şi apa nu-i va lipsi"* (Isaia 33:15-16). Omului care, din cauza credinţei, învaţă să-şi disciplineze ochiul, i se deschide privirea către lucruri infinit mai mari: *„Ochii tăi vor vedea pe împărat în strălucirea Lui, vor privi ţara în toată întinderea ei"* (Isaia 33:17). Abia pe fondul acestei certitudini poate fi înţeleasă în tot cuprinsul ei rugăciunea psalmistului: *„Abate-mi ochii de la vederea lucrurilor deşarte, înviorează-mă în calea Ta!"* (Psalm 119:37).

La o privire mai aprofundată a Cuvântului inspirat al lui Dumnezeu, constatăm că funcţia pasivă a ochiului se concretizează în trei dimensiuni:

a) privirea spre exterior,

b) privirea spre interior,

c) privirea în sus.

Privind în mod exclusiv funcţional, ochiul nu realizează decât privirea spre exterior, în timp ce prin intermediul razelor de lumină preia imagini în interior. Privirea spre interior, ca şi privirea în sus sunt, la drept vorbind, procese de gândire. Acest proces de gândire este mereu descris în Biblie ca „privire", deci prezentat într-o legătură nemijlocită cu ochiul. De aceea dorim să rămânem – în cadrul acestor consideraţii – la definirea care apare în Biblie.

Privirea spre exterior se referă mai întâi de toate la propriul trup şi la relaţia lui cu întreaga creaţie materială.

Privirea spre interior îşi croieşte drum prin multitudinea de plăsmuiri individuale complexe ale propriului suflet, adică se străduieşte să aibă claritate în privinţa unităţii sau contradicţiei dintre gândire, simţire şi voinţă.

Privirea în sus urmăreşte ceva aflat în afara propriei persoane: o legătură, o alipire la un duh, o putere de acţiune şi un prin

cipiu de viață ale unei lumi de dincolo – căci omul, în adâncul naturii sale, este creat în așa fel încât să tânjească spre ceva aflat dincolo de limitările și granițele propriei existențe. Cuvântul Sfintei Scripturi exprimă în mod limpede acest lucru, la fel ca și realitatea că, de cele mai multe ori, omul nu înțelege această tânjire sădită în el după lumea de dincolo de moarte. Înțeleptul rege Solomon lămurește astfel lucrurile: *„Am văzut la ce îndeletnicire îi supune Dumnezeu pe fiii oamenilor. Orice lucru El îl face frumos la vremea lui; a pus în inima lor chiar și gândul veșniciei, măcar că omul nu poate cuprinde, de la început până la sfârșit, lucrarea pe care a făcut-o Dumnezeu"* (Eclesiast 3:10-11). Noi oamenii suntem astfel concepuți încât să ne știm legați între praful de sub picioarele noastre și o Putere de viață aflată deasupra noastră.

(Din păcate, omul a întors spatele Puterii propriu-zise de viață, și anume Creatorului întregii vieți, oferindu-se cu încăpățânare și răzvrătire puterii păcatului și morții; lucrul acesta însă nu schimbă nimic din starea sa de apartenență și subordonare unei puteri supranaturale. Omul, prin natura sa, nu se poate situa decât ori sub sentința lui Isus: *„Voi aveți de tată pe diavolul și vreți să împliniți poftele tatălui vostru"* (Ioan 8:44a), ori poate intra într-o nouă relație cu Judecătorul lumii acesteia, prin hotărârea luată în inimă pentru Isus Cristos, stabilindu-se o adevărată legătură tată-fiu: *„Dar tuturor celor ce L-au primit, adică celor ce cred în Numele Lui, le-a dat dreptul să se facă copii ai lui Dumnezeu"* (Ioan 1:12). Cuvântul lui Dumnezeu nu cunoaște noțiunea de persoană cu o „poziție neutră din punct de vedere moral". În fața Celui Veșnic nu există decât două categorii de oameni: *„Prin aceasta se cunosc copiii lui Dumnezeu și copiii Diavolului"* (1.Ioan 3:10a). În legătură cu atitudinea lor față de Dumnezeu nu hotărăsc decât ei înșiși. Și să nu uităm: de hotărârea lor depinde o întreagă veșnicie... Ioan 3:36; 1.Ioan 5:12).

Cele trei dimensiuni ale funcției pasive a ochiului fac posibilă aflarea de către om a celor trei componente esențiale ale propriei conștiențe:

Privirea spre exterior îi deschide conștiența propriei sale existențe materiale.

Privirea spre interior îl conduce spre adevărata sa conştienţă de sine.

Privirea în sus îi oferă conştienţa veşniciei.

(Însemnătatea termenului „în sus“ devine uneori problematică. Omul care nu a găsit calea lui Dumnezeu duce lipsa unui oricât de mic sprijin; el pluteşte asemenea unui astronaut în cosmos fără a avea un punct sigur de susţinere. Cuvântul lui Dumnezeu ne aduce la cunoştinţă că un om fără Dumnezeu, aflat pe calea pe care el consideră că-l duce spre progres, de fapt merge neîncetat în jos, spre o veşnică distrugere: „*Multe căi i se pot părea bune omului, dar la urmă se vede că duc la moarte*“ (Proverbe 14:12). De aceea avertismentul, simplu, dar deosebit de important al Domnului Isus: „*Intraţi pe poarta cea strâmtă. Căci largă este poarta, lată este calea care duce la pierzare, şi mulţi sunt cei ce intră pe ea. Dar strâmtă este poarta, îngustă este calea care duce la viaţă, şi puţini sunt cei ce o află*“ (Matei 7:13-14).

Cel ce se pune în ordine cu Dumnezeu, acela poate cânta plin de bucurie împreună cu psalmistul David: „...*Domnul mi-a pus picioarele pe stâncă şi mi-a întărit paşii*“ (Psalm 40:3b). Indiferent pe care parte se află omul, o conştienţă a veşniciei există în orice caz în el – chiar dacă mulţi oameni se mint singuri cu înverşunare, nevrând cu nici un chip să recunoască acest lucru (1.Corinteni 15:32b). Dacă nu renunţă la această atitudine şi persistă în această atitudine a lor de „ştim noi mai bine“, fără să aleagă calea crucii de la Golgota, ei se îndreaptă cu absolută certitudine către o definitivă şi totală separare de Dumnezeu, separare pe care Biblia o numeşte „iad“ (Matei 10:28).

Cele trei dimensiuni ale funcţiei ochiului nostru pot fi deduse din Cuvântul lui Dumnezeu.

a) Privirea spre exterior:

1. „*Ochiul preacurvarului pândeşte amurgul: Nimeni nu mă va vedea, zice el*“ (Iov 34:15).

2. „*După cum locuinţa morţilor şi adâncul nu se pot sătura, tot aşa nici ochii omului nu se pot sătura*“ (Proverbe 27:20).

3. „*Am ajuns mare, mai mare decât toţi cei ce erau înaintea mea în Ierusalim. Mi-am păstrat chiar înţelepciunea. Tot ce mi-au poftit ochii, le-am dat; dar nu mi-am oprit inima de la nici o veselie, ci am lăsat-o să se bucure de toată truda mea, şi aceasta mi-a fost partea din toată osteneala mea. Apoi când m-am uitat cu băgare de seamă la toate lucrările pe care le făcusem cu mâinile mele şi la truda cu care le făcusem, am văzut că în toate este numai deşertăciune şi goană după vânt...*" (Eclesiast 2:9-11).

b) Privirea spre interior:

1. „*Am ajuns până acolo că m-a apucat o mare deznădejde de toată munca pe care am făcut-o sub soare*" (Eclesiast 2:20).

2. „*M-am apucat şi am cercetat toate lucrurile, cu gând să înţeleg, să adâncesc şi să caut înţelepciunea şi rostul lucrurilor, şi să pricep nebunia răutăţii şi rătăcirea prostiei*" (Eclesiast 7:25).

3. „... *Dar eu sunt pământesc, vândut rob păcatului. Căci nu ştiu ce fac: nu fac ce vreau, ci fac ce urăsc. Acum, dacă fac ce nu vreau, mărturisesc prin aceasta că Legea este bună. Şi atunci nu mai sunt eu cel ce fac lucrul acesta, ci păcatul care locuieşte în mine. Ştiu într-adevăr că nimic bun nu locuieşte în mine, adică în firea mea pământească, pentru că, ce-i drept, am voinţa să fac binele, dar n-am puterea să-l fac. Căci binele pe care vreau să-l fac, nu-l fac, ci răul, pe care nu vreau să-l fac, iată ce fac! Şi dacă fac ce nu vreau să fac, nu mai sunt eu cel ce face lucrul acesta, ci păcatul care locuieşte în mine. Găsesc dar în mine legea aceasta: când vreau să fac binele, răul este lipit de mine. Fiindcă după omul dinlăuntru îmi place legea lui Dumnezeu, dar văd în mădularele mele o altă lege, care se luptă împotriva legii primite de mintea mea şi mă ţine rob legii păcatului, care este în mădularele mele. O, nenorocitul de mine! Cine mă va izbăvi de acest trup de moarte?*" (Romani 7:14b-24).

c) Privirea în sus:

1. „*Eu îmi întorc necurmat ochii spre Domnul, căci El îmi va scoate picioarele din laţ*" (Psalm 25:15).

2. *„Domnul i-a zis lui Moise: Fă-ţi un şarpe înfocat şi spânzură-l de o prăjină; oricine este muşcat şi va privi spre el, va trăi“* (Numeri 21:8).

3. *„Şi după cum a înălţat Moise şarpele în pustie, tot aşa trebuie să fie înălţat şi Fiul omului, pentru ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viaţa veşnică. Fiindcă atât de mult a iubit Dumnezeu lumea, că a dat pe singurul Lui Fiu, pentru ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viaţa veşnică“* (Ioan 3:14-16).

4. *„Iar noi să ne uităm ţintă la Căpetenia şi Desăvârşirea credinţei noastre, adică la Isus!“* (Evrei 12:1-2).

În limbajul uzual se vorbeşte uneori de „ochiul exterior“, ca şi de „ochiul interior“. Cu o singură excepţie, care ar putea fi interpretată în acest mod de gândire, Biblia nu face această deosebire. Motivul l-ar putea constitui faptul că atât ochiul „interior“, cât şi cel „exterior“ au de-a face în mod nemijlocit unul cu celălalt, se suprapun chiar, şi n-ar putea fi făcută o separare sau o independenţă a unuia de celălalt, chiar şi numai tangenţial.

De fapt, Biblia conferă o prioritate evidentă ascultării urechii, faţă de privitul ochilor. Ordinea aceasta este arătată încă din clipa creaţiei: *„Urechea care aude şi ochiul care vede, pe amândouă Domnul le-a făcut“* (Proverbe 20:12). De asemenea, Domnul Isus Îşi accentuează adesea spusele cu invitaţia: *„Cine are urechi de auzit, să audă!“* (Matei 11:15). Iar profetul Ieremia trebuie la un moment dat, la porunca Dumnezeului său, să strige: *„Ţară, ţară, ţară, ascultă glasul Domnului!“* (Ieremia 22:29). Motivaţia acestei priorităţi se află în faptul că centrul de greutate al întregii ispitiri umane şi al predispoziţiei spre păcat – care, de fapt, reprezintă viaţa despărţită de Dumnezeu – se află, fără nici o îndoială, concentrat asupra ochiului.

Cheia întregii probleme o găsim încă de la începutul istoriei omenirii, în relatarea despre căderea în păcat care a avut loc în Paradis: *„Atunci şarpele a zis femeii: ‚Hotărât că nu veţi muri! Dar Dumnezeu ştie că, în ziua în care veţi mânca din el, vi se vor deschide ochii şi veţi fi ca Dumnezeu, cunoscând binele şi răul“* (Geneza 3:4-5). Deci Diavolul ştia care era punctul cel mai slab al omului, şi el şi-a încununat opera de ispitire cu minciuna că *„...vi se vor deschide ochii“*.

Faptul că apoi căderea în păcat a avut loc tocmai pe acest tărâm, este deosebit de evident în versetul imediat următor în care ni se relatează foarte precis: *„Femeia a văzut că pomul era bun de mâncat și plăcut de privit, și că pomul era de dorit ca să deschidă cuiva mintea. A luat deci din rodul lui și a mâncat; a dat și bărbatului ei, care era lângă ea, și a mâncat și el“* (Geneza 3:6).

Fiindcă aceasta este realitatea – chiar dacă tristă, dar cu atât mai incontestabilă –, Biblia este plină de avertismente serioase în acest sens. În primul rând, ea ne previne în mod categoric în privința pericolului ca ochii noștri să rămână prea ușor fixați pe un obiect fals. Domnul plânge prin profetul Ezechiel pe poporul Său ales, *„pentru că n-au împlinit poruncile Mele și au lepădat învățăturile Mele, au pângărit sabatele Mele și și-au întors ochii spre idolii părinților lor“* (Ezechiel 20:24).

Iar cel mai mare cunoscător al oamenilor, Domnul Isus Cristos, știa prea bine în ce legătură nemijlocită se află privirea ochilor cu întreaga natură umană căzută în păcat și aflată sub stăpânirea păcatului. Avertismentul Său special este: *„Ați auzit ce s-a zis celor din vechime: ‚Să nu preacurvești‘ Dar Eu vă spun că orișicine se uită la o femeie, ca s-o poftească, a și preacurvit cu ea în inima lui“* (Matei 5:27-28).

În același mod a fost caracterizată încă din Vechiul Testament revolta împotriva lui Dumnezeu prin intermediul ochilor ca fiind desfrânare – ca în cazul lui Ezechiel, prin care Dumnezeul cel viu aduce suferințe asupra celor din poporul Său: *„Le voi zdrobi inima preacurvară și necredincioasă, și ochii care au curvit după idolii lor“* (Ezechiel 6:9).

Un avertisment care merge și mai în amănunt, cu o explicație mai precisă a desfășurării lăuntrice a pericolului căderii în păcat, găsim la Iov, care atrage atenția asupra unei anumite posibilități: *„... De mi s-a abătut pasul de pe calea cea dreaptă, de mi-a urmat inima ochii, de s-a lipit vreo întinăciune de mâinile mele...“* (Iov 31:7). Aceeași indicare asupra faptului că cel mai adesea inima navighează pe urmele lăsate de privire, atrăgând imediat întregul om după sine, i se face poporului lui Dumnezeu și în Legea mozaică: *„... Și să nu urmați după poftele inimilor voastre și după poftele ochilor voștri, ca să vă lă-*

sați târâți în curvie. Să vă aduceți astfel aminte de poruncile Mele, să le împliniți și să fiți sfinți pentru Dumnezeul vostru" (Numeri 15:39b,c)

Adevărata seriozitate și greutatea acestor cuvinte ies în evidență abia atunci când observăm ce se întâmpla de fapt: un iudeu era ucis cu pietre, din porunca lui Dumnezeu, în cazul în care el nu se gândise la poruncile lui Dumnezeu, ci acționase după poftele inimii și ale ochilor săi – de exemplu adunând în pustie lemne în ziua de Sabat.

În al treilea rând, Cuvântul lui Dumnezeu avertizează insistent asupra faptului că noi, oamenii, nu avem controlul permanent asupra legăturilor directe dintre pornirile egoiste ale naturii noastre firești, tentațiile nestăpânite ale ochilor – corespunzătoare acestei naturi – și aroganța unei minți „luminate" și a emancipării intelectuale: „*Nu iubiți lumea, nici lucrurile din lume. Dacă iubește cineva lumea, dragostea Tatălui nu este în el. Căci tot ce este în lume: pofta firii pământești, pofta ochilor și lăudăroșenia vieții, nu sunt de la Tatăl, ci din lume. Și lumea și pofta ei trece, dar cine face voia lui Dumnezeu rămâne în veac*" (1.Ioan 2:15-17).

Aici vedem de altfel cum, la peste 1500 de ani după Moise și relatarea sa, în prima epistolă a apostolului Ioan iese în evidență o concordanță uimitor de precisă cu derularea căderii în păcat. Moise enunță ca un fel de titlu: „*Și femeia a văzut...*" Iar la Ioan titlul ar fi: „*Căci tot ce este în lume...*" Moise: „*... că pomul era bun de mâncat...*" Ioan: „*... pofta firii pământești...*" Moise: „*... și plăcut de privit...*" Ioan: „*... și pofta ochilor...*" Moise: „*... și că pomul era de dorit ca să deschidă cuiva mintea...*" Ioan: „*... și lăudăroșia vieții...*".

Cine nu a înțeles încă nimic din acest pericol, cine încă nu s-a înspăimântat de sine și de propria predispoziție la păcat, acela n-a privit niciodată sau a privit mult prea puțin în oglinda Cuvântului lui Dumnezeu și n-a realizat nimic despre necesitatea mântuirii personale.

Dar cel ce a devenit proprietatea Domnului Isus Cristos și a început să lase pe Dumnezeu să-i deschidă ochii, acela își închide ochii atunci când stă de vorbă cu Domnul său. Închiderea ochilor în timpul rugăciunii nu este un „moft cucernic", ci face

posibilă, prin deconectarea conștientă a privirii spre exterior adevărata privire interioară îndreptată în sus. Desigur, Dumnezeu ascultă și rugăciunile rostite în timpul serviciului sau la volanul mașinii. Oricum, în cazul unei rugăciuni concentrate – în cămăruța proprie sau în părtășie cu alți creștini – închiderea ochilor ușurează credinciosului ridicarea lăuntrică a privirii către Domnul său.

Conform Scripturii, Iov trebuie să fi fost primul care și-a recunoscut propriii săi ochi ca fiind niște porți imense de pătrundere a păcatului; astfel, în cadrul domeniului de viață și acțiune al Orientului acelei vremi, acest aproape „atotputernic" stăpân al casei, familiei și slujitorilor află o soluție în orice caz exemplară a problemei lui printr-o autoîngrădire conștientă, prin care a atacat pericolul de la rădăcină: *„Făcusem un legământ cu ochii mei, și nu mi-aș fi oprit privirile asupra unei fecioare"* (Iov 31:1).

Gândind prin prismă umană, lumească, un asemenea comportament ar putea fi considerat un simplu „fason". Însă motivația acestei atitudini „înguste", „mărginite" a lui Iov este tocmai ceea ce Biblia numește în multe alte locuri ca fiind „teama de Dumnezeu": *„Dar ce soartă mi-a păstrat Dumnezeu de sus? Ce moștenire mi-a trimis Cel Atotputernic din ceruri? Pieirea nu-i oare pentru cel rău și nenorocirea pentru cei ce fac fărădelege? N-a cunoscut Dumnezeu căile mele? Nu mi-a numărat El toți pașii mei?"* (Iov 31:2-4)

Creștinii de astăzi dimpotrivă, își pot permite să-și ațintească zi de zi privirile pe ecranul televizorului, lăsându-se astfel: a) educați în mod sistematic ca niște privitori prin gaura cheii cu mult sex și murdărie, b) atrași cu totul de duhul și natura lumii acesteia, ca și c) manevrați la nivelul cel mai de jos al distracției aproape omniprezente și atrași, ca toată lumea, de beția distracțiilor și amuzamentelor de tot felul.

„Nu iubiți lumea", ne avertizează Cuvântul lui Dumnezeu. Iar un cercetător al Scripturii, dr. C.I. Scofield (1843-1921), explică în câteva cuvinte ce trebuie înțeles din punct de vedere al Bibliei prin „lume". Dacă raportăm cuvântul ‚lume' (în grecește: kosmos) la sistemul mondial actual în sensul greșit din punct de vedere etic al cuvântului, atunci el se referă la ordinea sau de-

zordinea prin care Satana a organizat lumea omenirii necredincioase pe baza principiilor lui lumeşti de putere, lăcomie, egoism, ambiţii şi plăceri. Acest sistem lumesc este puternic, sprijinit de forţa militară, iar adesea, la suprafaţă, este religios, ştiinţific, instruit şi elegant; însă înăuntru fierbe din cauza curentelor adverse naţionale şi economice şi a poftelor ambiţioase; de aceea nici nu poate fi stăpânit în timpul crizelor reale decât prin forţa armată şi prin aplicarea unor principii satanice".

Între principiile lumeşti, pe baza cărora Satana îşi organizează astăzi lumea celor necredincioşi, cel dominant optic este cel al plăcerii. Profesorul Postman, ca om de lume, a observat, din punctul său de vedere, de mult timp acest lucru. El citează o viziune de horror a autorului de science-fiction Aldous Huxley: „Vom dansa singuri în adânc – cu un zâmbet idiot pe faţă".

Postman vede în televizor cel mai mare instrument pentru activarea nestăvilită a unui proces de aplatizare emoţională şi sărăcire spirituală, şi îşi ridică vocea cu patimă, spunând: „Când un popor se lasă mânat de trivialităţi, când viaţa culturală ajunge să fie redefinită ca un şir nesfârşit de distracţii, ca o pornire nestăvilită spre amuzament, când discursul public devine o sporăvăială monotonă, pe scurt, când cetăţenii devin spectatori şi problemele lor cotidiene devin numere de variete, atunci naţiunea este în pericol – pieirea culturii devine o ameninţare reală".

Cât de aproape este oare Biserica de astăzi, cu altarele ei sclipitoare şi strălucitoare din fiecare casă, să-şi lipească ochii tot mai mult numai de „privirea spre exterior", purtaţi de valul aproape irezistibil de distracţii, făcând astfel, în cea mai mare măsură, imposibilă „privirea spre interior", în timp ce pentru cea de-a treia şi cea mai importantă dimensiune, „privirea în sus" se manifestă o orbire totală? Cât de mult au alunecat deja creştinii pe panta aceasta a patimii după plăceri, patimă ce acţionează tot mai mult în jur, nefiind sesizată de marea majoritate a oamenilor? Răspunsurile la aceste întrebări le va da capitolul care urmează.

Terapia unei permanente preocupări emoționale – sau: Distracția ca drog

Noțiunea de „distracție“ cuprinde, dincolo de sensul de amuzament, de veselie, și pe cel de „atracție“. Aceasta înseamnă: ceea ce mă distrează, mă și atrage, mă ține, mă captivează, îmi oferă un oarecare sprijin. Așadar, pentru a oferi un sprijin (oricât de slab și mai ales doar de scurtă durată) pentru echilibrul sufletesc al oamenilor, este nevoie de multă și permanentă distracție.

Omul firesc, natural – cel care nu a aflat prin Domnul Isus pacea cu Dumnezeu (Romani 5:1) – are categoric nevoie de acest lucru. El trăiește neîncetat cu o anumită doză de neliniște lăuntrică apăsătoare. De aceea, are permanentă nevoie de ceva care să nu-i ofere nici o ocazie conștiinței sale să iasă la suprafață cu toate apăsările proprii. De aceea are nevoie de o risipire totală a problemelor care-l îngrijorează, o permanentă terapie psihică de preocupare față de pericolul confruntării lăuntrice cu vinovăția înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor.

Ar putea părea înfricoșător, dar aceasta este realitatea: omul lăuntric, fără nici un sprijin, în căutarea sa după un asemenea punct de susținere, nu a găsit până în ziua de astăzi nimic altceva decât consolarea ieftină oferită de o formă oarecare de distracție. Adevăratul sprijin, care rămâne și-i oferă omului pace reală în inimă și-l liniștește pe deplin, nu poate fi găsit decât acolo unde există o deplină responsabilitate provenită din dragostea lui Dumnezeu, responsabilitate în fața Tatălui din ceruri și a oamenilor de pe pământ; și aici omul se eschivează, refugiindu-se în consolarea sa de-o clipă și de mâna a doua, în lumea sa de distracții și plăceri.

Căci a-L lăsa pe Dumnezeu să fie cu adevărat Domn înseamnă în fond să-l subordonezi propria ta viață, iar marele și vechiul eu să fie zilnic redat morții. (Faptul că acest Dumnezeu din ceruri merită o asemenea schimbare a deciziei și a vieții, fiindcă, din dragoste pentru noi, L-a trimis la moarte pe singurul Său Fiu, și că pentru noi, oamenii, de această predare totală în mâna lui Isus depinde o întreagă veșnicie, acest fapt este în

general – cu extrem de puține excepții – disprețuit cu un amestec de orgoliu și prostie de dimensiuni infinite).

Principiul distracției, și prin aceasta caracteristica ei de necesitate inevitabilă pentru majoritatea oamenilor, este vechi de când lumea. Se cunoaște de pe vremea cezarilor romani că cei ce stăpâneau puteau dobândi simpatia și favorurile tuturor, venind în întâmpinarea pretențiilor poporului care cerea „panem et circensis". Omul gândea că, amestecând la modul ideal „pâinea și spectacolele de circ", viața putea fi într-o oarecare măsură trăită.

Cel ce dorește să treacă de această „oarecare măsură" apelează la băuturi amețitoare, care-l aduc într-o stare mai avansată; de fapt, chiar spectacolele de circ aveau loc sub forma unor bacanale – acele sărbători închinate lui Bachus, zeul vinului; mai târziu, sub influența unei biserici de stat care și astăzi își mai are sediul în același centru național, din aceste sărbători a izvorât carnavalul. Acesta poate fi privit ca forma extremă a tuturor distracțiilor, însă orice diferență nu este decât graduală. Principiul rămâne pretutindeni același.

În societatea modernă a lumii occidentale, care trăiește într-o abundență de alimente și bunuri, domeniul acesta al distracției capătă astăzi o amploare neatinsă vreodată înainte. Două componente esențiale împing acest principiu tot mai mult spre culmi. Pe de o parte, experiența ne învață că, de regulă, bunăstarea merge braț la braț cu plictiseala, așadar paralel cu saturația materială apare într-o anumită măsură depresiunea, golul sufletesc. Pe de altă parte, inactivitatea, trândăvia, determinată de tot mai multul timp liber, reprezintă începutul tuturor viciilor, căzându-se pradă viciului aparte pe care-l reprezintă patima distracțiilor. Omenirea a început de mult să fie tot atât de dependentă de ecranul televizorului ca și drogatul de seringa lui.

Distracția nu vine însă numai de la televizor sau aparatul de radio, ci într-o oarecare măsură din orice mijloc mass-media, cum ar fi mai ales ziarele, periodicele, revistele ilustrate, de fapt majoritatea produselor literare. Distracția are cele două laturi: una dorește să fie distrată, cealaltă vrea să-i distreze pe oameni. Ceea ce le leagă pe amândouă este cerința pieții.

Cererea provoacă oferta, iar oferta sugerează iarăşi noi cerinţe. „Deficitul pieţii" care trebuie să fie acoperit de distracţia de orice fel, şi care, datorită adâncimii sale fără fund nu poate fi niciodată astupat, este, în realitate, dorinţa omului către o pace veritabilă, adevărată, tânjirea sa după un echilibru sufletesc.

„... Fiindcă orice fericire caută veşnicie, adâncă, adâncă veşnicie", scria filozoful Friedrich Nietzsche (1844-1900). Omul nu poate opune nimic acestei dorinţe în afara unei pure autoînşelări sub forma distracţiei, ca fiind ceva ce mijloceşte senzaţia că obiectul preocupării sale se află, pe baza valorii sale inferioare, undeva „sub" el, iar el s-ar situa în continuare „deasupra lucrurilor". Acesta reprezintă astfel mult-căutatul sprijin aflat „sub" limita de încărcare a nervilor şi a sufletului său, „sub" soclul „conştienţei de sine" protejate cu atâta teamă. Tot ceea ce depăşeşte acest prag şi, prin suprasolicitare, duce la distrugere, nu mai este în nici un caz distracţie, ci doar stres şi în final dezastru.

De aceea, omul modern se agaţă mai mult ca niciodată de orice formă de distracţie, care să aibă un efect suficient de amuzant şi de absorbant totdată. Această absorbire reprezintă, de fapt, o îndepărtare, o abatere de la realitatea apăsătoare pe o cale greşită a unei sclipitoare autoînşelări. Iar amuzamentul este o derutare a omului lăuntric, a puterii sale de concentrare şi a capacităţilor sale sufleteşti, şi nu pe un tărâm limitat şi bine precizat pentru o implicare cu folos în scopul învingerii unor probleme ori sarcini reale, ci, dimpotrivă, în dimensiunea nemărginită a lipsei de sens şi de ţel în viaţă.

Realitatea vieţii şi-a aflat, în sfârşit, îngustimea şi tensiunea ei lăuntrică. Motivul: adevărul nu se orientează în funcţie de noi, ci noi trebuie să ne luăm după el. Iar cine încearcă să se eschiveze în faţa tensiunilor problemelor sale nerezolvate, a lucrului prea mult, a grijilor sale de neînlăturat, a problemelor sale existenţiale de nerezolvat, acela caută o scăpare în distracţie pentru a se relaxa.

(Acolo unde tensiunea întrece în îngustime realitatea, întrucât apăsarea adevărului nu mai poate fi suportată, nu mai poate ajuta nici un fel de relaxare bazată pe distracţie. Ajunşi în situaţia aceasta, mulţi oameni – şi numărul lor creşte continuu

– apelează la treapta imediat următoare a autoînşelării: drogul, care transformă starea generală şi o „înalţă" – dând-o însă mai apoi peste cap; între acestea, cel mai vechi dintre toate narcoticele şi cel mai preferat în continuare îl reprezintă alcoolul).

Pentru oamenii prezentului, distracţia capătă tot mai mult atât greutatea, cât şi periculozitatea unui drog. Nu este greu de dovedit aceeastă afirmaţie. Şi cu dovada în faţă nu va mai fi posibil să se nege sau să se treacă peste efectul de viciu tot mai pronunţat şi mai întins al distracţiei aflate în legătură cu drogul şi pornind de la el.

Societatea în care trăim se supune într-o măsură crescândă unor patimi determinate de distracţie în toate formele ei tipice, cu toate efectele sale secundare dintre cele mai înspăimântătoare. Moduri similare de comportament al consumatorului puteau fi sesizate în Germania la scurt timp după încetarea celui de-al doilea război mondial, când presa a aruncat pe piaţă noile foi de scandal, revistele ilustrate şi alte asemenea distracţii ale ochiului, astfel că-i vedeai pe oameni dimineaţa devreme gonind către chioşcuri.

Astăzi, când un atelier de depanat aparate de radio sau televizoare la care ţi-ai adus aparatul la reparat îţi împrumută pentru perioada cât va dura reparaţia un alt aparat, asta înseamnă mai mult decât un serviciu în folosul clientului şi un gest prietenesc. Sunt cunoscute nenumărate cazuri în care familii lipsite de obişnuitul program de seară de la televizor izbucneau în certuri ori scandaluri fără motiv, devenind uneori foarte periculoase. În unele cazuri, oameni cărora dintr-o dată le lipsea televizorul au ajuns chiar la sinucidere...

Toate acestea sunt simptome de dependenţă cunoscute la orice alcoolic sau drogat ca fiind „fenomene de dezintoxicare". Cu toate aceste constatări însă, n-am răspuns încă la întrebarea: Pe baza căror legături sufleteşti privitoare la distracţie, legături stabilite prin intermediul ochiului sau urechii, ia fiinţă o patimă adevărată ce poate fi clasificată ca o stare morbidă, de boală?

Prostituţie spirituală: Tehnica o ia înaintea realităţii

Produsele spirituale, respectiv mijloacele de comunicare ce trebuie „vândute" sub orice formă, tipărită, presată, conservată ca imagine, ori captată pe viu: ziare, reviste, discuri, casete audio sau video, filme, emisiuni în direct, dar şi concerte sau reprezentaţii teatrale, toate acestea sunt obiecte de comerţ în sensul cel mai înalt. Vânzarea presei se face atât prin abonamente, cât şi pe stradă, în chioşcuri sau magazine. Discurile, casetele pot fi comercializate în două moduri: pe de o parte ele circulă ca obiecte de consum individuale prin reţelele de magazine, pe de altă parte radioul, cinematograful, televiziunea îşi vând conţinuturile unui public foarte larg.

„Succesul" afacerii se măsoară în cazul presei în funcţie de tirajul atins, în funcţie de interesul cititorilor, iar în cazul celorlalte în funcţie de cifra de vânzări din produsul respectiv sau de bilete de spectacol. Lucrul asupra căruia sunt fixaţi realizatorii de programe radio sau de televiziune, lucru care exercită asupra acestora un efect magic, şi pentru care ei luptă – aşa cum alţii din domeniul afacerilor o fac pentru cota lor de capital – îl reprezintă aici cotele de interes.

A produce distracţie pretinde mult mai mult efort dincolo de culise decât este îndeobşte cunoscut de către consumatori. Un nespecialist în general nu-şi poate imagina ce pregătiri organizatorice, câtă reclamă şi muncă – artistică şi tehnică – presupune un spectacol de teatru sau de operă, ori „chiar" şi numai un concert simfonic. Iar reprezentaţia durează în general între una şi patru ore. Însă munca până la aprinderea reflectoarelor şi ridicarea cortinei se poate măsura în săptămâni, luni, ba uneori chiar în ani.

Când după aceea un asemenea spectacol are un imens succes la public, fie la Scala din Milano, la Metropolitan din New York, la Londra în Albert Hall sau în oricare alt templu al muzelor, el poate atinge uneori cifre considerabile de reluări ale reprezentaţiei, astfel că rezultatul atinge cote relativ favorabile în comparaţie cu cheltuielile.

Dacă, de exemplu, music-hall-ul lui Leonard Bernstein „West Side Story“ este reprezentat de o sută de ori într-o sală cu 1500 de locuri, atunci producătorul, regizorul, dirijorul, muzicienii și artiștii au atras în jur de 150 de mii de oameni cu opera lor, și astfel le-au oferit prilejul să-și scoată portmoneele și să cumpere bilete de intrare. În toate aceste cazuri, încordarea și munca istovitoare a celor implicați în spectacol rămâne la fel de imensă în fiecare seară.

Deosebit de mari sunt de asemenea eforturile și cheltuielile pentru producerea – timp de luni de zile – a unui film de cinema sau de televiziune. Numai că toate acestea au loc o singură dată, toate exercițiile tehnice și artistice nu trebuie să reușească decât o singură dată pentru a fi captate pe pelicula de celuloid sau video – restul nu mai este decât o problemă de reproducere tehnică și o bună organizare comercială pentru ca să ajungă la zeci ori sute de mii sau chiar milioane de consumatori aflați în cinematografe sau în propriile lor cămine.

Însă mediile electronice cu cel mai copleșitor efect de multiplicare, prin care distracția devine într-adevăr un deosebit de profitabil obiect de consum în masă, sunt radioul și televiziunea – efectul lor de răspândire depășește pe cel al descoperirii lui Gutenberg, al tipăriturilor. Ceea ce este scris și tipărit nu poate parveni decât unui client care știe să citească. Însă mijloacele de comunicare audio și video cuceresc într-o clipă atât ochii, cât și urechile și inimile tuturor, chiar și ale preșcolarilor sau analfabeților. Efectul lor este aproape nelimitat.

Așadar, dacă o emisiune de divertisment de 60 de minute sau un film polițist de 90 de minute au necesitat câteva săptămâni de muncă pregătitoare, înghițind câteva sute de mii de mărci, produsul final va fi „pompat“ prin intermediul ecranului în același timp în masele de oameni, care se numără cel mai adesea cu milioanele – număr de spectatori ce depășește orice imaginație a unui director de teatru sau de operă, a organizatorilor de concerte rock sau a evangheliștilor ori politicienilor limitați la săli sau stadioane.

Din acest motiv, pentru toți cei ce doresc să atingă într-un anumit scop publicul larg, termenul de „televiziune“ a devenit un cuvânt absolut magic, o fascinație completă. Bineînțeles că și

celelalte mijloace de comunicare în masă exercită un efect major asupra celor pe care doresc să-i folosească pentru a-şi atinge scopurile. Cu ani în urmă am cunoscut un deputat în Bundestagul german, căruia îi plăcea să se agite fără rost într-o anumită sală, pentru a ajunge cu orice preţ ţinta obiectivelor fotografilor de presă; uneori ziariştii, ca să se distreze puţin, se întorceau puţin cu aparatul de fotografiat, făcându-l să execute scurte numere de balet.

Dar când apare televiziunea dansează toţi ca înnebuniţi, deoarece efectul de masă al acesteia atinge absolutul. A apărea pe micile ecrane în milioane de locuinţe înseamnă a pătrunde în conştienţa maselor, a deveni celebru, a atinge culmi ale puterii şi ale importanţei. Astfel că, privind comparativ, chiar şi produsul presei cu cel mai mare tiraj nu este decât un fleac.

Cu toţii – editori şi redactori, producători şi regizori, actori şi tehnicieni, dirijori şi muzicieni, politicieni, publicişti şi propagandişti – se află într-o concurenţă acerbă şi aprobă tacit sau nici măcar nu-şi dau seama că mijlocul de comunicare în masă cu care se preocupă le impune propria lui lege: produsul trebuie să „dea lovitura", atunci când e vorba să deschidă ochii, urechile, minţile, inimile, şi portmoneele consumatorilor.

În acest scop, motivul după care este ţesut orice produs destinat ochilor şi urechilor nu trebuie decât să izbutească să-l atingă la suflet pe consumator. Dacă lipseşte atât de necesarul rafinament psihologic, iar clientela nu este impresionată sau cucerită, atunci respectiva creaţie teatrală, cinematografică sau de televiziune nu valorează nici cât o „ceapă degerată" şi intră în istorie – laolaltă cu autorul, producătorul şi întregul ansamblu artistic – ca un lamentabil eşec.

Legea fascinaţiei este cuprinsă într-un principiu dramaturgico-simfonic: trebuie evitat tot ce este static, dinamica e cea care contează, iar mişcarea care atrage sufletul şi minţile consumatorilor reprezintă schimbarea permanentă prin care tensiunea este produsă şi apoi iarăşi eliberată. Lucrul acesta este universal valabil, atât în producerea de sunete muzicale, cât şi în prezentarea unor acţiuni, a unor evenimente: în muzică şi în dramaturgie, în televiziune şi în cronicile ziarelor.

Efectul acesta dramaturgic nu poate fi redat şi condamnat la fel în cazul prezentării evenimentelor sportive. Însă aici compensează amestecul de cult al personalităţii – care exact aici atinge sfera ridicolului, întrucât majorităţii sportivilor le lipseşte tocmai personalitatea – şi de tensiune a întrecerii propriu-zise.

Legea pieţii care domină sfera mijloacelor de comunicare în masă şi a consumatorilor sună astfel: Nu este vandabil decât ceea ce distrează – clientul se interesează şi plăteşte numai ceea ce-l captivează! Pentru a obţine asemenea produse este necesară, pe de o parte, o stăpânire perfectă a principiului dramaturgic, precum şi producerea şi plasarea poantelor potrivite, iar pe de altă parte o perfecţiune tehnică de cel mai înalt grad. Muzica pură îşi ratează, mai mult sau mai puţin, efectul, dacă nu vine cu tot rafinamentul artei compoziţionale şi interpretative, cât şi printr-o tehnică stereo desăvârşită; cea mai bună performanţă actoricească nu cucereşte publicul, dacă spre exemplu luminile sau camerele de luat vederi n-ar fi fost mânuite cu multă artă şi pricepere.

Astfel, dacă în toate mijlocele de comunicare în masă aflate în concurenţă şi supuse aceleiaşi legi a pieţii tehnica realizării stă mult deasupra subiectului, atunci obiectul comercial numit „distracţie" devine un principiu: totul, fără nici o excepţie, devine distracţie. Subiectul îl reprezintă „cine" – „unde" – „când" – „de ce" – „cum" – ale evenimentului; execuţia este doar „cum"-ul reprezentaţiei. Principiul iniţial al jurnalisticii prevede ca ştirile să fie alese în funcţie de importanţa lor, şi ordonate în mod eşalonat: ce este important în faţă, ce este neimportant în spate. Acest principiu, care în cazul unei respectări clare dă naştere unui produs numit „jurnalistică plină de responsabilitate" – ajunge să fie îngropat din două părţi: de către jurnalistica de senzaţie şi de către cea vizuală.

Ceea ce contează sunt personajele, desfăşurarea, locul, timpul şi motivul întâmplării; în comparaţie cu importanţa unei informaţii, problema realizării tehnice a prezentării informaţiei este lipsită de importanţă. Însă se practică tot mai mult contrariul: „bomba zilei" este decisă de mijlocul de comunicare în masă şi piaţa lui. „Senzaţionalul" unei ediţii de ziar sau al unei emisiuni radio ori de televiziune îl poate reprezenta cel mai stupid

nonsens (cum ar fi mândra țărancă ce-l sărută pe gură în public pe șeful poliției într-o zi de carnaval); important e ca lucrul acesta să fie de efect. Tragedia dintr-o mină, căreia îi cad victime zece mineri, ultimile atacuri din Orientul Apropiat care înregistrează sute de morți, cele mai recente rezultate ale întâlnirilor la nivel înalt est-vest de la Geneva, toate acestea vin undeva la urmă.

Tendința aceasta de a nu începe cu știrea cea mai importantă, ci cu una de efect sau cu o imagine senzațională, nu provine decât din legea pieței și din presiunea vânzărilor generată de această lege. Pe acest fundal iese la iveală un soi de lege naturală a publicisticii: cu cât un mijloc de comunicare în masă este decis mai mult de imagini, cu atât este mai neserioasă jurnalistica practicată de acesta.

Ceea ce rezultă în final nu poate fi nimic altceva decât prostituție spirituală: nonsensul devine religie, iar religia devine nonsens; tâmpenia cea mai stupidă este luată cel mai în serios, devenind tema zilei, numai fiindcă este cel mai bine percepută optic și oferă niște poante foarte eficiente, în schimb, ceea ce este într-adevăr important și privește viața de zi cu zi a cetățeanului, influențându-l mai ales în mod negativ sau ridicând chiar probleme ale existenței în timp și în veșnicie, toate acestea degenerează, prin caracteristicile specifice mijlocului de comunicare în masă și nivelul general al ofertelor sale, într-o vorbăric lipsită de importanță.

Lucrul acesta rezultă în mod automat când, pe de o parte nimic nu mai funcționează fără doza corespunzătoare de distracție, iar pe de altă parte consumatorul se distrează continuu, chiar când mijlocul respectiv de comunicare transmite o predică de evanghelizare a lui Billy Graham, pe care o percepe și o trăiește tot numai ca o formă oarecare de distracție.

Cu cât știrea senzațională este mai șocantă, cu atât efectul ei este mai mare. Cu cât mai zguduitoare este relatarea de pe câmpul de luptă (în timpul războiului din Vietnam a putut fi foarte bine observat acest lucru), cu atât e mai evident efectul distractiv. Cu cât telespectatorul, ascultătorul, cititorul de presă, spectatorul de cinema, de teatru sau de operă este mai scuturat, indiferent că de groază sau de râs, cu atât mai bine este primit

produsul respectiv, cu atât devine mai receptiv consumatorul la același mijloc de comunicare în masă și la același gen de produs.

Ce anume îl determină să fie atât de receptiv pe neobservate și negândite este tocmai stimularea, sensibilizarea emoțională create de mijlocul de comunicare. Distracția – indiferent că e vorba de un concert rock, o reprezentație de operă, un film polițist, un serial melodramatic, un film porno, un western brutal, un spectacol distractiv, o discuție politică sau un masacru stradal, o campanie de urmărire, o acțiune de infiltrare sau alte încercări de influențare a maselor, precum orele de școală duminicală, evanghelizările, slujbele religioase, filmele biblice, cele de aventuri, variete-urile, meciurile de fotbal, galele de box, cabaretele sau circul – toate conțin în principiu o anumită măsură minimală de stimulare, de atingere sufletească, fără de care produsul, în ciuda investiției imense, n-ar constitui decât un mare eșec.

Consumatorul căruia nu i se pune în față nimic altceva decât un produs de divertisment cu o porție corespunzătoare de stimulent emoțional, devine mai devreme sau mai târziu dependent de asemenea emoții. Lucrul acesta devine cel mai bine vizibil în clipa în care printr-o anumită conjunctură el este privat de mijlocul de comunicare în masă care-l domină, îl obsedează și-l bulversează. Apar atunci reacții de frustrare pe care el singur însă nu și le poate recunoaște.

Violența imaginii – sau: Religia ca divertisment?

Atunci când cineva își conectează simțurile pe „percepție“ și intelectul pe „gândire“, se petrec anumite fenomene simultane. Gândirea – contrar opiniei unor oameni de știință – *nu* este un proces care se realizează doar prin cuvinte, deci în limbajul conceput, ci ea are loc și prin imagini derulate rapid și concepute semiconștient.

Imaginile reprezintă, cu destulă certitudine, forma primară a gândirii: înainte ca un copil mic să poată vorbi, și deci gândi prin cuvinte, el percepe neîncetat la nivel vizual diverse impresii optice și gândește pentru început în imagini. (Atât timp cât susținem că un animal „gândește“, trebuie să plecăm de la premiza că nu el realizează acest lucru în termeni verbali, deoarece nu are nici un limbaj, însă o face, desigur, în imagini și derulări de imagini mai mult sau mai puțin logice.)

Deci, dacă gândirea prin imagini este forma mai primitivă, mai comodă și mai puțin solicitantă a unei activități spirituale, atunci se înțelege de la sine că:

a) omul reacționează mai ușor la un mediu vizual decât la unul vorbit;

b) dimensiunea funcțională și eficientă a imaginii unui mediu reprezintă temelia sferei sale de influență, adică „succesul“ acesteia;

c) preponderența imaginii aruncă cuvântul pe planul secund, inferior și astfel un mediu vizual exercită o influență prostească asupra intelectului uman, cu un efect distrugător pentru capacitatea sa de comunicare.

Așa dar, devine limpede că televiziunea, care este mediul cel mai dependent de imagine, cel mai puternic în privința imaginii și cel mai violent ca imagine, răvășește echilibrul cotidian funcțional al ochiului omenesc în mod sistematic și cu o forță irezistibilă: Privirea „spre exterior“este educată în mod forțat, fiindcă imaginile se succed rapid, se schimbă ușor, prezentând mereu noi impresii și acțiuni, înlănțuind neîntrerupt gândirea și privirea, făcând imposibilă telespectatorului orice încercare de dezmeticire, ceea ce ar corespunde unei priviri „spre interior“.

În cazul unui mare consum de televiziune, capacitatea unei „priviri în interior“ se diminuează și chiar ajunge să se piardă – și astfel triumfă superficialitatea, sărăcia sufletească, subțierea și subdezvoltarea vocabularului și implicit a capacității de gândire, pieirea totală a compasiunii și comunicativității.

Deoarece acest gen de mijloc de comunicare în masă trăiește aproape exclusiv din ceea ce poate fi reprezentat prin imagini (cât se poate de simple), posibilitățile sale de alegere a materialelor care pot fi cuprinse și intermediate sunt mărginite. Aproape orice încercare de a prezenta lirism, tristețe sau religie prin intermediul ecranului duce la o neînțelegere profundă din partea telespectatorului și la strâmbări din nas din partea profesioniștilor din televiziune. Prin mijloacele vizuale de comunicare în masă, cu precădere prin televiziune, nu poate fi transportat de fapt totul.

Dacă se alege un material care nu se lasă pregătit și prezentat într-un mod propice pentru televiziune, și se transmite totuși pe micul ecran, atunci el parvine falsificat, denaturat. Profesorul Postman avertizează asupra faptului că „nu orice formă de discurs poate fi transpusă dintr-un mijloc de comunicare într-altul. E naiv să acceptăm că ceva ce a găsit o exprimare într-un anumit mijloc de comunicare în masă poate fi exprimat și într-altul, fără a schimba din însemnătatea, structura și valoarea sa.

Poate că exemplul cel mai cunoscut, că un mijloc de comunicare în masă este recunoscut ca particularitate cu propriile sale caracteristici și limitări, îl constituie funcționarea instrumentisticii muzicale: un alai de muzicanți echipați cu tobe și fluiere își poate prezenta muzica sa țipătoare și improvizată, și lucrul acesta va fi perceput de toți ce care-l urmează sau care-și deschid ferestrele și ușile ca să-l audă; va fi vai și amar însă dacă aceiași muzicanți cu aceleași instrumente ar încerca să intoneze: „Mica serenadă nocturnă“ a lui Mozart!

O fanfară militară ar fi în stare să prezinte la fel de convingător diverse marșuri cum ar fi „Vechii camarazi“ sau „Stars and Stripes“, dar cu siguranță că le-ar veni greu când ar fi vorba de tema fugii din Missa în si minor de Johann Sebastian Bach. O trupă de muzicanți nu poate interpreta pe Mozart cu o orchestră simfonică; tot la fel, nici o fanfară nu poate face să răsune ceea

ce cantorul de la St. Thomas a compus pentru ansamblu baroc și cor mare.

Acolo unde, așa cum a devenit oarecum o modă astăzi, se fac niște încercări instrumental-stilistice (cum ar fi interpretarea „Bolero"-ului lui Ravel de către o formație rock sau „Für Elise" de Beethoven cu chitară electrică și baterie, ori Concertul brandenburgic nr.3 de Bach la sintetizator), rezultă în principiu cu totul altceva decât a gândit și intenționat de fapt compozitorul.

Cine trece, având un anumit talent literar, de la un mijloc de comunicare în masă prin scris la unul vizual, acela se lovește la început de probleme majore, și-i produce în final o reală nervozitate consumatorului, care îi cunoștea opera scriitoricească și apoi îi vede produsul vizual derivat din opera respectivă. Nenumărați oameni, care fuseseră profund impresionați de o anumită carte, cum ar fi „Bătălia pentru Roma" de Felix Dahn, „Învierea" de Lev Tolstoi sau „1984" de George Orwel, au simțit o amară decepție văzând apoi versiunea cinematografică fabricată pe baza acestora.

Mult mai rare au fost cazurile în care filmul a ieșit vizibil mai bun decât cartea care i-a stat la bază – ar putea fi dat aici drept exemplu „Podul peste râul Quai". În orice caz, tot ceea ce cartea transmitea în privința conținutului, a formei de exprimare și a mesajului, prin ecranizare fusese schimbat în mod masiv în privința importanței, a structurii și valorii.

Peste tot sunt etalate fără probleme transformări, falsificări, deformări, astfel că originalul nici nu mai poate fi recunoscut. Cine n-a ascultat niciodată „Clavecinul bine temperat" de Bach nu se înfioară nici auzind versiunea ușor jazz-istică, gen „dubidubibu", a celor de la Swingle-Singers. Cine n-a fost pătruns din cap până-n picioare de Simfonia pentru orgă de Saint-Saens, acela găsește poate chiar plăcută tema finală abordată în ritmuri rock. Cine n-a auzit nicicând într-o catedrală un cor interpretând „Patimile după Matei" de Johann Sebastian Bach, acela nu are dureri de cap nici pentru ceea ce a ieșit din producția pentru televiziune, în ciuda interpretării Corului Bach din Munchen. Cine n-a citit „Bătrânul și marea" de Hemmingway va fi poate chiar încântat de ecranizarea respectivă.

Privind prin prismă inversă această legătură dintre un produs scris și deformarea lui de către un mijloc de comunicare vizual, cel ce găsește plăcere în conținuturile biblice oferite ca ecranizări sau chiar și numai ca benzi desenate, acela ori nu are nici cea mai vagă idee despre Biblie, ori cel puțin are o relație foarte subdezvoltată sau denaturată.

Pe măsură ce credincioșii folosesc în vestirea Evangheliei un material vizual, ei intră deja pe un teren problematic. În special în orele de evanghelizare pentru copii sau orele de școală duminicală, cei ce țin astfel de programe găsesc ca având un sens din punct de vedere pedagogic să lucreze cu cunoscutele imagini pe *flanelograf*, acele decupaje colorate țipător produse de *Bibla-Vision* (de producție japonezo-americană), sau acele desene grosolane oferite de caietele cu imagini. Aici vestirea pendulează în *zona-limită* dintre cuvânt și imagine. Cu precădere se pune problema dacă imaginea utilizată vine în sprijinul cuvântului *bazat* pe Biblie și suținut în rugăciune, sau îl *înlocuiește*, poate doar parțial, uneori însă chiar în întregime.

Este o răspundere a lucrătorului respectiv de a da Cuvântului prioritate și de a folosi doar auxiliar imaginea. Numai că lucrurile se prezintă cu totul altfel în cazul revistelor de benzi desenate: aici nu mai sunt reproduse decât dialoguri uneori destul de inexacte, în timp ce aproape toate relatările evenimentelor – care au aceeași valoare în privința mesajului transmis – sunt *înlocuite* prin imagini multicolore.

Cine-și cunoaște într-o oarecare măsură Biblia și o trăiește, și vede apoi filmul produs în seria „Genesis“ care pretinde că prezintă Evanghelia după Luca, pe acela îl trec fiori reci.

Neil Postman și-a însușit în felul său acest subiect: „Ediția de iarnă a publicației *Official Video Journal* face o reclamă pe o întreagă pagină la Proiectul ‚Genesis'. Scopul acestui proiect îl constituie transformarea întregii Biblii într-un film serial. Rezultatul final cu numele de *The New Media Bible* va consta din 225 de ore de film și va costa un sfert de milion de dolari. Unul din producătorii care intervin puternic pentru realizarea acestui plan este John Heyman, căruia îi datorăm, între altele, filme precum *Saturday Night Fever* și *Grease*. Acesta ar fi afirmat într-un interviu că pur și simplu s-ar fi îndrăgostit nebunește de

Biblie. Celebrul actor israelian Topol, devenit cunoscut mai ales prin rolul Tewje în musicalul *Anatevka*, ar urma să joace rolul lui Avraam".

Postman, ca evreu cu o mai mare sau mai mică convingere religioasă, nu-şi poate reţine remarca: „Reclama nu spune cine va prelua rolul lui Dumnezeu Tatăl; însă dacă privim la filmele de până acum ale producătorului, pare a fi vorba de John Travolta". (Acesta fiind un cântăreţ şi dansator de stil rafinat, devenit idol de masculinitate.)

Ceea ce însă vrea să exprime într-adevăr omul de ştiinţă prin aceste cuvinte este nedreptatea strigătoare la cer de a se încerca transpunerea unei materii ce nu poate fi reprezentată (şi care conform poruncii clare a lui Dumnezeu nici nu are voie să fie vreodată exprimată în imagini), într-un mijloc de comunicare în masă cu imagini în mişcare.

„În cadrul televiziunii", constată profesorul Postman, „religia a ajuns să fie prezentată fără nici o reţinere sau limitare ca un mijloc de amuzament. Tot ceea ce face din practicarea religiei o acţiune întemeiată istoric, trăită lăuntric şi sfinţită, este astfel întunecat; nu mai există nici un ritual şi nici o dogmă, nici o tradiţie şi nici o teologie, şi mai ales nici un sens pentru transcendenţa spirituală, În aceste emisiuni, predicatorul este cel ce dă tonul. Dumnezeu este doar vioara a doua".

Comparativ cu ceea ce-i stă la dispoziţie lui Postman în Statele Unite în sectorul „Evanghelia în televiziune" ca experienţă şi material vizual, acelaşi gen de material al acestui mijloc de comunicare este încă neînsemnat în Germania prezentului. Aici există însă deja o „Conferinţă a publiciştilor evanghelici", şi una din iniţiativele acesteia o reprezintă acţiunea caracterizată ca având o viziune spirituală deosebită şi numită „Mai multă Evanghelie în mass-media", prin mass-media înţelegându-se în primul rând „televiziune". Reprezentanţii acestei mişcări se înghesuie – sub motivaţia intenţiilor lor misionare – cu aceeaşi plăcere nebună pe micile ecrane ca şi politicienii, actorii sau aşii sportului.

Aproape că este de neconceput că e necesară înţelepciunea unui om de lume ca Neil Postman pentru a le arăta limpede

creştinilor evanghelici că vestirea Evangheliei şi un mijloc vizual de comunicare în masă nu pot fi aduse cu conştiinţa curată la un numitor comun. Postman continuă: „Faptul că aşa stau lucrurile are de-a face mai degrabă cu tendinţa internă a televiziunii decât cu greşelile predicatorilor electronici', cum sunt numiţi... Nu propriile lor slăbiciuni îi fac pe predicatorii de televiziune duşmani ai religiozităţii, ci slăbiciunile mijlocului de comunicare în masă în care lucrează".

Neil Postman s-a preocupat intens de cunoscuţii evanghelişti americani Robert Schuller, Oral Roberts, Jimmy Swaggart, Jerry Fallwel, Jim Bakker, Pat Robertson şi Billy Graham şi a analizat, din perspectiva omului de ştiinţă, ce anume prezentau aceştia milioanelor de telespectatori şi ce au mărturisit ei în public despre lucrarea lor în cadrul televiziunii.

În acest sens, el scoate între altele în evidenţă: „Predicatorii mărturisesc deschis cum îşi concep conţinutul predicilor lor în aşa fel încât să obţină o cotă de audienţă cât se poate de mare. Cel ce doreşte să audă din partea unui asemenea telepredicator ceva despre greutatea celui bogat de a intra în Împărăţia cerurilor, acela va avea mult de aşteptat. Preşedintele organizaţiei National Religious Broadcasters Association sintetizează legea nescrisă a tuturor predicatorilor de televiziune în următorul mod: ‚Poţi căpăta audienţă la public numai dacă-i oferi ceea ce doreşte'. Cititorul îşi dă seama desigur cât de neobişnuită este această mărturisire de credinţă. Nici un mare întemeietor de religii – fie el Buda sau Moise, Mahomed sau Luther – nu le-a oferit oamenilor ceea ce ei doreau, ci totdeauna numai ceea ce aveau nevoie. În orice caz, televiziunea nu pare prea indicată să ofere oamenilor ceea ce ei au nevoie. Ea este ‚simpatia consumatorului'. Poate fi uşor oprită. Cel mai mult ne atrage atunci când ne vorbeşte în imagini dinamice. Un lucru complex sau nişte pretenţii severe nu i se potrivesc. Drept urmare, ceea ce se predică la televizor nu are absolut nimic de-a face cu Predica de pe munte. Emisiunile religioase de televiziune sunt pline de bună dispoziţie. Ea celebrează belşugul. Iar eroii lor principali devin nişte celebrităţi sărbătorite pretutindeni. Şi cu toate că ceea ce au de împărtăşit este atât de trivial, ei obţin cote ridicate de audienţă – ba nu, tocmai de aceea. Creştinismul este o religie serioasă şi

exigentă. Când ajunge să fie oferit ca o distracție ușoară, el devine un cu totul alt soi de religie".

Puțin mai încolo, Postman își ascute aceste observații cu niște cuvinte tăioase, pentru a arăta și mai limpede ceea ce vrea să spună: „Puterea televiziunii constă în a ne deschide inima ‚personalităților' și nu mintea noastră ideilor abstracte. De aceea, emisiunile canalului CBS despre univers se numeau *Walter Cronkites' Universe*. În mod normal, ești de părere că universul nu avea nevoie de sprijinul lui Walter Cronkite. Dar te înșeli. CBS știe că Walter Cronkite este mai bine primit la televiziune decât Calea Lactee spre exemplu. Și Jimmy Swaggart este mai bine primit decât Dumnezeu. În timp ce Dumnezeu nu poate fi perceput vizual, Swaggart este prezent, poate fi văzut, admirat, venerat. De aceea, el este starul emisiunii. De aceea și Billy Graham este o celebritate, de aceea Oral Roberts își are propria sa universitate, iar Robert Schuller o catedrală de cristal numai a lui. Dacă nu cumva mă înșel, un asemenea lucru se numește blasfemie".

Actualele sforțări uriașe din Germania și Elveția de a cuceri pentru Evanghelie un loc care i se cuvine în cadrul televiziunii sunt fără îndoială făcute cu cele mai bune intenții misionare. Iar inițiatorii, care solicită energic în acest scop publicului evanghelic un puternic sprijin moral, spiritual și financiar, au de gând, în orice caz, ca atunci când vor fi puse în mișcare lucrurile, să nu le facă precum americanii, ci mai bine. Ei se referă la faptul că, oricum, modul german și în general vest-european de a exprima religiozitatea și credința și a le aduce într-o formă rituală, propice serviciului divin, este mai serios – și poate mai sobru – decât cel anglo-saxon în general și cel nord-american în particular.

Ceea ce nesocotesc vestitorii în devenire ai vechiului continent, și aceasta probabil datorită lipsei de experiență cu mijlocul de comunicare în sine, este faptul că televiziunea, prin propriul ei caracter, nu va oferi prea multe posibilități de a aduce ceva mai bun în sectorul evanghelizării decât au reușit confrații lor de peste Ocean – chiar dacă aici nu au decât intenția de a face doar o pre-evanghelizare în cadrul televiziunii, pentru ca astfel să trezească „nevoile sufletești".

Departe de orice polemică, profesorul Postman constată în acest sens: „Punctul hotărâtor îl constituie faptul că se reunesc mai multe particularități ale televiziunii și ale contextului acesteia, care fac ca viața autentic religioasă să fie împiedicată".

La întrebarea referitoare la ce înțelege el prin viață autentic religioasă, criticul american explică între altele: „Modul nostru de comportament trebuie să se afle în consonanță cu caracterul divin al locului (asta presupune o încăpere destinată serviciului divin): Ceea ce nu este cazul însă, în mod normal, atunci când privim o emisiune religioasă la televizor. Activitățile noastre din sufragerie sau dormitor, ba chiar – Doamne, îndură-Te! – din bucătărie sunt aceleași, indiferent că are loc o emisiune religioasă sau serialul Dallas. Se mănâncă, se merge la baie, se fac genoflexiuni, așa cum se fac de obicei atunci când e pornit televizorul. Dacă publicul nu este atras într-o atmosferă divină, învăluită în mister, el nu va afla probabil nici acea atitudine spirituală care ne deschide spre o experiență religioasă netrivială. În general, ecranul însuși are o tendință puternică către o psihologie a pământescului. El este atât de saturat cu amintirile noastre legate de emisiuni profane, atât de strâns legat de lumea reclamei și a divertismentului, încât îți vine greu să-l transformi într-un cadru specific proceselor sacre".

Dintr-o remarcabilă perspectivă lumească, omul de știință american reușește să pună punctul pe „i". Însă aici este vorba de mai mult decât un efect de banalizare explicabil din punct de vedere publicistico-psihologic, pe care-l produce trecerea de la un mijloc de comunicare al cuvintelor la un mijloc de comunicare în masă caracterizat de imagini. Este vorba de mai mult decât doar o schimbare de conținut a valorilor credinței în text și stil, sau în ceea ce un cercetător ar vedea ca fiind conferirea unui sens religios.

Dacă raportăm formularea lui Postman de „viață autentic religioasă" la Biblie și la efectul acesteia asupra inimii celui ce o citește și dorește să i se deschidă, vom înțelege ce anume este pus aici în joc.

Mentalitatea imaginilor contra revelației Cuvântului – sau: „Morți în greșeli și păcate"

Cine este familiarizat cu Sfânta Scriptură și aparține Domnului Isus Cristos, acela e foarte conștient că între Dumnezeul cel veșnic și om nu poate exista nici un fel de „trăire autentic religioasă" care să nu se bazeze în mod nemijlocit pe Biblie ca fiind Cuvântul viu și dătător de viață al lui Dumnezeu. Tot ceea ce a rezultat în domeniul creștin ca instituție, tradiție, dogmă și ritual, și nu se află într-o suprapunere clară cu Cuvântul lui Dumnezeu, nu poate în definitiv purta ștampila de „autentic". Fiindcă pentru autenticitatea gândurilor lui Dumnezeu nu garantează nici vreo tradiție provenită de la „părinții" Bisericii sau vreo dezvoltare istorică, nici vreun sacrament sau o „infailibilitate" bazată pe declarații ale vreunui prelat, ci numai Scripturile inspirate de Duhul Sfânt ale Vechiului și Noului Testament.

A înțelege, lămuri și aplica în mod corect aceste Scripturi este o problemă a relației lăuntrice vii cu Inspiratorul Cuvântului Bibliei. Și aici ne lovim de o taină care rămâne închisă profesorului Postman și celui mai inteligent cercetător din lume, atât timp cât el nu aparține lui Isus Cristos. Scriptura spune: „*Dar omul firesc nu primește lucrurile Duhului lui Dumnezeu, căci pentru el, sunt o nebunie; și nici nu le poate înțelege, pentru că trebuiesc judecate duhovnicește*" (1.Corinteni 2:14).

Cuvântul lui Dumnezeu Se eliberează în acțiunea Sa asupra inimii omului de orice imagine, fiindcă Cuvântul reprezintă instrumentul de acțiune a Duhului Sfânt, care dorește să reveleze în om pe un cu totul alt tărâm gândurile Dumnezeului celui veșnic, sfânt și drept, pentru a deveni un izvor puternic de viață. Aici nu este vorba numai de niște conținuturi verbale de mediere, ci de o energie deosebită, atunci când Pavel scrie: „*Căci mie nu mi-e rușine de Evanghelia lui Cristos, fiindcă ea este puterea lui Dumnezeu pentru mântuirea fiecăruia care crede*" (Romani 1:16), și: „*Propovăduirea crucii este o nebunie pentru cei ce sunt pe calea pierzării; dar pentru noi, care suntem pe calea mântuirii, este puterea lui Dumnezeu*" (1.Corinteni 1:18).

Acest Cuvânt presupune pentru cel ce caută să-L cuprindă și se roagă în acest sens lui Dumnezeu capacitatea de a întoarce

privirea dinspre exterior mai întâi către interior. Abia când a reuşit acest lucru, omului îi va fi cu putinţă să-şi întoarcă privirea în sus.

Isus explică aceasta într-o pildă în care relatează despre un fariseu unanim respectat şi un vameş unanim dispreţuit datorită colaborării sale cu puterea romană de ocupaţie atât de detestată. Ne este înfăţişat comportamentul atât de diferit al celor doi în templul lui Dumnezeu. Despre vameş, Domnul spune următoarele: *„Vameşul stătea departe şi nu îndrăznea nici ochii să-şi ridice spre cer, ci se bătea în piept şi zicea: ‚Dumnezeule, ai milă de mine, păcătosul!'"* *(Luca 18:13)*.

Aici Isus ne oferă descrierea precisă a unui proces lăuntric: 1. „... *stătea departe*" exprimă adânca veneraţie a omului faţă de Dumnezeu şi sfinţenia Sa, fără de care nimeni nu va avea rod adevărat în studiul Cuvântului lui Dumnezeu; 2. „... *nu îndrăznea nici ochii să şi-i ridice spre cer*", aceste cuvinte arată o atitudine duhovnicească de credinţă, care s-a distanţat de orice „privire spre exterior", spre a fi: 3. liberă pentru „privirea lăuntrică": „... *ci se bătea în piept*"; 4. apoi are loc întoarcerea „privirii în sus": „... şi zicea : *‚Dumnezeule, ai milă de mine, păcătosul!'*"

Specialistul american în domeniul reclamei Jerry Mander şi-a dat seama de faptul că patima imaginilor ce se fixează, „privirea spre exterior" superdisciplinată forţat şi, în mod cu totul special, mijlocul de comunicare în masă care este televiziunea, distrug capacitatea de a „privi spre interior": „Când priviţi la televizor, toate etaloanele care în ansamblu decid percepţia dvs. cu privire la producţia vizuală intră într-o stare de ameţeală şi pier între imaginile de pe ecran. Televiziunea – într-adevăr aşa este – se interpune cu forţa între dvs. înşivă şi propria dvs. lume a închipuirilor şi o înlocuieşte prin ea însăşi. Când staţi în faţa televizoarelor, nu vă afundaţi în propriile iluzii deşarte sau citiţi ori priviţi pe fereastră ce este nou afară. Vă deschideţi psihicul şi sunteţi inundaţi de iluziile altora. Imaginile vin de departe, din locuri în care nu aţi fost niciodată, ele vă înfăţişează rezultate pe care nu le veţi putea avea niciodată şi sunteţi puşi în mişcare de către oameni pe care nu-i cunoaşteţi şi cu care nu v-aţi întâlnit niciodată în mod personal. Când aceste imagini v-au penetrat,

ele vi se vor imprima în memorie. Ele fac parte din dvs. Chiar mai mult decât atât, imaginile rămân timp îndelungat în dvs."

Să privim mai îndeaproape: Ceea ce Jerry Mander numește în cadrul gândurilor sale ca fiind „percepția producției vizuale" și „propria lume a închipuirilor", „iluzii" și „psihic", toate acestea reprezintă partea lăuntrică a omului, în care Dumnezeu nu dorește să mai existe toate aceste lucruri către care omul firesc este înclinat, precum „producția vizuală", „închipuiri" și „vise", pentru ca astfel Duhul Său Sfânt să poată forma, întrupa și revela în noi Cuvântul viu al Bibliei și al predicilor, și a ne face astfel posibilă o privire veritabilă, spirituală, îndreptată „în sus".

Dacă cineva precum Jerry Mander consideră produsele mijlocului vizual de comunicare în masă ca fiind nocive și distrugătoare pentru viața naturală lăuntrică a unui om, cu cât mai mult ar trebui să recunoască un creștin răul pe care-l pricinuiește vieții sale spirituale lăuntrice privitul la televizor. Cu cât mai mult reușesc să se strecoare în special imaginile cu un conținut religios, aduse în mod ușuratic și îndrăzneț totodată, datorită „privirii spre exterior", interpunându-se între sufletul credincios și Acela care dorește ca în Biblie și prin Biblie să-i vorbească acestui suflet. Și dacă acest lucru privește imaginile nemișcate ale unui Duccio di Buoninsegna în domul din Siena, ale lui Mathis Nithart zis Grünewald de pe altarul din Isenheim sau cele ale lui Albrecht Dürer, cu cât mai mult se referă el la imaginile în mișcare (de pe ecranele cinematografelor sau de pe micile ecrane) cu acele derulări atât de rapide de scene!

Atât Persoana, cât și bunătatea, îndurarea și celelalte însușiri ale lui Dumnezeu nu pot fi „reprezentate" nici pe marele și nici pe micul ecran, așa după cum ele nu pot fi exprimate prin nici o formă imaginabilă de „acțiune" în stil dramatic.

Un vorbitor care se încrede numai în arta sa oratorică strălucitoare și în înalta sa cultură, însă nu poate dovedi dintr-o inimă sinceră că are un Tată în ceruri, deoarece nu-L cunoaște în mod personal, și care nu împărtășește mesajul de la cruce ca fiind adevărata putere divină de viață, acela ar trebui – după cum s-a exprimat odată pastorul Paul Deitenbeck – să se facă mai degrabă șofer de taxi. În același mod, un mijloc tehnic de comunicare în masă ce nu transmite sub nici o formă adevărurile centrale

ale Bibliei, și anume pe Dumnezeu și puterea Sa, gloria și dreptatea Sa, dragostea și îndurarea Sa, este inutilizabil pentru împărtășirea conținuturilor biblice, care se bazează exclusiv pe un mijloc de comunicare prin cuvânt, fiind legate de acesta.

Dumnezeu dorește ca prin Cuvântul și Duhul Său, în Isus Cristos, să Se *reveleze* pe Sine și dragostea Sa care nu poate fi cuprinsă de nici o pricepere omenească, dar poate fi cuprinsă în orice clipă de o inimă credincioasă. În acest sens, găsim în Biblie, în special în Noul Testament, o serie de expresii interesante: „*În vremea aceea, Isus a luat cuvântul și a zis: ‚Te laud, Tată, Doamne al cerului și al pământului, pentru că ai ascuns aceste lucruri de cei înțelepți și pricepuți și le-ai descoperit pruncilor. Da, Tată, Te laud pentru că așa ai găsit Tu cu cale. Toate lucrurile Mi-au fost date în mâini de Tatăl Meu; și nimenu nu cunoaște deplin pe Fiul, afară de Tatăl; tot astfel nimeni nu cunoaște deplin pe Tatăl, afară de Fiul și acela căruia vrea Fiul să i-L descopere*'“ (Matei 11:25-27).

Iar apostolul Pavel scrie: „*Nouă însă Dumnezeu ni le-a descoperit prin Duhul Său. Căci Duhul cercetează totul, chiar și lucrurile adânci ale lui Dumnezeu. În adevăr, cine dintre oameni cunoaște lucrurile omului, în afară de duhul omului care este în el? Tot așa, nimeni nu cunoaște lucrurile lui Dumnezeu în afară de Duhul lui Dumnezeu. Și noi n-am primit duhul lumii, ci Duhul care vine de la Dumnezeu, ca să putem cunoaște lucrurile pe care ni le-a dat Dumnezeu prin harul Său. Și vorbim despre ele nu cu vorbiri învățate de la înțelepciunea omenească, ci cu vorbiri învățate de la Duhul Sfânt, întrebuințând o vorbire duhovnicească pentru lucrurile duhovnicești*“ (1.Corinteni 2:10-13). Iată că Pavel scria aceste lucruri într-o vreme când se împlinea ceea ce profețise Isus în zilele umblării Sale pe acest pământ: „*Când va veni Duhul adevărului, El vă va călăuzi în tot adevărul...*“ (Ioan 16:13).

Isus ne-a explicat foarte limpede cum poate Fiul să ni-L *descopere* pe Tatăl: „*Veniți la Mine, toți cei trudiți și împovărați, și Eu vă voi da odihnă. Luați jugul Meu asupra voastră și învățați de la Mine, căci Eu sunt blând și smerit cu inima, și veți găsi odihnă pentru sufletele voastre. Căci jugul Meu este bun și sarcina Mea este ușoară*“ (Matei 11:28-30). Isus adaugă aceste cuvinte în mod nemijlocit la lămurirea Sa cu privire la „*acela*

căruia vrea Fiul să i-L descopere" (Matei 11:25-27).

Ce înseamnă însă în definitiv acest proces de *revelaţie, de dezvăluire* provocat de Dumnezeu nu poate fi exprimat în cuvinte şi gânduri omeneşti. Când o mamă îi explică ceva fiului ei, sau un profesor îi prezintă ceva elevului său cu multă dragoste, răbdare şi mai ales cu o capacitate de prezentare verbală bună, acesta reprezintă un proces care poate fi cuprins şi învăţat în mod psiho-pedagogic; întreaga ştiinţă a comunicării cu toate ramurile ei se bazează în fond pe aceste reguli simple ale artei umane de a împărtăşi diferite gânduri. Însă cu siguranţă toate acestea nu reprezintă o revelaţie.

Revelaţia este cu totul altceva, ea este şi rămâne o taină divină. Biblia nu ne explică nicăieri cum „funcţionează" *revelaţia.* Acest proces are în primul rând de-a face cu privitul ochilor, cu „privirea spre exterior". Biblia ne vorbeşte despre relaţia iniţială a omului cu creaţia lui Dumnezeu, *„fiindcă ce se poate cunoaşte despre Dumnezeu le este descoperit/revelat în ei, căci le-a fost arătat de Dumnezeu. În adevăr, însuşirile nevăzute ale Lui, puterea Lui veşnică şi dumnezeirea Lui se văd lămurit de la facerea lumii, când te uiţi cu băgare de seamă la ele în lucrurile făcute de El...*" (Romani 1:19-20).

Acest cuvânt al lui Pavel din epistola către romani nu se referă în primul rând numai la forma exterioară a celor ce *„se văd lămurit de la facerea lumii, când te uiţi cu băgare de seamă la ele în lucrurile făcute de El...*", ci canalizează privirea dincolo, şi anume în interior, pentru a urmări, cu capacitatea de gândire primită de la Dumnezeu, începuturile lucrurilor făcute de El, şi apoi o canalizează în sus, fiindcă în întreaga creaţie este vorba numai despre *„ce se poate cunoaşte despre Dumnezeu în ei*".

Astfel, orice *revelaţie* purtată de Cuvântul lui Dumnezeu şi dăruită de Duhul lui Dumnezeu are loc numai atunci când ne întoarcem „privirea din exterior" şi ne *„uităm ţintă la Isus, Căpetenia şi Desăvârşirea credinţei noastre*" (Evrei 12:1-2). Dacă venim cu toate necazurile şi poverile noastre la Isus, pentru a afla odihnă, El ne va *dezvălui* dragostea Tatălui ceresc – fiindcă El Însuşi, Isus Cristos, Fiul lui Dumnezeu, *este* dragostea *revelată* a Tatălui faţă de noi oamenii. Nu există nici o metodă mai plină de succes şi mai înşelătoare totodată, pentru a împiedica

această acțiune plină de har a Fiului pe calea *revelației*, decât a transpune cuvântul Bibliei în imagini, atât cât este posibil din punct de vedere tehnic. Astfel se ridică acea blocadă caracteristică oricăror psiho-masaje și influențării sufletului pe cale optică, în fața căreia Duhul Se oprește.

Această muncă de frământare și pisare a laturii sentimentale a vieții telespectatorului, muncă ce pornește de altfel de la Cuvântul Bibliei, și constând dintr-un amestec de imagini ațâțătoare, efecte muzicale și dramaturgie, este considerată și de necreștini ca fiind în general foarte impresionantă. Însă creștinii cad pradă unei înșelătorii foarte crunte, atunci când înlocuiesc efectele Duhului Sfânt cu arta vrăjitorilor de imagini moderni, care nu fac decât să declanșeze glandele lacrimale ale clienților. Această înșelăciune este cu atât mai fatală, fiindcă: a) nu este recunoscută și pătrunsă decât de deosebit de puțini creștini; b) în inimile celor credincioși înaintează în mod irezistibil distrugerea relației dorite de Dumnezeu cu Cuvântul Sfintei Scripturi.

În mod deosebit, cel care se expune efectului spectacolelor oferite pe viu sau conservate pe peliculă cedează unui sentiment de *pierdere a realității*. Fiindcă orice spectacol, realizat și prezentat oricât de perfect din punct de vedere tehnic sau artistic, nu este și nu rămâne la urma urmei altceva decât un joc al imaginilor. Oricât s-ar angaja autorul, regizorul și actorii să zugrăvească prin arta lor realitatea – ceea ce ei ajung să producă nu este în definitiv decât un *pseudo-adevăr*, cârpăcit după toate regulile dramatice.

Pe acest fundal, este lipsit de orice îndoială faptul că un asemenea *pseudo-adevăr* nu poate fi *niciodată* un mijloc de transmitere a *Cuvântului adevărului*. Pavel evidențiază în capitolul 2 al primei sale epistole către creștinii din Corint, că cei credincioși n-au primit *„duhul lumii, ci Duhul care vine de la Dumnezeu ca să putem cunoaște lucrurile pe care ni le-a dat Dumnezeu prin harul Său. Și vorbim despre ele nu cu vorbiri învățate de la înțelepciunea omenească, ci cu vorbiri învățate de la Duhul Sfânt, întrebuințând o vorbire duhovnicească pentru lucrurile duhovnicești"*.

Principiul biblic de *transmitere a lucrurilor spirituale (duhovnicești) prin mijloace duhovnicești* pare în ziua de astăzi –

când auzim acea muzică rock creştină şi scenetele pe teme biblice – să fi căzut definitiv în uitare. Cu cât mai mult este valabil acest lucru cu privire la încercarea catastrofală de a prezenta – atât pe scenă, cât şi pe ecran – pe *Fiul lui Dumnezeu care a fost fără păcat* prin intermediul unui om păcătos.

Astfel, o creştină mai în vârstă povestea cum, în urma vizionării unui film din seria „Genesis", constatase o tulburare lăuntrică a vieţii ei de rugăciune. Am simţit cum dintr-o dată nu mai puteam sta de vorbă ca înainte cu Domnul meu", spunea ea, „fiindcă între El şi mine se interpuneau acele imagini din film. A trebuit să-l cer iertare lui Dumnezeu şi să-L rog fierbinte zile în şir să mă elibereze de imaginile acelea, până când am ştiut, în timp ce mă rugam liniştit, că Domnul este iarăşi prezent!" Această femeie credincioasă, întărită în inimă de Domnul ei, pare să fie un caz de excepţie. Dimpotrivă, nu pot fi număraţi acei creştini care încă n-au ajuns să reflecteze în mod deschis asupra diferenţei dintre Cuvânt şi imagine şi care aleargă cu nonşalanţă şi în mod total necontrolat după orice ofertă „cucernică" de la televizor.

În cadrul Congresului Misionar şi de Rugăciune al Tineretului EXPLO '85 s-a emis zilnic prin satelit în aproape 100 de oraşe din întreaga lume un program de televiziune ce se străduia să aibă conţinuturi evanghelistice. Într-unul din aceste programe, un asiatic din îndepărtata Djakartă n-a găsit nimic mai bun de adus la cunoştinţă telespectatorilor decât că în întreg arhipeleagul indonezian au rezultat noi biserici creştine datorită prezentării filmului făcut după Evanghelia după Luca din cadrul proiectului „Genesis".

Încă acum aproape 2000 de ani apostolul Pavel scria că *„va veni vremea când oamenii nu vor putea să sufere învăţătura sănătoasă, ci îi vor gâdila urechile să audă lucruri plăcute şi îşi vor da învăţători după poftele lor. Îşi vor întoarce urechea de la adevăr şi se vor îndrepta spre istorisiri închipuite"* (2.Timotei 4:3). Creştinătatea de azi a depăşit deja această profeţie biblică. Ea este familiarizată cu televizorul şi aleargă cu înfrigurare după ceea ce îi gâdilă urechea *şi ochiul.* Cultul modern al imaginii este dezvoltat pe o arie largă, pătrunzând cu întreaga putere satanică de înşelăciune în spaţiul misionaro-pietist.

Pentru o astfel de înşelare şi rătăcire, pentru asemenea necunoaştere a însemnătăţii şi efectului cuvântului şi imaginii, ca şi pentru haosul infernal ce rezultă de aici în domeniul credinţei şi al religiei, eu nu găsesc decât o singură explicaţie: preastrânsa legătură cu mijloacele vizuale de comunicare în masă şi influenţa exercitată de acestea duc la o orbire în faţa realităţilor spirituale. Isus spune în acest sens: *„Dar dacă umblă cineva noaptea, se poticneşte, fiindcă n-are lumina în el"* (Ioan 11:10). Se pune cu toată seriozitatea întrebarea cât de puternic sunt cei mai mulţi creştini fixaţi aproape numai asupra „privirii spre exterior" despre care Pavel scria: *„Şi dacă Evanghelia noastră este acoperită, este acoperită pentru cei ce sunt pe calea pierzării, a căror minte necredincioasă a orbit-o dumnezeul lumii acesteia, ca să nu vadă strălucind lumina Evangheliei slavei lui Cristos, care este chipul lui Dumnezeu "* (2.Corinteni 4:3-4).

Cuvântul lui Dumnezeu relatează în Vechiul Testament mereu despre oameni din poporul ales al lui Dumnezeu, care se lăsau pradă fascinaţiei artei vizuale, a idolilor din vremea lor, cu toate că Dumnezeu îi avertizase prin Moise simplu şi limpede: *„... şi să nu urmaţi după poftele inimilor voastre şi după poftele ochilor voştri, ca să vă lăsaţi târâţi la curvie!"* (Numeri 15:39b,c). Apoi se poate citi în Vechiul Testament că poporul lui Dumnezeu aflat în mare necaz a fost adus într-o situaţie în care să-şi recunoască starea de orbire în urma slujirii idolilor şi a curviei ochilor şi să se pocăiască de toate acestea: *„Vai de noi, căci am păcătuit! Dacă ne doare inima, dacă ni s-au întunecat ochii..."* (Plângerile lui Ieremia 5:16b-17).

Nu în aceeaşi arie de pericol spiritual şi în general foarte greu de catalogat sunt filmele evanghelistice care circulă de câteva decenii pe piaţa creştină, filme produse de *Moody Institute of Science*, care aparţine de *Moody Bible Institute*. Aceste pelicule interesante nu conţin nici un fel de *spectacol*, ci ele documentează – fiind filmate într-un mod strălucit şi montate în stil pedagogic – contextele sesizate ştiinţific ale *creaţiei lui Dumnezeu.*

La sfârşitul fiecăruia din aceste filme apare unul din conducătorii institutului respectiv cu o Biblie deschisă în mână şi îndreaptă privirile spectatorilor asupra *Cuvântului lui Dumnezeu.* Însă nu se pierde din vedere să se evidenţieze, *cu cuvintele şi*

sub clara călăuzire a Bibliei, esența întregului adevăr divin: pe Isus Cristos ca Fiu al Dumnezeului celui veșnic și singur Mântuitor.

Și această încercare de a spune mai departe mesajul de mântuire pendulează în domeniul limită dintre *cuvânt* și *imagine*. Pare însă cu atât mai acceptabil când un asemenea film documentar este înțeles și folosit ca *introducere la* o *lucrare evanghelistică.*

În orice caz e nevoie de un vestitor cu o personalitate deosebit de puternică și cu o mare putere, pentru ca *în urma* unui asemenea film să nu facă să pălească prea tare mesajul biblic, ci să se poată impune cu tărie. Aceasta fiindcă pelicula de film a atras privirea publicului *spre exterior*, astfel că, în continuare, nu-i va veni prea ușor evanghelistului să direcționeze privirea ascultătorilor iarăși *spre interior* și apoi, ceea ce contează în mod hotărâtor, *în sus*. Dacă va reuși acest lucru depinde iarăși de public și de posibila sa predispoziție și dependență de imagine. Gradul de întunecime lăuntrică provocat de mania vizuală modernă poate fi diferit.

Cramponarea de „privirea spre exterior“ împreună cu incapacitatea de a afla adevărata „privire în sus“ și tendința de a socoti drept „trăiri religioase autentice“ exercițiile religioase de orice gen, precum meditațiile vizuale, procesiunile sfinților, filmele „Genesis“, etc., reprezintă o mare parte din mentalitatea păgână, corespunzând imaginii generale, poziției spirituale și sufletești a celor *„ce sunt pe calea pierzării, a căror minte necredincioasă a orbit-o dumnezeul lumii acesteia...* “ (2.Corinteni 4:3-4).

De această mentalitate, care se află sub sentința divină de *„morți în greșeli și păcate“* (Efeseni 2:1), ține acea necurăție a inimii pricinuită de privirea îndreptată aproape exclusiv „spre exterior“. Căci lumea aceasta și imaginile ei nu pot dovedi nici posiblitatea de a transmite ceva cu adevărat curat înaintea lui Dumnezeu, nici vreo putere de curăție; ele nu pot face nimic altceva decât să necurățească. Însă o inimă necurățită nu este capabilă să-L vadă pe Dumnezeu. Isus Cristos spune: *„Ferice de cei cu inima curată, căci ei vor vedea pe Dumnezeu“* (Matei 5:8).

Transformarea conştiinţei în faţa ecranului – sau: Excesul pluteşte în aer

Ne vedem obligaţi să privim mai îndeaproape unele rezultate ale studiilor unor cercetări din domeniul comunicaţiilor şi ale unor critici ai mediilor de informare. Criteriile în cadrul cărora gravitează înalta lor competenţă provin din domeniile psihologiei şi publicisticii. Chiar şi numai constatările specialistului în domeniul reclamelor Jerry Mander şi ale profesorului de comunicaţii Neil Postman ar trebui să-i zguduie profund pe creştini – pe cei ce sunt proprietatea lui Cristos şi a căror orientare generală în viaţă ar trebui să vizeze o rezistenţă efectivă faţă de puterile de înşelare spirituală ale acestei lumi.

Mai întâi, de când există televiziunea, ne izbim de o conducere deosebit de categorică din partea *mijloacelor de comunicare în masă* asupra oamenilor. Rezultatul în cazul privitului pe micul ecran este o evidentă *schimbare a simţului realităţii.*

Jerry Mander notează: „Tot mereu îmi este dat să aud: ‚Televiziunea este ceva deosebit; apar acolo atâtea lucruri pe care altfel nu le-am avea niciodată în faţa ochilor'. Oamenii au văzut la televizor imagini din pădurile virgine din Borneo, balete europene, vieţi de familie care erau cu totul altfel decât cea proprie, intervenţii ale poliţiei undeva departe, ştirile zilei, imagini de arhivă ale crizelor trecute, şi ei cred cu toată seriozitatea că văd într-adevăr acele regiuni ale lumii, acei oameni şi evenimentele respective. Imaginile televizate din pădurile din Borneo, relatările istorice şi ştirile nu însemnau în nici un caz o *experimentare* directă a acestor lucruri şi nici nu erau la fel de veridice ca propria trăire. În realitate era vorba de o cu totul altă experienţă: să stai în camera întunecată şi să priveşti la nişte imagini pâlpâitoare, ce se derulează rapid, care au fost selectate, tăiate, montate din nou, încetinite sau grăbite şi de sute de ori limitate. Şi-au dat oare seama oamenii de această deosebire?"

„Cu toate că lucrez în domeniul reclamelor", continuă Mander, „n-am reflectat nici măcar o singură dată adânc asupra puterii în sine a imaginilor. Nu ştiam cum se raportează conştiinţa oamenilor la această lume vizuală, dacă ei puteau să deose

bească un anumit gen de imagine – cea experimentată direct – de oricare alta, care a fost prelucrată, transformată și scoasă din contextul ei normal. Nu era limpede dacă oamenii ar fi conferit ambelor aceeași credibilitate – în mod conștient sau inconștient – și cum ar fi schimbat acest lucru capacitatea lor de receptare și prelucrare a acestor imagini. De fapt, era evident pentru mine – în urma experiențelor din propria-mi activitate – că ceva nu era în regulă cu ceea ce oamenii înțelegeau și cu ce nu. Se dezvolta o nouă formă de idioțenie. Mecanismele umane de percepție, diferențiere și evaluare deveneau din ce în ce mai mizerabile. Ele nu mai păreau capabile să deosebească informația sortată în prealabil și filtrată prin intermediul aparatului de cea care le parvenea neschimbată, ca întreg, ca experiență reală. Poate că cele văzute erau atât de evidente, acționau atât de credibil, încât pur și simplu ajungeau să copleșească o conștiență trează. Nimeni nu scria în acele vremuri despre felul în care o astfel de mașină transforma informația. Prea puțini erau oamenii care aveau idee despre acest subiect. Numai experții în reclame studiau transformările situațiilor prin intermediul televiziunii – fiindcă de fapt acesta era rolul reclamei: să transforme și să aranjeze *în prealabil* în așa fel informația, încât ea să-și atingă scopul propus. Pentru a afla cum funcționează acest lucru, erau aruncați în joc sute de mii de dolari".

„Treptat mi-am dat seama", mărturisește același Mander, „că atotprezența televizorului împreună cu incapacitatea generală de a înțelege cum se folosește informația stânjenea activitatea noastră politică. Dacă oamenii credeau că o *reprezentare* a naturii se asemăna sau chiar era identică cu natura însăși, și ei erau atât de mulțumiți cu acea reprezentare încât nu mai tânjeau după experiența reală, atunci natura era mult mai amenințată decât se presupunea în general. Sau: Dacă oamenii credeau că reprezentările unor evenimente istorice sau cele arătate la știri erau comparabile cu cele reale ori prezentau multe similitudini, atunci și conștiența realității istorice era în mare pericol. Când televizorul a devenit pentru majoritatea americanilor cel mai important câmp de experiență spirituală și fizică, când el s-a unit tot mai mult cu mediul de viață cotidiană, a ajuns să crească masiv și înlocuirea informației experimentate direct prin cea oferită de

televiziune. Întrucât cei mai mulți dintre noi au substituit trăirea directă cu experiența televizorului, nu ne-am dat seama că viața însăși a fost redusă și standardizată la un singur mod de experimentare: televizorul. Ar trebui să ne imaginăm ceva în genul acesta: 80 de milioane de telespectatori care stau izolați în camerele lor întunecoase comută de la un canal la altul, fiindcă ei cred că o emisiune sportivă reprezintă o cu totul altă experiență decât un film polițist sau o emisiune despre un război din Africa, și toți împreună fac un singur lucru: privesc în depărtări. Ar fi ca și cum întreaga națiune s-ar înghesui într-un circ imens. Cei care au privit numărul de acrobații pe bicicletă consideră că experiența lor se deosebește de cea a celor ce s-au holbat la gorile sau la înghițitul de foc –, însă toți s-au aflat în același circ. Mai rău încă: În timp ce noi toți priveam din sufrageriile noastre, ne găseam ca în niște celule izolate, incapabili să schimbăm păreri, reacții referitoare la ceea ce trăisem cu toții. Cu toții am văzut în același timp același număr – însă singuri. O situație deosebit de ciudată... Am înțeles că aceste condiții în care se privește la televizor – schimbarea realității prin imagine, uniformizare, izolare, în special în legătură cu pasivitatea și cu ceea ce aveam să remarc ulterior legat de efectele asupra conștientului ale reprezentărilor implantate –, toate acestea deci îndeplineau la modul ideal premizele creării unei societăți dictatoriale".

Apoi, în cazul consumatorilor de televiziune întâlnim o conturare destul de crasă a *orbirii informaționale*. Aceasta are loc printr-o *diluare a simțului adevărului*, care se constată mai puțin în mod individual, comparativ cu veritabilele apariții de masă.

„Televiziunea are puterea de a numi președinți, ca și de a-i face să dispară de pe scenă", sună pregnant una din cele mai negative constatări ale lui Jerry Mandel. Profesorul Postman face în acest sens o remarcă mai detailată: „Pe vremuri exista obiceiul ca cel ce aduce vești proaste să fie proscris sau chiar omorât. A dat oare televiziunea, într-un mod ciudat, o mână de ajutor ca să fie reactualizată această tradiție? Îi exilăm noi pe aceia care ne transmit știrile, numai fiindcă nu ne place mutra lor? Oare elimină televiziunea tot ceea ce am învățat odinioară despre

eroarea acelor argumente care privesc numai persoana, în locul problemei la care aceasta se referă?

Dacă uneia din aceste întrebări trebuie să i se răspundă chiar şi numai cu un ,da' reţinut, atunci înseamnă că avem în mod nemijlocit de-a face cu problemă care merită atenţia specialiştilor în teoria cunoaşterii. Simplificând, ea constă în faptul că televiziunea scoate în evidenţă o nouă definiţie a adevărului (sau eventual una veche reînnoită): criteriul ultim al veridicităţii unei afirmaţii îl reprezintă credibilitatea vorbitorului. ,Credibilitatea' nu se bazează în acest caz pe numărul de exprimări anterioare care au rezistat deja unei examinări riguroase a adevărului conţinut. ,Credibilitate' înseamnă aici numai impresia de corectitudine, de autenticitate, de vulnerabilitate sau atractivitate (cititorul poate să-şi aleagă unul sau mai multe din aceste atribute) pe care o transmite prezentatorul sau reporterul".

„Această problematică este deosebit de dificilă", adaugă Postman, „şi depăşeşte pe cea a modului în care adevărul în emisiunile de ştiri este credibil. Aceasta deoarece atunci când credibilitatea ia locul realităţii ca şi criteriu decisiv al veridicităţii în cadrul televiziunii, atunci politicienii n-ar mai trebui să se frământe atât de mult în privinţa realităţii, faţă de felul în care reuşesc să producă o eventuală impresie în cazul apariţiilor lor. Eu cred, de exemplu, că izul de nesinceritate care-l înconjoară astăzi pe Richard Nixon nu se bazează pe faptul că a minţit, ci că a arătat la televiziune ca un mincinos. Lucru de care, dacă e adevărat, n-ar trebui să se bucure nimeni, nici măcar un duşman versat al lui Nixon. Deoarece alternativele ar fi, în cazul acesta, fie ca cineva să arate ca un mincinos, chiar dacă spune adevărul, sau, ceea ce e mai rău, ca cineva să arate ca şi cum ar spune adevărul, în realitate fiind însă un mincinos".

Ceea ce ne zugrăveşte aici Postman înaintea ochilor este, după părerea mea, mult mai mult decât o „problematică" ce are o „mare greutate". Expunerile cercetătorului american ascund un avertisment, care ar trebui să ne zguduie pe fiecare. Dacă deci un mijloc de comunicare este în stare să declanşeze în masa consumatorilor săi *conştienţa adevărului,* atunci îi sunt larg deschise porţile abuzului necontrolat în privinţa acestui mijloc de comunicare, adică ale înşelării în stil mare. Nu au existat atâtea

experienţe triste tocmai în acest domeniu? Nu ar trebui să ne păzim de noi înşine şi de propria noastră capacitate de a înşela?

„Luaţi seama", strigă Isus tuturor celor ce-L urmau, *„să nu vă înşele nimeni!"* Şi câţi, chiar dintre vestitorii recunoscuţi ai Evangheliei, între ei personalităţi de frunte din perioada aşa-numitului al treilea Reich, nu şi-au plecat urechea – ca şi marea majoritate a poporului german – la vocile mişcate de forţe demonice ale anumitor oameni aflaţi la putere şi chiar au fost contaminaţi de încântarea, de nebunia aceea a iadului?

Deci dacă numai cuvintele transmise prin intermediul undelor radio au putut exercita o atât de mare putere asupra ascultătorilor, cu cât mai mult nu vor fi înfrânţi oamenii de forţa mediului video, dacă îl va lua în stăpânire iarăşi cineva cu o putere demonico-demagogică pe măsură. (În acest sens, tehnocraţii şi politicienii mijloacelor de comunicare în masă pot face oricâte jurăminte că aşa ceva nu va avea loc; Cuvântul lui Dumnezeu ne aduce prea limpede la cunoştinţă, de exemplu în Apocalipsa 13, că exact lucrul acesta se va întâmpla!)

Nu prea mulţi contemporani sunt la curent cu faptul că există deja o nouă categorie de *boli datorate mijloacelor de comunicare în masă*, fiindcă televizorul distruge în mod evident puterea sufletească a spectatorilor şi le afectează *constituţia nervoasă.*

„Psihiatrii pot relata cum un număr crescând de oameni se plâng astăzi de faptul că nu pot afla linişte sufletească", ne împărtăşeşte Jerry Mander. „Chiar şi în timpul somnului, al actului sexual sau al jocului – activităţi care cer eliberarea de o gândire orientată către un scop –, roata îngrijorărilor continuă să se învârtă în minte". Aproape că se subînţelege că cel căruia îi lipseşte echilibrul dintre cele trei direcţii ale privirii – „privirea spre exterior", „privirea spre interior" şi „privirea în sus" – fiindcă toată atenţia este acordată „privirii spre exterior", nu poate fi într-un echilibru nici la nivel sufletesc.

După ce Mander scoate în evidenţă această maladie fundamentală a televizorului, el prezintă diferite alte boli care decurg de aici: „Abia dacă trebuie să ne mire că la ora actuală constatăm o ascensiune fenomenală a religiilor şi filozofiilor orien-

tale, a mișcării yoga și a luptelor sportive asiatice, precum și a diverselor forme de concentrare și meditație. Toate acestea încearcă să aline durerea surdă a conștiinței neliniștite, care se agită în carapacea ei mult prea mică. Ele blochează obligativitatea de a gândi și deschid allte spații de experiență spirituală. Ele permit efectuarea de noi experimente și promovează relaxarea, inactivitatea ca alternativă la stresul cotidian. În timp ce atâția oameni folosesc aceste tehnici străvechi pentru a se elibera de stările lor de debusolare, majoritatea însă n-o fac și apelează în schimb la droguri. Alcoolul este bun. Diazepamul este mai bun. Unele tranchilizante nu sunt nici ele rele. Și în final, doar există televizorul! Și toate ajută. Drogurile pe care le luăm pentru calmare și le considerăm o posibilitate de a face noi experiențe nu ne ajută la nimic altceva decât să fugim, să ne refugiem. La fel ca și televizorul".

Aici însă trebuie să accentuăm că refugierea în cadrul „tehnicilor străvechi" importate din Orientul Îndepărtat este mai periculoasă decât în cazul mijloacelor tranchilizante. Cine apelează la diferitele chimicale, începând cu alcoolul și terminând cu cianura, știe încă dinainte destul de bine la ce urmări trebuie să se aștepte, ba mai mult: unde încep consecințele luării acestor substanțe și aproximativ unde încetează. Însă cine se lasă ademenit de yoga, meditația transcendentală, antrenamentul autogen sau alte asemenea „tehnici" psihice, va înregistra mai întâi doar un succes aparent al strădaniilor sale în această direcție, fără să-și dea seama că a intrat în sfera de dominație a forțelor oculte.

Dacă mai târziu un asemenea om va constata într-un fel oarecare că-și pierde energia nervoasă și spirituală, iar întregul său protest rămâne fără efect, ajungând să fie cuprins de o mare disperare, atunci nu va fi în nici un caz în stare să recunoască legătura dintre distrugerea care se petrece în el și experimentarea „psiho-tehnicilor", pentru a ataca din acest unghi problema. Dacă nu întâlnește nici un sfătuitor experimentat, pentru a-i deschide ochii și a-l ajuta să accepte ajutorul pentru găsirea unei căi lăuntrice corecte, el este pierdut definitiv – devenind o adevărată jertfă pe altarul psihiatriei, un pacient de durată.

Într-o sâmbătă seara, m-a pescuit un anume Walter din mijlocul unor discuții, rugându-mă: „Vino puțin, te rog, – trebuie

să-ți vorbesc între patru ochi". Ne-am așezat într-un colț liniștit pe o canapea veche. „Nervii mei sunt la pământ", a început el să se plângă. Am vrut să știu: „De unde-ți dai seama?" Walter a răspuns: „În primul rând nu mai pot dormi noaptea, și nici ziua. Apoi nu mai rezist".

L-am iscodit mai departe, întrebându-l cum se face observată în amănunt această cedare. „Pe de o parte mă ceartă șeful la serviciu, și asta cel mai adesea pentru că mă concentrez prea puțin din cauza oboselii permanente, ori, și asta e cel mai rău, prietena mea se uită cam strâmb la mine – și deja îmi închipui că între noi totul s-a terminat și cedez, izbucnesc în plâns și nu mă mai opresc; de fiecare dată o adevărată cădere nervoasă..." Mi-am amintit ceva: „Nu mi-ai spus cu câtva timp în urmă că ai participat într-un club special la niște ședințe de meditație transcendentală?" Walter a făcut ochii mari și apoi a izbucnit: „Ce ai împotriva meditației transcendentale?" Răspunsul meu a fost: „O grămadă de lucruri!" Walter: „Cum așa? E doar un lucru bun! Ea m-a eliberat de băutură – și știi doar cum mă îmbătam pe vremuri!"

Walter nu părea să aibă nici cea mai palidă idee despre dedesupturile diabolice ale acțiunilor sale. „Meditația transcendentală" este exact ceea ce spune denumirea: Te scufunzi într-o adâncime a gândurilor (meditație), pentru ca undeva-cumva să afli dincolo, adică transcendental, un contact, să eliberezi forțe sau chiar să prinzi niște ițe ale înțelepciunii. În esență, nu este nimic altceva decât o reliefare a spiritismului din Orientul îndepărtat: în ochii lui Dumnezeu o *urâciune*. Cine se lasă prins în mrejele ei și se îndeletnicește cu așa ceva, va simți de multe ori urmările directe în trup și suflet.

A trebuit să trag adânc aer în piept, înainte de a continua: „Cred că meditația te-a eliberat de beție. Dar acum trebuie ca tu să mă crezi că aceeași meditație transcendentală înseamnă astăzi ruinarea nervilor tăi! Te-ai încurcat, mai mult sau mai puțin, cu diavolul însuși. Sistemul lui de a înșela se arată prin faptul că, pe de o parte pare că îți acordă un ajutor, pentru a te prinde cu atât mai nevinovat în cursa sa, astfel ca mai apoi treptat să te distrugă". Fața lui Walter devenise dintr-o dată pământie. Și-a tras suflarea și a pus apoi singura întrebare sinceră:

„Dacă aşa stau lucrurile – ce putem face?“ Răspunsul meu a venit prompt: „Primeşte-L pe Domnul Isus! Deschide-I inima, pentru ca El să stăpânească în ea! Cere-I iertare pentru păcatele tale, inclusiv pentru cele legate de Meditaţia Transcendentală, şi roagă-L să te elibereze în întregime şi definitiv!“

Walter a auzit glasul lui Dumnezeu în inima lui. Şi fiindcă era conştient că era vorba de o problemă de viaţă şi de moarte, a ascultat pe loc. Ne-am împreunat mâinile, el s-a rugat şi L-a primit pe Isus ca Domn şi Mântuitor personal. Apoi am rostit o rugăciune pe care apoi el a spus-o cuvânt cu cuvânt după mine: „Doamne Isuse! În Numele Tău mă lepăd de Meditaţia Transcedentală şi de orice altă putere satanică! Îţi mulţumesc că pe crucea de la Golgota ai învins păcatul, pe Satana şi moartea, şi că pot să proclam acum puterea Ta victorioasă! Îţi mulţumesc că-Ţi aparţin Ţie cu duh, suflet şi trup, de acum şi până în veşnicie! Amin!“

Făcea parte din felul spontan de a fi al lui Walter, ca imediat după rugăciune să se ridice, să-mi strângă scurt mâna şi să dispară în mulţime. Peste două zile m-a sunat şi l-am auzit suspinând la telefon: „Ai putea să-mi spui ce s-a întâmplat? Iarăşi am revenit la băutură...“ La asta nu mă gândisem în seara aceea de sâmbătă! „Cum să nu-ţi spun! Vino cât poţi de repede la mine, să aducem şi patima aceasta înaintea Domnului!“

În sâmbăta imediat următoare l-am întâlnit pe Walter în acelaşi loc. Ne-am luat imediat în primire locurile pe sofaua din colţ. Ne-am împreunat mâinile pentru rugăciune. Walter s-a lepădat în acelaşi fel în Numele lui Isus de beţie şi alcool – şi de atunci este un creştin vesel şi liber care-L urmează neîncetat pe Domnul său.

Tot ceea ce Jerry Mander a cuprins într-un mod atât de uşuratic în noţiunea nevinovată de „tehnici străvechi“ intră în cadrul Bibliei într-o anumită categorie de păcate care sunt *o urâciune* (Deuteronom 18:10-14; 1.Ioan 5:21; 1.Corinteni 10:14) înaintea lui Dumnezeu şi care oferă posibilităţi deosebite puterilor întunericului de a-şi exercita forţa şi distrugerea asupra oamenilor, în măsura în care nu sunt oprite din timp în Numele Celui ce a învins la Golgota (1.Ioan 1:7,9; 1.Corinteni 15:57).

Ceea ce a uitat să menționeze Mander în acest loc este faptul că sufletele chinuite din pricina televizorului, care nu-și mai pot stăpâni neliniștea lor bolnăvicioasă, au preluat, în majoritatea cazurilor, informațiile prin care au fost atrase de practicile oculte tot de pe micul ecran. Este în continuă creștere în zilele noastre numărul celor care au fost prinși prin intermediul televiziunii fie în mrejele forțelor oculte, fie în lanțurile mijloacelor tranchilizante.

O tendință crescândă remarcăm și în cadrul unei categorice atitudini de forță a *mijloacelor de comunicare în masă*, care depășește cu mult obișnuitele fenomene de modă sugerate de micul ecran. Televiziunea duce la o *schimbare a conștiinței politice*; dintr-o dată anumite acțiuni capătă un „sens" îndoielnic – și asta *numai* fiindcă există acest mijloc de comunicare –, acțiuni care altfel ar fi fost complet lipsite de sens.

Jerry Mander face lumină din propria sa perspectivă asupra televizorului și descrie „felul în care acesta acționa asupra inițiativelor cetățenești și asupra oamenilor dintr-o anumită mișcare, oameni care încercau, cu bună-credință în neutralitatea lui, să-l folosească în scopurile lor... Astfel că diferitele acțiuni n-au mai fost alese în funcție de valoarea lor raționalistă sau de conținutul lor politic, ci în funcție de capacitatea lor de a atrage camerele de televiziune. Dezbaterile directe cu birocrații sau concernele erau frustrant de neroditoare. Tratativele cu oficialitățile înaintau mult prea anevoios. Toți doreau să vadă rezultate *imediate*. A început să se dezvolte o ierarhie a formelor de acțiune orientate către presă. Conferințele de presă n-au adus decât o singură dată ceva. Mitingurile de protest au atras mai mult atenția decât conferințele de presă. Marile demonstrații – ceva în genul unui marș spre Washington – au adus mai mult decât mitingurile. Revoltele însă au adus și mai mult. Treptat s-a dezvoltat și o teorie în acest sens: dramatismul trebuie să crească de la acțiune la acțiune, dacă se dorește păstrarea proporțiilor relatărilor la nivelul atins. Televiziunea avea neapărată nevoie de acest lucru. Odată cu creșterea implicării creștea și contrapresiunea – și astfel s-a ajuns la acțiuni tot mai sălbatice... Nu însemna oare asta că televiziunea hotăra stilul și conținutul (sau lipsa de conținut) fiecărei acțiuni politice, astfel că oamenii prinși în mișcările respective

deveniseră niște marionete care dansau în funcție de cerințele tehnologiei?“

Pasul imediat următor îl reprezenta *criminalitatea propagată prin intermediul mijloacelor de comunicare în masă*. Aceasta deoarece televiziunea s-a dovedit de asemenea capabilă să pricinuiască o *schimbare majoră a conștiinței morale* în rândul spectatorilor ei.

Jerry Mander formulează astfel lucrurile: „Oamenii au simțit că televiziunea devenise intermediarul cel mai important al realității și au încercat, cu ajutorul mijloacelor individuale, să intervină în cadrul acestui mediu. Astfel, un tânăr indian *chicano a* deturnat un avion, pentru a obține un interviu de cinci minute în care să vorbescă despre tratamentul dur la care sunt supuși compatrioții săi. Un bărbat din Sacramento a luat ostatici câțiva funcționari ai unei bănci, pentru a face cunoscut prin intermediul televiziunii că nici el și nici tatăl său nu găsesc de lucru. Lynette Fromme a tras – conform propriilor ei afirmații – în președintele Ford pentru a avertiza marele capital, prin intermediul mass-media, despre continua degradare a Pământului. Răpirea unei moștenitoare a unui mare magnat de presă – Patricia Hearst – de către trupele SLA a atins ultimul grad de abstractizare. Genialul – în sens negativ – al acestei acțiuni a constat în faptul că a permis celor de la SLA impunerea cu succes a pretențiilor lor după aducerea la cunoștință în mod necenzurat a comunicatelor lor. Însă deoarece această răpire se datora în întregime mass-mediei, întrucât nici n-a existat altundeva decât în mass-media, era de așteptat sfârșitul iminent al SLA – și s-a ajuns curând și definitiv la el, ca în cazul unui serial, care, datorită cotelor de audiență în continuă scădere, este scos fără remușcări din program.

SLA era prescurtarea pentru „Symbionese Liberation Army“, o bandă de psihopați acționând sub însemnul unui balaur cu șapte capete, care a răpit-o în ziua de 4 februarie 1974 pe Patricia Hearst, pentru a-l constrânge astfel pe tatăl ei să facă cunoscute în ziarele și posturile sale de televiziune parolele și comunicatele SLA; totodată cei din bandă au „transformat-o“ pe Patricia prin spălări de creier și violență, făcând-o membră a SLA și determinând-o să ia parte la un spectaculos atac asupra unei bănci.

Cunoscutul psihiatru prof. Friedrich Hacker relata mai târziu: „În seara de 18 mai (1974) a început, după ore întregi de pregătire și cuvenitele informări din mass-media, programul-monstru transmis de toate programele americane de televiziune: suprimarea SLA. La douăzeci de secunde (unele relatări vorbesc de 40 de secunde) de la somația de predare necondiționată a fost deschis focul. Pe baza relatărilor poliției, primele împușcături ar fi provenit din clădire. Trei locatari care n-aveau nici un amestec au putut fugi în ultima clipă, căci în câteva minute, în urma bombelor incendiare trase, întreaga clădire era în flăcări. După o oră trecuse totul..."

Patrica Hearst nu se afla în acele momente în casa teroriștilor și a scăpat cu viață; în 20 martie 1976, Curtea federală de justiție din San Francisco a condamnat-o pe tânăra femeie datorită participării la jefuirea unei bănci, însă ceva mai târziu a fost eliberată, pe baza unei grațieri din partea președintelui Statelor Unite.

Dacă ne reamintim comentariul lui Jerry Mander, care spune că „răpirea își datorează întreaga realitate mijloacelor de comunicare în masă, fiindcă n-a existat nicăieri altundeva decât în mass-media", atunci ne vin în minte și alte evenimente – o bandă teroristă care a răpit un politician vest-berlinez și l-a eliberat abia după ce a realizat un show televizat împreună cu primarul de atunci al Berlinului.

Tocmai pe tărâmul atitudinii de forță al mijlocelor de comunicare în masă și al conștiinței politice transformate se situează și toate acele demonstrații din întreaga Germanie, al căror început a fost făcut în anii 1976-1978 de revolta studenților conduși de către un tânăr marxist pe nume Rudi Dutschke. Toate aceste acțiuni sunt bazate și „sprijinite" pe publicitatea prin televiziune și orice alte căi, fără de care nici n-ar fi avut loc, acțiuni care se scaldă permanent în domeniul limită dintre legalitate și ilegalitate, și nu rareori degenerează în atacuri de forță asupra puterii statale (situații în care, de fiecare dată, nu se știe cine a început manifestările violente, ceea ce în definitiv nici nu mai contează) și care de asemenea dovedesc transformarea conștiinței morale datorită aceleiași televiziuni.

Un alt fenomen, poate cel mai grav din toate, este *înșelarea prin mass-media,* când masele sunt amăgite cu minciuni sfruntate, producându-se astfel o *distrugere a adevărului politic la zi și a realității istorice.*

Americanul Mander este convins că, la vremea respectivă, războiul din Vietnam n-ar fi putut degenera în acele excese atât de cunoscute, dacă masei largi de cetățeni americani nu i-ar fi fost „proclamate" prin intermediul televiziunii o serie de minciuni grosolane.

Mander relatează despre președintele de atunci Lyndon B. Johnson: „Dorința sa de a stăpâni televiziunea era atât de puternică, încât în biroul său funcționau în permanență trei televizoare. De fapt, el n-a reușit niciodată să controleze mediile de informare, însă a avut totuși unele apariții mărețe. De exemplu, incidentul Tongking n-a existat niciodată – decât numai în cadrul mijloacelor de comunicare în masă, care au considerat această poveste drept veridică. Lucrul acesta a convins o dată în plus atât Congresul, cât și publicul larg, și i-a asigurat lui Johnson rezerva necesară în legătură cu escaladarea războiului din Vietnam. A fost dezvăluit mai târziu faptul că acesta a fost unul din multele evenimente inexistente care au fost împinse în mediile de informare pentru a ne vinde războiul din Vietnam. Aveam presimțirea că și numai simplul fapt că acest lucru era într-adevăr posibil – lansarea de știri inventate despre acțiuni militare inventate, care să ducă la escaladarea unor războaie îndepărtate, pe care nimeni nu le putea observa îndeaproape, fiindcă cu toții nu puteau urmări decât imaginile televizate –, reprezenta un motiv de îngrijorare profundă în legătură cu forța mijloacelor de comunicare de a face ca adevărurile aparente să pară reale".

Tehnica neutră – sau: Reformabilitatea canoanelor

Una din cele mai mari și mai răspândite înșelătorii este aceea că în cazul televiziunii este vorba de o tehnică „neutră", ca și în cazul oricărei alte descoperiri, și că în final nu contează decât cum o mânuiești, cum te servești de ea. Această înșelătorie este combătută de Biblie încă din relatările legate de începuturile istoriei omenirii.

Prima realizare tehnică monumentală a omului, despre care se poate citi în Cuvântul lui Dumnezeu, a fost turnul Babel. El a constituit o performanță copleșitoare atât din punct de vedere arhitectonic, cât și organizatoric. În Geneza 11:6, Dumnezeu face o remarcă interesantă, trecută cu vederea de majoritatea comentatorilor biblici: *„Iată de ce s-au apucat. Acum nimic nu i-ar împiedica să facă tot ce și-au pus în gând"*.

Aceste cuvinte reprezintă fără îndoială vestirea unei sentințe, care sună: Peste mai mult sau mai puțin timp, oamenii vor fi lăsați în voia propriilor lor fapte și a consecințelor acestora. Dumnezeu nu le-a luat nici capacitatea de a procrea și a se înmulți, nici toate posibilitățile creative legate de inteligența lor nativă – ceea ce l-ar fi fost desigur foarte ușor. Dumnezeu i-a lăsat și îi lasă și astăzi pe oameni să alerge pe propriile lor căi, atât timp cât ei preferă aceste căi și nu le pasă de căile Tatălui. Dacă ar dori să afle voia lui Dumnezeu, n-ar mai trebui să pompeze miliarde peste miliarde de dolari într-o înarmare cum n-a mai existat până acum pe pământ. În felul acesta însă, deoarece nu-i interesează decât voia lor proprie, nu pot face nimic altceva decât să construiască arme atomice tot mai îngrozitoare și să se amenințe unii pe alții cu ele – pentru ca probabil într-o zi să se nimicească cu ele.

Profesorul Postman constată în acest sens: „Conștiința publică încă nu vrea să creadă că tehnica reprezintă o ideologie. Și asta cu toate că, în ultimii optzeci de ani, tehnica a influențat, sub ochii noștri, în mod decisiv viețile americanilor". Desigur că nu numai ale americanilor, ci ale întregii lumi industrializate. Postman continuă: „Vremurile au evoluat, și astăzi este de neiertat să nu știi tot ce se află în joc. Cine neagă faptul că o tehnică nouă

ascunde cu sine un prieten permanent al culturii, acela nu este, în vremurile acestea înaintate, decât un nebun. Avem de-a face cu ideologia în forma ei cea mai curată, desigur nu și cea mai trâmbițată. Este o ideologie fără cuvinte, care pe baza acestei muțenii a ei este cu atât mai puternică. Pentru ca ea să pătrundă și să se fixeze, este nevoie numai de o populație care să creadă cu ardoare în inevitabilitatea progresului".

După cum am văzut, televiziunea ascunde în sine nu numai un „întreg program de transformări sociale", ci și schimbarea conștiinței pe multe planuri, o schimbare realizată efectiv în sens negativ, niciodată invers. Televiziunea îl transformă pe om în sens rău; îl face total robit privirii și îi răpește în cea mai mare măsură posibilitatea de a fi un om care să poată privi în sine, și în întregime capacitatea și dorința lăuntrică de a fi, înaintea Dumnezeului celui viu, un om care privește în sus.

S-ar mai fi putut discuta caracterul de tehnică „neutră" al televiziunii, dacă n-ar fi pus de multă vreme stăpânire asupra marii majorități a omenirii. Fiindcă realitatea este neîndoielnică: Prea puțini sunt cei în stare să acționeze butonul de pornire-oprire după o voie și judecată liberă. De aceea ei sunt neputincioși și neajutorați față de acest mediu, fiindcă au devenit dependenți de permanenta distracție ce pleacă de aici, cu acel sistem psihologic de atracție, și astfel sunt stăpâniți de ideologia reprezentată de această tehnică. „A caracteriza televiziunea ca ‚liberă de valoare' – putând din cauza aceasta să fie transformată și îmbunătățită – este tot atât de absurd ca și cum s-ar vorbi de o putință de reformare a canoanelor", e de părere Mander.

Dacă o tehnologie îi ispitește în așa măsură pe oameni, încât aceștia îngăduie să li se tulbure cultura lor generală, altfel spus: dacă oamenii nu sunt în stare să-și susțină propriul lor nivel cultural în fața unei atracții tehnice care este o comoditate prostească, atunci această tehnică poate fi caracterizată ca fiind tot atât de „neutră" ca și o seringă cu droguri aflată în sufragerie.

Se face mult caz – și pe bună dreptate – în legătură cu efectele drogurilor asupra sănătății populației, în special asupra tineretului, și trebuie să se tragă un și mai serios semnal de alarmă. Însă efectul de drog al televiziunii este de decenii consi-

derat, cel puțin în Germania, mai mult sau mai puțin ca un fel de tabu.

Abia în 1984, cele două principale societăți naționale de televiziune germane – ARD și ZDF – împreună cu Fundația Bertelsmann, o renumită organizație de interes public pentru promovarea cercetării și dezvoltării în domeniul comunicațiilor, și-au permis să cheltuiască circa o jumătate de milion de mărci pentru ca trei institute demoscopice (Contest-Census din Frankfurt, Sinus din Heidelberg și Marplan din Offenbach) să realizeze un sondaj în rândul tineretului german privitor la relația acestuia cu mediile de informare.

Rezultatul, care a apărut sub semnătura cercetătorului elvețian Heinz Bonfadelli într-o carte de 248 de pagini având titlul „Tineretul și mass-media – un studiu al comisiei pentru mass-media al televiziunilor ARD/ZDF și al Fundației Bertelsmann", apărută la Editura Alfred Metzner, confirmă pe deplin temerea exprimată de prof. Postman că televiziunea pune în pericol stabilitatea unei întregi culturi.

„În cadrul orelor de seminar, studenții de la universitățile americane trebuie întâi să învețe modul de abordare a unei cărți. Undeva jos, la baza piramidei, în rândul elevilor din școlile elementare, precum și al absolvenților de liceu, lucrurile stau și mai rău în privința folosirii materialului scris: conform formulării dure a pedagogilor americani, copiii din școli „telefonează în loc să scrie și privesc la televizor în loc să citească", după cum scrie revista DER SPIEGEL în numărul 10/1986. În relatarea despre studiul „Tineretul și mass-media" se spune în continuare: „Sociologii susțin că Statele Unite sunt în multe domenii cu câțiva ani înaintea dezvoltării germane. Între timp s-a ajuns și la noi în această fază: plăcerea de a citi a tinerilor germani, care era de mai mult timp în continuă scădere, conform ultimelor cercetări a paralizat în mod fulgerător. Interesul pentru cărți, ziare și reviste a atins un nivel minim".

Relatarea din DER SPIEGEL, despre care vorbeam, poartă titlul: „A scăzut prestigiul cititului", și citează între altele „Bursa comerțului german de carte", care încă din anii '70 își exprimase „bănuiala" față de televiziune că aceasta „favorizează pa-

sivitatea înnăscută și influențează astfel în mod negativ dezvoltarea capacității proprii de decizie a cetățeanului". Între multe altele, studiul Bonfadelli vorbește atât despre atitudinea, cât și despre dorințele tinerilor germani legate de televiziune, menționând următoarele: „De fapt, încântarea în fața televiziunii scade vizibil la tinerii între 16-24 ani, cărora le place să-și petreacă timpul liber în afara casei. Totuși 82% din cei de vârstă mai mare apasă zilnic pe butoanele canalelor, și pe ansamblu aceste programe ale posturilor de televiziune au avut rezultat de efect".

Dorințele merg cu claritate într-o anumită direcție, deloc lăudabilă: „După filmele artistice cu 56% și programele de știri care sunt văzute de 55% din tineri în mod regulat sau masiv, urmează emisiunile de muzică pop și rock printre cele mai îndrăgite din oferta de programe. În privința juniorilor, aceștia își doresc ca din emisiunile la modă și îndrăgite să existe și mai multe: fiecare al treilea pretinde mai multe filme, emisiuni muzicale și de tineret, plângându-se de prea multă politică, economice, reclamă și sport în cadrul programelor TV".

Rezultatul sondajului permite și tragerea multor concluzii cu privire la relația dintre nivelul de pregătire școlară și profesională pe de o parte și atitudinea față de mass-media pe de alta. Relatarea din DER SPIEGEL cuprinde un pasaj deosebit de interesant: „Se poate deduce un profil al mijloacelor de comunicare în masă nu numai din carierele profesionale, ci și din „orientarea personală a valorilor" tinerilor: oricât de mult consum TV de exemplu la cei ce au nevoie de siguranță și la partizanii fericirii private; de cealaltă parte, mulți cititori de ziare la cei orientați către familie și meserie. Cei avizi de evenimente sunt și cei mai variați: ei vor mult radio și televiziune, multă lectură a revistelor și sport, în timp ce acei care sunt orientați post-material citesc peste medie cărți mai pretențioase".

Când Neil Postman atrage atenția că „tehnica înseamnă ideologie", atunci trebuie să ne facem gânduri cu privire la ce anume trebuie înțeles aici prin „ideologie". Tradus literal, cuvântul înseamnă „învățătură despre idei". În sens mai larg înțelegem o construcție de idei, formată din gânduri și sinteze de gândire umană, care devine temelia atitudinii de viață și a modului de comportament. Reversul acestui gând sună aproximativ astfel:

tot ceea ce îl stăpânește într-un mod oarecare pe om capătă caracterul unei ideologii. Astfel, mașina este mult mai mult decât un vehicul consumator de combustibil; ea reprezintă pentru om o lărgire drastică a razei sale de mișcare și acțiune, când modul său de conducere – așa cum o dovedește fotografia de pe permisul de conducere – reprezintă o expresie clară a personalității și temperamentului său.

Astfel, eroul din western-urile cinematografice demonstrează aproape cu fiecare mișcare că întreaga sa existență este marcată de ideologia puștii. Tot astfel, pentru un jurnalist de presă, meseria devine o ideologie împărțită între telefon, aparat de fotografiat, autoturism și mașina de scris, respectiv computerul personal. În aceeași măsură, nenumărați cetățeni ai unei națiuni industriale și civilizate cum este Germania au ajuns, în lipsa unei reflectări mai adânci, ca părți esențiale ale împărțirii timpului lor zilnic, ca și ale opiniilor lor și a atitudinii generale față de viață, în toate problemele etice și materialiste, să fie dominate masiv de televiziune. Cine mai consideră acest lucru ca fiind „tehnică neutră", acela îi întoarce spatele tigrului care se apropie, spunând: „Ca fiara să mă muște, nu depinde, în definitiv, decât de modul în care mă frământă sau nu problema...!"

În situația în care, conform exprimării biblice, Creatorul nu așează limite pentru creativitatea dominată de păcat a creației Sale, atunci tehnica, în măsura în care îl influențează și conduce pe om și obișnuințele sale, devenind ideologie, reprezintă totdeauna un *pericol*. Aici nu mă exprim în favoarea unei dușmănii sălbatice față de tehnică. Tot la fel, nu fac parte dintre acei pietiști care consideră până și frigiderul ca fiind „lucrul diavolului". Dar când sunt nevoit să recunosc prin prisma Bibliei, a Cuvântului lui Dumnezeu, ce funcție centrală de comandă atribuie Creatorul *ochiului* omenesc, și că nici un domeniu de viață nu rămâne neinfluențat de punctul lăuntric de vedere ca și de radierea ochiului, atunci ca și creștin trebuie să-mi pun problema responsabilității înaintea Dumnezeului meu și să constat cu o libertate a deciziei inimii ce are voie să pătrundă în ochii și urechile noastre, de ce fel de lucruri să mă las influențat și de care nu! „*Cu gura lui omul nelegiuit pierde pe aproapele său, dar cei neprihăniți sunt scăpați prin știință*" (Eclesiast 11:9).

Un Dumnezeu gelos – sau: Orbirea spirituală

Cine-L privește pe Dumnezeu doar ca pe „Dumnezeu drăguțul“, care se lasă chemat ca o slujnică, și după împlinirea binevoitoare a dorințelor nu mai merită nici o atenție, acela nu-L cunoaște pe Dumnezeul Bibliei. Cine vorbește despre un „Domn Dumnezeu“, dar trăiește după voia sa proprie și conform principiului: „Fă ce este drept și nu întreba pe nimeni“, acela dă dovadă că, de fapt, pe de o parte nu recunoaște pe nici un dumnezeu ca domn asupra lui, pe de alta și-a făurit un dumnezeu propriu, care însă nu are nimic de-a face cu Dumnezeul Bibliei.

Cine permite ochilor săi să alerge după orice și să le guste pe toate, pentru a-și satisface pofta naturii firești, acela nu trebuie să se mire când, mai devreme sau mai târziu, va intra în cele mai grele lanțuri ale păcatului, fiindcă – lucru pe care l-am învățat de la Iov – calea în nevoie și strâmtorare a propriilor încălcări decurge totdeauna după aceeași schemă: a) ochii aruncă privirea; b) inima urmează ochilor; c) întregul om aleargă după aceea, pașii îndepărtându-se de pe cale; d) mâinile rămân pătate... (Iov 31:7). Înțelegem într-o oarecare măsură care este dimensiunea curăției, a sfințeniei și a dreptății lui Dumnezeu atunci când remarcăm afirmația Lui față de păcatul omului: „*Sufletul care păcătuiește, acela va muri. Plata păcatului este moartea*“ (Ezechiel 18:20c; Romani 6:23a).

Când Dumnezeu a dat oamenilor legile Sale, nu le-a dat întregii lumi orbește și fără să aleagă, ci mai întâi exclusiv poporului Său ales, copiii lui Israel. Aceștia aveau misiunea de a vesti popoarelor lumii gloria lui Dumnezeu ce putea fi dedusă din poruncile și voia Sa, exprimată înaintea lor, pentru a-i conduce pe toți către Iehova și Templul Său cel sfânt. Aceeași însărcinare este valabilă și astăzi, în vremurile nou-testamentale, pentru Biserica locală și universală a Domnului Isus, care are înalta chemare întreită de a fi atât Templul lui Dumnezeu, cât și Trupul și Mireasa lui Cristos (1.Corinteni 12:12; 1.Corinteni 3:16; Ioan 3:29; Apocalipsa 21:2:9-11). Această Biserică a lui Cristos ar trebui să se situeze într-o relație strânsă, personală cu Dumnezeu și Cuvântul Său, și de aici să cunoască dintre cele zece po-

runci și pe cea de-a doua în toată plinătatea ei și de asemenea să cunoască și contextul istoric și spiritual în care au fost rostite aceste porunci.

Poporul ales trebuia să fie programat punct cu punct împotriva modului de viață și de comportament al tuturor acelor națiuni păgâne, să le izgonească și să le judece în Numele Dumnezeului celui viu. Până în punctul în care Biserica de astăzi nu mai are nici o însărcinare de exercitare directă a judecății divine, cele zece porunci au același scop: ele îi direcționează pas cu pas pe urmașii lui Cristos într-o direcție cu totul opusă celei în care mărșăluiește lumea aceasta. Dintre porunci face parte și aceasta: „*Să nu-ți faci chip cioplit, nici vreo înfățișare a lucrurilor care sunt sus în ceruri, sau jos pe pământ, sau în apele mai de jos decât pământul. Să nu te închini înaintea lor, și să nu le slujești; căci Eu, Domnul, Dumnezeul tău, sunt un Dumnezeu gelos, care pedepsesc nelegiuirea părinților în copii până la al treilea și al patrulea neam al celor ce Mă urăsc, și Mă îndur până la al miilea neam de cei ce Mă iubesc și păzesc poruncile Mele*" (Exod 20:4-6).

Ceea ce urmărește aici Dumnezeu este mult mai mult decât interzicerea producerii și închinării la orice fel de imagini idolești. El a dorit să-Și educe poporul ales, iubit, sfințit (Exod 19:4-6; 1.Petru 2:9) în spiritul unei anumite mentalități, care se deosebește radical de cea a omului firesc, carnal (Efeseni 4:17-19; Romani 12:2a). Dumnezeu a vrut și vrea în continuare până astăzi să-i abată pe ai Săi de la mentalitatea privirii în lume și să le imprime o mentalitate duhovnicească a privirii în sus (Evrei 12:1-2).

Numai atunci când ai Săi privesc doar la El, având ochii ațintiți asupra Lui, poate exista posibilitatea ca El să-Și poată adeveri cuvântul Său minunat: „*Eu – zice Domnul – te voi învăța, și-ți voi arăta calea pe care trebuie s-o urmezi, te voi sfătui, și voi avea privirea îndreptată asupra ta*" (Psalm 32:8). Câtă vreme păgânii, în căutarea lui Dumnezeu, își fixau privirile permanent asupra idolilor drăguți și sclipitori, ei își ascuțeau mentalitatea de a privi spre exterior dictată de natura lor carnală, lăsându-se amăgiți într-o direcție opusă, care-i îndepărta de adevăratul Dumnezeu.

Când Dumnezeu a dat poruncile Sale, El știa prea bine că cel mai mare pericol al alunecării în păcat se găsea în ochii oamenilor; astfel că prima Sa poruncă: *„Să nu ai alți dumnezeu afară de Mine“* (Exod 20:3) este legată direct de cea de-a doua îndreptată în aceeași direcție: *„Să nu-ți faci chip cioplit, nici vreo înfățișare a lucrurilor...“* (Exod 20:4-6). Dumnezeul cel veșnic, sfânt, curat și drept conferă o greutate deosebită acestei duble interdicții prin amăgirea ochilor, atrăgând atenția asupra caracterului Său specific: *„... Căci Eu, Domnul, Dumnezeul tău, sunt un Dumnezeu gelos...“*

Din această legătură dintre dubla respingere strictă a oricărei idolatrii și avertismentul energic cu privire la propria gelozie a lui Dumnezeu, unui copil al lui Dumnezeu și urmaș ales al Domnului Isus trebuie să-i fie clar că lui Dumnezeu *nu*-I este indiferent în nici un caz: a) unde lăsăm să ne fugă ochii; b) ce anume acumulăm în noi prin intermediul ochilor; c) dacă prin lipsa de disciplină a ochilor noștri alunecăm pe neobservate de la mentalitatea duhovnicească a privirii îndreptate în sus (Psalm 25:15) către natura păgână a privirii spre exterior (Deuteronom 4:16-19).

De *ce* ajutorul variat pe care ni-l oferă Dumnezeu prin atât de multe indicații pline de dragoste cu privire la direcția privirilor noastre este ignorat astăzi în întreaga Biserică? Are cumva legătură cu faptul că și-au plecat ochii cu toții în fața acestui mare mijloc vizual de comunicare în masă care este televiziunea? Tocmai aceasta este astăzi calea cea mai rapidă și mai simplă de a permite mentalității păgâne de a privi spre exterior să pună stăpânire și să atragă pe făgașul trist și alunecos al celor care sunt *„iubitori mai mult de plăceri decât iubitori de Dumnezeu, având doar* o *formă de evlavie, dar tăgăduindu-i puterea“* (2.Timotei 3:4-5).

Înșelătoria acestui important mijloc de comunicare constă, așa cum am arătat, în faptul că el ne vrăjește cu cele mai derutante impresii din toate colțurile pământului, însă ne înșală în față datorită deformării adevărului prin alegerea și trucarea imaginilor. În acest sens, Biblia spune: *„Înțelepciunea este în fața omului priceput, dar ochii nebunului o caută la capătul pământului“* (Proverbe 17:24).

În Vechiul Testament ni se relatează cum poporul ales al lui Dumnezeu s-a dedat de atâtea ori la o asemena nebunie de a-și lipi ochii de chipurile strălucitoare ale idolilor, decăzând astfel cu totul în natura lumii păgâne. În toate acestea a fost trecut foarte simplu cu vederea avertismentul lui Dumnezeu cu privire la faptul că El este un Dumnezeu gelos – și când Dumnezeu Și-a manifestat apoi gelozia, de cele mai multe ori ei nu și-au dat seama la început, fiindcă Dumnezeu în primul rând i-a judecat prin faptul că le-a închis ochii pentru orice privire spre interior și în sus.

Învățătura care străbate întreaga Sfântă Scriptură că încăpățânarea îndrăzneață din partea omului duce la o împietrire de judecată din partea lui Dumnezeu (Exod 4:21) este foarte greu de auzit astăzi în vestirea Cuvântului, chiar și în cercurile evanghelice. Faptul că Dumnezeu închide ochii celor ce-și întorc uneori privirile de la El către atracțiile lumii acesteia rămâne la fel de valabil pentru turma celor ce-L urmează pe Isus astăzi, ca și atunci în pustie și în țara Canaanului, pentru poporul ales al lui Dumnezeu.

Dumnezeu *poate* închide ochii oamenilor, făcându-i orbi față de realitățile divine, și El și face uneori acest lucru.

Profetul Elisei s-a oprit în orașul Dotan, împotriva căruia, din cauza profetului, împăratul Siriei a trimis o armată mare. „*Sirienii s-au coborât la Elisei. El a făcut atunci următoarea rugăciune către Domnul: Lovește, rogu-Te, pe poporul acesta cu orbire. Și Domnul i-a lovit cu orbire, după cuvântul lui Elisei. Elisei le-a zis: Nu este aceasta calea și nu este aceasta cetatea; veniți după mine, și vă voi duce la omul pe care-l căutați. Și i-a dus la Samaria. Când au intrat în Samaria, Elisei a zis: ‚Doamne, deschide ochii oamenilor acestora, să vadă!' Și Domnul le-a deschis ochii și au văzut că erau în mijlocul Samariei*" (2.Regi 6:18-20).

Despre modul în care poate acționa și comanda Dumnezeu când intervine în soarta oamenilor ca și a popoarelor și națiunilor poate fi citit în cea mai veche dintre cărțile Bibliei, cartea Iov: „*La Dumnezeu este înțelepciunea și puterea; sfatul și priceperea ale Lui sunt. Ce dărâmă El, nu va fi zidit din nou; pe cine-l închide El, nimeni nu-l va scăpa. El oprește apele, și to-*

tul se usucă; El le dă drumul, și pustiesc pământul. El are puterea și înțelepciunea; El stăpânește pe cel ce se rătăcește sau rătăcește pe alții. El ia robi pe sfetnici, și tulbură mintea judecătorilor. El dezleagă legătura împăraților, și le pune o frânghie în jurul coapselor. El ia robi pe preoți; El răstoarnă pe cei puternici. El taie vorba celor meșteri la vorbă; El ia mintea celor bătrâni. El varsă disprețul asupra celor mari; El dezleagă brâul celor tari. El descoperă ce este ascuns în întuneric, El aduce la lumină umbra morții. El face pe neamuri să crească, și El le nimicește; El le întinde până departe și El le aduce înapoi în hotarele lor. El ia mintea căpeteniilor poporului, El îi face să rătăcească prin pustiuri fără drum, unde bâjbâie în întuneric, și nu văd deslușit; El îi face să se clatine ca niște oameni beți" (Iov 12:13-25).

Iar prin profetul Isaia, Dumnezeu împărtășește felul în care reacționează la o smerenie prefăcută, mincinoasă și la cultul instituționalizat al unei religiozități aparente: El pecetluiește Cuvântul Său cel viu. *„Rămâneți încremeniți și uimiți! Închideți peste voi un duh de adormire; v-a închis ochii, prorocilor, și v-a acoperit capetele, văzătorilor. De aceea, toată descoperirea dumnezeiască a ajuns pentru voi ca vorbele unei cărți pecetluite. Dacă o dai cuiva care știe să citească și-i zici: la citește, el răspunde: Nu știu să citesc. Domnul zice: Când se apropie de Mine poporul acesta, Mă cinstește cu gura și cu buzele, dar inima lui este departe de Mine, și frica pe care o are de Mine nu este decât o învățătură de datină omenească. De aceea voi lovi iarăși pe poporul acesta cu semne și minuni din ce în ce mai minunate, așa că înțelepciunea înțelepților lui va pieri, și priceperea oamenilor lui pricepuți se va face nevăzută..."* (Isaia 29:9-14).

Apoi întâlnim – la același profet – o altă pronunțare a judecății lui Dumnezeu: El *închide* ochii, inimile și simțurile celor ce și-au întors fața de la El. Toți cei patru evangheliști ai Noului Testament repetă această rostire a profetului Isaia sau fac referire directă la ea.

Isaia relatează: *„El a zis atunci: ‚Du-te și spune poporului acestuia: ‚Întruna veți auzi și nu veți înțelege; întruna veți vedea și nu veți pricepe!' Împietrește inima acestui popor, fă-l tare de urechi, și astupă-i ochii ca să nu vadă cu ochii, să n-audă cu urechile, să nu înțeleagă cu inima, să nu se întoarcă la Mine,*

și să nu fie tămăduit'" (Isaia 6:9-10).

Matei redă citatul din Isaia în cuvintele Domnului Isus astfel: *„De aceea le vorbesc în pilde, pentru că ei, măcar că văd, nu văd, și măcar că aud, nu aud, nici nu înțeleg. Și cu privire la ei se împlinește proorocia lui Isaia, care zice: 'Veți auzi cu urechile voastre, și nu veți înțelege; veți privi cu ochii voștri, și nu veți vedea. Căci inima acestui popor s-a împietrit; au ajuns tari de urechi, și-au închis ochii, ca nu cumva să vadă cu ochii, să audă cu urechile, să înțeleagă cu inima, să se întoarcă la Dumnezeu, și să-i vindec'"* (Matei 13:13-16).

Marcu relatează mai general: *„Când a fost singur, cei ce erau în jurul Lui împreună cu cei doisprezece L-au întrebat despre pilde. Vouă, le-a zis El, v-a fost dat să cunoașteți taina Împărăției lui Dumnezeu; dar pentru cei ce sunt afară din numărul vostru, toate lucrurile sunt înfățișate în pilde; pentru ca, măcar că privesc, să privească și să nu vadă, și măcar că aud, să audă și să nu înțeleagă, ca nu cumva să se întoarcă la Dumnezeu, și să li se ierte păcatele"* (Marcu 4:10-12).

Luca relatează la sfârșitul Fapelor Apostolilor despre sosirea lui Pavel la Roma și prima convorbire evanghelistică cu conducătorii iudei aflați acolo: *„Pavel le-a vestit Împărăția lui Dumnezeu lui Dumnezeu, le-a adus dovezi, și a căutat să-i încredințeze, prin Legea lui Moise și prin prooroci, despre lucruri privitoare la Isus. Vorbirea ținea de dimineață până seara. Unii au crezut ce le spunea el, iar alții n-au crezut. Fiindcă ei au plecat acasă în neînțelegere unii cu alții, Pavel n-a adăugat decât aceste vorbe: Bine a spus Duhul Sfânt prin proorocul Isaia către părinții voștri, când a zis: Du-te la poporul acesta, și zi-i: Veți auzi cu urechile voastre, și nu veți înțelege; cu ochii voștri veți privi, și nu veți vedea. Căci inima acestui popor s-a împietrit; ei aud greu cu urechile, și-au întors ochii, ca nu cumva să vadă cu ochii, să audă cu urechile, să înțeleagă cu inima, să se întoarcă la Dumnezeu, și să-i vindec. Să știți dar că mântuirea aceasta a lui Dumnezeu a fost trimisă Neamurilor, și o vor asculta"* (Fapte 28:23b-28).

Iar evanghelistul Ioan relatează cu privire la Domnul Isus Cristos: *„Măcar că făcuse atâtea semne înaintea lor, tot nu credeau în El, ca să se împlinească vorba, pe care o spusese proorocul Isaia: Doamne, cine a dat crezare propovăduirii noastre? Și cui a fost descoperită puterea brațului Domnului? De aceea*

nu puteau crede, pentru că Isaia a mai zis: ‚Le-a orbit ochii, și le-a împietrit inima, ca să nu vadă cu ochii, să nu înțeleagă cu inima, să nu se întoarcă la Dumnezeu și să-i vindec. Isaia a spus aceste lucruri când a auzit slava Lui, și a vorbit despre El“ (Ioan 12:37-41).

Cel care, în special dintre cei ce au cunoștință despre Cuvântul lui Dumnezeu, abuzează de îndelunga răbdare și de bunătatea lui Dumnezeu, împingând răutatea la culme, acela va vedea că Dumnezeu mai dă o lovitură în cadrul judecății Sale: El îngăduie să vină *înșelătoria!*

Să mai revenim o dată la Iov: „*El stăpânește pe cel ce se rătăcește sau rătăcește pe alții*“ (Iov 12:13-25). În prima carte a Regilor găsim o relatare despre felul în care s-au unit doi stăpânitori, Iosafat, regele lui Iuda, și Ahab, regele lui Israel, în scopul adoptării unei strategii comune de atacare a vecinilor din Siria, punându-și problema unei profeții rostite de gura unui veritabil profet al lui Dumnezeu. „*Atunci împăratul lui Israel a chemat un dregător, și a zis: Trimite și adu îndată pe Mica, fiul lui Imla. Și Mica a zis: Ascultă dar cuvântul Domnului! Am văzut pe Domnul stând pe scaunul Lui de domnie, și toată oștirea cerurilor stând lângă El, la dreapta și la stânga Lui. Și Domnul a zis: Cine va amăgi pe Ahab, ca să se suie la Ramot din Galaad și să piară acolo? Și au răspuns unul într-un fel, altul într-altul. Și un duh a venit și s-a înfățișat înaintea Domnului, și a zis: Eu îl voi amăgi. Domnul i-a zis: Cum? Voi ieși, a răspuns el, și voi fi un duh de minciună în gura tuturor proorocilor lui. Domnul a zis: Îl vei amăgi, și-ți vei ajunge ținta; ieși, și fă așa! Și acum, iată că Domnul a pus un duh de minciună în gura tuturor proorocilor tăi care sunt de față. Dar Domnul a hotărât lucruri rele împotriva ta*“ (1.Regi 22: 9,19-23).

Pe aceeași linie se situează și profețiile pe care le are de adus la cunoștință Pavel în a doua sa epistolă către tesaloniceni în legătură cu ultimul mare Anticrist și cei ce i se aruncă în brațe; Pavel vorbește despre: „... *acel Nelegiuit*“ a cărui arătare „se va face *prin puterea Satanei, cu tot felul de minuni, de semne și puteri mincinoase, și cu toate amăgirile nelegiuirii pentru cei ce sunt pe calea pierzării, pentru că n-au primit dragostea adevărului ca să fie mântuiți. Din această pricină, Dumnezeu le tri-*

mite o lucrare de rătăcire, ca să creadă o minciună: pentru ca toți cei ce n-au crezut adevărul, ci au găsit plăcere în nelegiuire, să fie osândiți“ (2.Tesaloniceni 2:9-12).

În afară de aceasta, Cuvântul lui Dumnezeu ne arată că prin ochi devine vizibil în exterior ceea ce este ascuns în om. Acest lucru funcționează - și exprimarea aceasta nu este aici deplasată – pe baza unei legi a naturii spirituale, formulată de Domnul Isus în Predica de pe munte, astfel: *„Ochiul este lumina trupului. Dacă ochiul tău este sănătos, tot trupul tău va fi plin de lumină; dar dacă ochiul tău este rău, tot trupul tău va fi plin de întuneric. Așa că, dacă lumina care este în tine este întuneric, cât de mare trebuie să fie întunericul acesta!“* (Matei 6:22-23)

Cine se consideră creștin și se îndoapă cu programele de televiziune nu va avea ochiul limpede, și trupul lui nu va fi luminat. Căci, de fapt, efectele spectaculoase, pe baza cărora este modelată țesătura dramatică a majorității covârșitoare a produselor artistice, sunt în general mereu aceleași, dar în sute de mii de variații; violență, desfrâu și adulter. Un evanghelist american formula odată următoarea comparație: „Omul este asemenea unui tub cu pastă de dinți – indiferent unde-l apeși, nu iese decât ce e înăuntru“.

Matei relatează: *„Atunci unii din cărturari și din farisei au luat cuvântul și I-au zis: ‚Învățătorule, am vrea să vedem un semn de la Tine!'“* Răspunsul pe care-l dă Domnul Isus ne surprinde la început puțin: *„Drept răspuns, El le-a zis: Un neam viclean și preacurvar cere un semn; dar nu i se va da alt semn, decât semnul proorocului Iona“* (Matei 12:38-39). Este un lucru specific faptul că Domnul Isus recunoaște la teologii și tradiționaliștii religioși ai lui Israel acea necredință care provine din fixarea lăuntrică asupra „privirii spre exterior“ și nu caută Cuvântul vieții, ci „ceva pentru ochi“: un semn vizibil – și Domnul Isus numește această poziție ca fiind preacurvie (adulter).

O credință ce nu poate trăi fără semne și rezultate vizibile reprezintă un lucru foarte periculos. De jur-împrejurul globului crește în rîndul credincioșilor numărul acelora care redau, ca fiind „viziuni“ și „profeții“, fantasmagorii „cucernice“ sau chiar halucinații; se ajunge în stări de extaz sau chiar de transă, îngăimând apoi niște sunete fără sens pe care le motivează ca fi-

ind „vorbiri în limbi“ primite de la Duhul Sfânt. În plus, ești purtat într-o serie de relatări exaltante despre tot felul de vindecări ale unor boli sau exorcisme.

Există între aceștia, care în secolele trecute se numeau „inspirați“ și care astăzi, în ciuda diferitelor tendințe de diferențiere teologică și de comuniune, sunt cunoscuți sub denumirea generică de „penticostali“, mulți urmași ai lui Isus foarte scumpi și deosebiți în privința vieții lor creștine; de asemenea și între cei ce populează zona cenușie dintre creștinii cu o atitudine penticostală și cei cu una nepenticostală, adică cei numiți „*carismatici*“. Toți aceștia au o caracteristică comună, și anume faptul că ei își bazează credința mai puțin pe Cuvântul lui Dumnezeu și mai mult pe ceva întâmplat, văzut sau trăit într-un fel oarecare; lor trebuie totdeauna să li se întâmple ceva coleșitor sau zguduitor, nimic nu le place să propage mai mult decât ceva ce poate fi palpat, văzut, simțit.

Isus avea între ucenicii Săi pe unul care avea aceeași problemă și care, după răstignirea Domnului său, la mărturisirea celorlalți ucenici că L-au văzut pe Domnul, a răspuns: „*Dacă nu voi vedea în mâinile Lui semnul cuielor, și dacă nu voi pune degetul meu în semnul cuielor, și dacă nu voi pune mâna mea în coasta Lui, nu voi crede*“. Isus i-a venit în întâmpinare acestui om slab, dojenindu-l mai întâi plin de dragoste: „*Toma*“, i-a zis Isus, „*pentru că M-ai văzut, ai crezut. Ferice de cei ce n-au văzut, și au crezut*“ (Ioan 20:19-29).

A avea ochii întorși numai înspre exterior și a-ți îndrepta privirea către interior și în sus doar cu o intensitate minimă este un lucru foarte apropiat de ceea ce Domnul Isus caracterizează ca fiind o natură *adulteră*. Lipsa de disciplină a ochilor și folosirea aproape necontrolată a televizorului îi apropie în mod periculos chiar și pe cei mai vii creștini de cei *cărora*, după cum spune Petru, „*le scapără ochii de preacurvie și nu se satură de păcătuit. Momesc sufletele nestatornice...*“ (2.Petru 2:14a).

Iar dacă în cadrul creștinilor evanghelici există o grupare în care se dă dovadă de o mai mare orbire spirituală, de naivitate și satisfacție și în folosirea televizorului și cinematografului – în special când este vorba de produse „cucernice“ – atunci aceștia sunt din capul locului penticostalii și carismaticii, care, cu încli-

nația lor către un efect spectacular pe toate planurile – de la serviciul divin din cadrul bisericii și până la adunările de rugăciune în aer liber, și de la evanghelizările din piețe până la întrunirile de vindecare și adorare în încăperi închise –, lasă să se întrevadă, fără să-și dea seama, cât de pătruns este tot ceea ce practică ei în viața de credință, de „privirea spre exterior".

Între cei care de la bun început s-au întors de la Dumnezeu și nu vor să fie altceva decât niște copii ai lumii acesteia este un lucru foarte obișnuit ca ei să-și dea într-un fel oarecare frâu liber naturii lor. Lucrul acesta se realizează de cele mai multe ori întâi prin intermediul ochilor: *„Privirile trufașe și inima îngâmfată, această candelă a celor răi, nu sunt decât păcat"* (Proverbe 21:4).

Același Solomon de la care ne-a rămas această veche cugetare a făcut și următoarele experiențe: *„Este un neam de oameni care își blestemă tatăl și nu binecuvântează pe mamă-sa. Este un neam de oameni care se crede curat și totuși nu este spălat de întinăciunea lui. Este un neam de oameni ai căror ochi sunt trufași și care își țin pleoapele sus. Este un neam de oameni ai căror dinți sunt niște săbii și ale căror măsele sunt niște cuțite, ca să mănânce pe cel nenorocit de pe pământ și pe cei lipsiți dintre oameni... Pe ochiul care își bate joc de tatăl său și nesocotește ascultarea de mamă, îl vor scobi corbii de la pârâu și-l vor mânca puii de vultur"* (Proverbe 30:11-14,17).

Oare o generație ai cărei eroi de film se pricep cel mai bine să mânuiască armele și pumnii și să se destrăbăleze cu orice femeie care li se oferă, poate ea în definitiv să se comporte altfel decât modelele ei? Nenumărații Django și Rambo obscuri își manifestă mofturile și atitudinile lor sălbatice și lipsite de scrupule numai în propriile lor fantezii – însă ceea ce au de realizat apoi în realitate nu depășește ca valoare morală interumană ceea ce li se întâmplă la nivelul gândurilor.

Iar la sfârșit iese totuși la iveală ceea ce Sfânta Scriptură, cu inegalabilul ei simț al realității, a anunțat încă de mult: *„Să știi că în zilele din urmă vor fi vremuri grele. Căci oamenii vor fi iubitori de sine, iubitori de bani, lăudăroși, trufași, hulitori, neascultători de părinți, nemulțumitori, fără evlavie, fără dragoste firească, neînduplecați, clevetitori, neînfrânați, neîmblânziți, neiubitori de bine, vânzători, obraznici, îngâmfați; iubitori mai*

mult de plăceri decât iubitori de Dumnezeu; având doar o formă de evlavie, dar tăgăduindu-i puterea. Depărtează-te de oamenii aceștia“ (2.Timotei 3:1-5).

Tuturor acelora care nu trec de la privirea lor înnăscută spre exterior la o privire lăuntrică și de aici la o relație chibzuită, ponderată cu creația din jur și deci nu îndreaptă nici o privire în sus către Creator, Duhul Sfânt le pune în față prin pana apostolului Pavel o mărturie de ansamblu cutremurătoare: *„Măcar că au cunoscut pe Dumnezeu, nu L-au proslăvit ca Dumnezeu, nici nu I-au mulțumit; ci s-au dedat la gânduri deșarte și inima lor fără pricepere s-a întunecat. S-au fălit că sunt înțelepți, și au înnebunit; și au schimbat slava Dumnezeului nemuritor într-o icoană care seamănă cu omul muritor, păsări, dobitoace cu patru picioare și târâtoare. De aceea, Dumnezeu i-a lăsat pradă necurăției, să urmeze poftele inimilor lor; așa că își necinstesc singuri trupurile; căci au schimbat în minciună adevărul lui Dumnezeu, și au slujit și s-au închinat făpturii în locul Creatorului, care este binecuvântat în veci! Amin“* (Romani 1:21-25).

Aceasta este o descriere uimitor de exactă făcută unei generații care se consideră deosebit de instruită și luminată, încrezându-se doar în propriile raționamente, considerându-l pe om, care a fost creat după chipul lui Dumnezeu, ca fiind urmaș al maimuțelor, al târâtoarelor și patrupedelor și al păsărilor, o generație care leapădă adevărul lui Dumnezeu ca fiind „mitologie“, care se angajează nebunește în orice fel de protecție a mediului, dar în același timp ucide viața nenăscută procreată de ea însăși – iar când aude rostit Numele lui Isus răspunde fie cu hohote de râs isteric fie cu o agresiune fățișă.

Când Pavel continuă cu descrierea sa, ne dăm imediat seama cât de exact spune el lucrurilor pe nume, atunci când ne aducem aminte de o serie de filme, programe de televiziune sau articole din ziare: *„Din pricina aceasta, Dumnezeu i-a lăsat în voia unor patimi scârboase; căci femeile lor au schimbat întrebuințarea firească a lor într-una care este împotriva firii; tot astfel și bărbații au părăsit întrebuințarea firească a femeii, s-au aprins în poftele lor unii pentru alții, au săvârșit parte bărbătească cu parte bărbătească lucruri scârboase, și au primit în ei înșiși plata cuvenită pentru rătăcirea lor“*. De aceea și nesfârșitul

strigăt de disperare cu privire la SIDA.

„Fiindcă n-au căutat să păstreze pe Dumnezeu în cunoştinţa lor, Dumnezeu i-a lăsat în voia minţii lor blestemate, ca să facă lucruri neîngăduite. Astfel au ajuns plini de orice fel de nelegiuire, de curvie, de viclenie, de lăcomie, de răutate; plini de pizmă, de ucidere, de ceartă, de înşelăciune, de porniri răutăcioase; sunt şoptitori, bârfitori, urâtori de Dumnezeu, obraznici, trufaşi, lăudăroşi, născocitori de rele, neascultători de părinţi, fără pricepere, călcători de cuvânt, fără dragoste firească, neînduplecaţi, fără milă. Şi măcar că ştiu hotărârea lui Dumnezeu, că cei ce fac asemenea *lucruri sunt vrednici de moarte, totuşi, ei nu numai că le fac, dar şi găsesc de buni pe cei ce le fac"* (Romani 1:26-32).

Cine vrea să considere aceste lucruri ca fiind prea negative şi astfel nerealiste, aceluia i se recomandă un experiment (în nici un caz plăcut): să se aşeze o săptămână întreagă în faţa televizorului şi să privească de după-amiaza până noaptea târziu programele, având alături catalogul de vicii înfăţişate de apostolul Pavel – va putea astfel bifa, la o privire lucidă şi distanţată, fiecare punct în parte fără excepţie, unele dintre ele de mai multe ori. O sugestie, cum s-ar putea rezolva lucrurile mai repede şi mai simplu: este suficientă citirea programelor săptămânale de televiziune într-una din numeroasele reviste ilustrate...

Cine se consideră ca aparţinând lui Cristos, cine se ştie iertat de păcate prin sângele Fiului lui Dumnezeu vărsat pe crucea de pe Golgota, cine se recunoaşte ca fiind răscumpărat şi mântuit şi cine, prin Duhul Sfânt, Îi poate spune „Tată" Dumnezeului celui sfânt şi drept, acela ar trebui să cadă serios pe gânduri cu privire la puterea cu care se încurcă atunci când îşi aduce televizorul în casă şi asimilează torentele de imagini ale acestuia.

Biblia îi avertizează cu dragoste şi tărie totodată pe cei ce au trecut cu hotărâre deplină de partea Domnului Isus: *„Tot aşa şi voi înşivă, socotiţi-vă morţi faţă de păcat, şi vii pentru Dumnezeu, în Isus Cristos, Domnul nostru. Deci, păcatul să nu mai domnească în trupul vostru muritor, şi să nu mai ascultaţi de poftele lui. Să nu mai daţi în stăpânirea păcatului mădularele voastre, ca nişte unelte ale nelegiuirii; ci daţi-vă pe voi înşivă lui Dumnezeu, ca vii, din morţi cum eraţi; şi daţi lui Dumnezeu mădularele voastre, ca pe nişte unelte ale nepri-*

hănirii" (Romani 6:11-13). Cum poate cineva să calce pe urmele lui Isus, când ochii săi sunt lipiți zilnic ore în șir (sau numai „un cesuleț") de ecranul televizorului și nu-și mai poate înălța astfel cu seriozitate privirea lăuntrică plină de viață către Dumnezeul său?

În viața unui creștin născut din nou există un „odinioară" și un „acum". Comparația între cei doi timpi merită făcută, atunci când o facem cu gândurile lui Pavel: „*După cum odinioară v-ați făcut mădularele voastre roabe ale neprihănirii, ca să ajungeți la sfințirea voastră! Căci, atunci când erați robi ai păcatului, erați slobozi față de neprihănire. Și ce roade aduceați atunci? Roade, de care acum vă este rușine: pentru că sfârșitul acestor lucruri este moartea. Dar acum, odată ce ați fost izbăviți de păcat și v-ați făcut robi ai lui Dumnezeu, aveți ca rod sfințirea, iar ca sfârșit: viața veșnică*" (Romani 6:19b-22).

Dar nu se poate! Așa ceva bineînțeles că un evanghelic nu o face cu nici un chip: să frecventeze o cârciumă sau un bordel, să participe la un carnaval... însă în fața micului ecran umblă lejer cu ochii și simțurile și inima pe toate aceste căi și pe altele mult mai rele!

„*Iată dar ce vă spun și mărturisesc eu în Domnul: Să nu mai trăiți cum trăiesc păgânii, în deșertăciunea gândurilor lor, având mintea întunecată, fiind străini de viața lui Dumnezeu, din pricina neștiinței în care se află în urma împietririi inimii lor. Ei și-au pierdut orice pic de simțire, s-au dedat la desfrânare, și săvârșesc cu lăcomie orice fel de necurăție*" (Efeseni 4:17-19). Tot ceea ce se spune aici despre Neamuri (națiuni) apare fără excepție în programele TV – și asta nu din când în când, ci săptămânal și zilnic, aproape fără întrerupere.

Dacă ne-am scufundat deja în așa măsură în torentul de distracții și suntem atât de stăpâniți de patima divertismentului, încât nu mai vedem aceste realități, fiindcă în final ne-am pierdut și privirea îndreptată în sus, dacă deja de mult ne ținem inima departe de Dumnezeu, și frica de El nu mai înseamnă decât o poruncă învățată formal, dacă DOMNUL nu primește din partea noastră decât câteva ore duminica și poate și joi sau vineri seara, iar micul ecran între șapte și 25 de ore săptămânal, atunci creștinismul nostru nu mai are mare valoare.

„Nu vă înjugați la un jug nepotrivit cu cei credincioși" spune Sfânta Scriptură; aici poate fi înțeles în orice caz și jugul suportat cu plăcere al maltratării ochilor și gândurilor de către televiziune. Textul continuă: *„Căci ce legătură este între neprihănire și fărădelege? Sau cum poate sta împreună lumina cu întunericul? Ce înțelegere poate fi între Cristos și Belial? Sau ce legătură are cel credincios cu cel necredincios? Cum se împacă Templul lui Dumnezeu cu idolii? Căci noi suntem Templul Dumnezeului celui viu, cum a zis Dumnezeu: Eu voi locui și voi umbla în mijlocul lor; Eu voi fi Dumnezeul lor, și ei vor fi poporul Meu. De aceea: Ieșiți din mijlocul lor, și despărțiți-vă de ei, zice Domnul; nu vă atingeți de ce este necurat, și vă voi primi. Eu vă voi fi Tată, și voi Îmi veți fi fii și fiice, zice Domnul Cel Atotputernic. Deci, fiindcă avem astfel de făgăduințe, preaiubiților, să ne curățim de orice întinăciune a cărnii și a duhului, și să ne ducem sfințirea până la capăt, în frică de Dumnezeu"* (2.Corinteni 6:14–7:1).

Cine se lasă prins zilnic de programele de telviziune, face exact opusul avertismentului de mai sus: el își pătează duhul și astfel și trupul, iar asta în permanență.

Ca și creștini însă, noi suntem chemați, în special dacă ne gândim la revenirea Domnului Isus, să ne curățim de toată murdăria păcatelor: *„Vedeți ce dragoste ne-a arătat Tatăl, să ne numim copii ai lui Dumnezeu! Și suntem. Lumea nu ne cunoaște, pentru că nu L-a cunoscut nici pe El. Preaiubiților, acum suntem copii ai lui Dumnezeu. Și ce vom fi nu s-a arătat încă. Dar știm că atunci când Se va arăta El, vom fi ca El; pentru că Îl vom vedea așa cum este. Oricine are nădejdea aceasta în El, se curățește, după cum El este curat"* (1.Ioan 3:1-3). Acest „vom fi ca El, pentru că Îl vom vedea așa cum este" începe deja aici pe pământ.

Cu ceea ce privim, cu aceea ne vom asemăna tot mai mult, și într-o zi vom fi la fel. Dacă vom lăsa, prin intermediul ochilor, să acționeze asupra noastră toată acea murdărie desfrânată și mocirlă morală, oferită atât de fermecător și drăgăstos pe micul ecran, atunci toate acestea ne vor stăpâni într-o zi, mai mult sau mai puțin, întreaga viață și ni se vor imprima până și la nivelul aspectului nostru exterior. Dar dacă ochii noștri caută să cerceteze în Cuvântul lui Dumnezeu chipul Domnului Isus, ei

vor fi îndreptaţi în permanenţă către El, şi astfel vom putea fi transformaţi, modelaţi încă de aici din viaţa aceasta de pe pământ după chipul Lui şi vom iradia natura Sa şi vom umbla după motto-ul lui Gerhard Tersteegen: „În cuvânt, în faptă şi în toată fiinţa să nu poată fi citit nimic altceva decât Isus!“

Solomon a gândit mai departe decât Ortega y Gasset – sau: „Credinţa vine în urma ascultării"

În anii tinereţii eram pătruns de gândurile înţelepte ale filozofului spaniol Jose Ortega y Gasset: „Surprinderea, uimirea sunt începutul înţelegerii. Ele reprezintă cel mai aparte sport şi lux al omului spiritual. De aceea, gestul său cumsecade este să privească lumea cu ochii larg deschişi de uimire. Tot ceea ce există în lume este ciudat şi uimitor pentru o pereche de ochi bine deschişi. Tocmai aceasta, mirarea, reprezintă o bucurie a zeilor care îi este refuzată jucătorului de fotbal, purtându-l însă pe gânditor într-un extaz nestăvilit al privirii prin lume".

Această puternică beţie a privitorului am gustat-o de câte ori a fost posibil. Mai târziu, pe calea lui Isus şi în studiul Sfântului Său Cuvânt a trebuit să recunosc că acest Ortega atât de preţuit de mine nu propaga în definitiv nimic altceva ca fiind cea mai mare „bucurie a zeilor" decât privirea omenească spre exterior.

De acolo el se întoarce – şi asta face din el un bun filozof – mereu cu privirea către interior, făcând nişte observaţii fine dar şi autocritice şi încercând să-şi împărtăşească gândurile exclusiv cu mijlocul de transport al cuvintelor, pentru ca această cale să lumineze lumea şi nenumăratele ei legături interumane atât de variate.

Profesorul spaniol, care a trăit din 1883 până în 1955, stă pentru întreaga tagmă a gândurilor lumeşti ca un model strălucit, mai ales fiindcă n-a făcut parte din aceeaşi categorie cu Feuernach, Schopenhauer sau Nietzsche, care au bătut permanent câmpii cu ideologia propriei lor înverşunări. Ortega y Gasset s-a distanţat subtil dar considerabil de asemenea lucruri, citând, între multe cărţi inteligente, din când în când şi Biblia, făcând şi o observaţie ca aceasta: „Puterea mondială şi cea religioasă sunt la fel de duhovniceşti; însă una este un duh al vremii - părerea deschisă şi schimbătoare din cadrul lumii, iar cealaltă un duh al veşniciei – părerea lui Dumnezeu, pe care o dă Dumnezeu despre om şi destinul lui".

Pe de altă parte însă postulează: „Religia, ştiinţa, dreptul, arta, valorile societăţii şi cele erotice sunt chestiuni comune. Ele re-

prezintă însă substanțele spirituale din care trăim noi". Mai mult nu putea oferi Ortega. O privire reală în sus, din câte ne dăm seama din scrierile sale, n-a aflat-o niciodată. Pentru el toată fascinația pornea exclusiv din lumea în care trăia.

Cu câteva milenii înainte a trăit Solomon. Încă din vremea aceea el a gândit mai departe decât Ortega. Solomon, inspirat de Duhul lui Dumnezeu, ne arată cum trebuie să se desfășoare cele trei direcții ale noastre de privire. În cazul primelor două, cele spre exterior și interior, el le leagă nemijlocit de sfaturi practice dintre care fiecare indică niște fapte care nu pot fi separate de privirea respectivă. În cazul celei de-a treia direcții nu mai este necesar un asemenea sfat suplimentar, ea este suficientă prin sine și nu trebuie completată cu nimic, fiindcă ea cuprinde totul, pe întregul om.

1. „Privirea spre exterior" ni-l descrie pe înțeleptul rege sub forma unei reguli de viață spirituală, astfel: *„Ochii tăi să privească drept, și pleoapele tale să caute drept înaintea ta. Cărarea pe care mergi să fie netedă, și toate căile tale să fie hotărâte: nu te abate nici la dreapta nici la stânga, și ferește-te de rău"* (Proverbe 4:25-26).
2. Meditând în legătură cu „privirea spre interior", Solomon ajunge să vorbească despre inimă; în întreaga Biblie nu este vorba decât foarte rar de pompa de sânge din trup, ci aproape totdeauna despre partea lăuntrică, centrul personalității umane – ca și aici: *„Păzește-ți inima mai mult decât orice, căci din ea ies izvoarele vieții. Izgonește neadevărul din gura ta și depărtează viclenia de pe buzele tale!"* (Proverbe 4:23-24)
3. Nimeni în afară de Solomon nu descrie mai sensibil și mai potrivit „privirea în sus" – folosind cuvintele Tatălui ceresc: *„Fiule, dă-Mi inima ta, și să găsească plăcere ochii tăi în căile Mele"* (Proverbe 23:26). Această chemare a dragostei divine cuprinde o întreagă viață omenească, cu încurajarea de a o pune fără nici o restricție sub Cuvântul viu și salvator al lui Dumnezeu. La fel vorbește și Dumnezeu prin gura lui Solomon: *„Fiule, ia aminte la cuvintele mele, pleacă-ți urechea la vorbele mele! Să nu se depărteze cuvintele acestea de ochii tăi, păstrează-le în fundul inimii tale!*

Căci ele sunt în viață pentru cei ce le găsesc, și sănătate pentru tot trupul lor" (Proverbe 4:20-22).

Moise a fost acela care a primit poruncile pentru poporul ales, între care și cea de a doua poruncă: „*Să nu-ți faci chip cioplit, nici vreo înfățișare a lucrurilor care sunt în ceruri, sau jos pe pământ, sau în apele mai de jos decât pământul. Să nu te închini înaintea lor, și să nu le slujești; căci Eu, Domnul, Dumnezeul tău, sunt un Dumnezeu gelos...*" (Exod 20:4-6).

Evident că Moise la început a înțeles această poruncă în primul rând ca indicație practică, dar încă nu a cuprins-o în întreaga ei amploare pe care o poate lua în adâncul omului. Fiindcă în aceeași carte a *Exodului* poate fi citit că, *după* primirea Legii dumnezeiești, Moise a avut parte de o anumită recidivă a *poftei ochilor*, căpătată prin educația egipteană.

Ceea ce s-a întâmplat în acele momente se poate în definitiv înțelege doar din fraza din cadrul aceluiași capitol: „*Domnul vorbea cu Moise față în față, cum vorbește un om cu prietenul lui*" (Exod 33:11a). Pe acest fundal a reușit un om slab ca Moise să-I spună lui Dumnezeu: „*Arată-mi slava Ta!*" (Exod 33:18). Drept răspuns, Moise primește din partea Domnului o lecție pe cât de plină de dragoste, pe atât de sensibilă, cum în întreaga Biblie nu este descrisă decât o singură dată în felul acesta și care trebuie privită în ansamblu ca fiind unică.

Dumnezeu i-a spus lui Moise: „‚*Voi face să treacă pe dinaintea ta toată frumusețea Mea, și voi chema Numele Domnului înaintea ta; Eu Mă îndur de cine vreau să Mă îndur, și am milă de cine vreau să am milă!*' *Domnul a zis: ‚Fața nu vei putea să Mi-o vezi, căci nu poate omul să Mă vadă și să trăiască!*' *Domnul a zis: ‚Iată un loc lângă Mine; vei sta pe stâncă. Și când va trece slava Mea, te voi pune în crăpătura stâncii, și te voi acoperi cu mâna Mea, până voi trece. Iar când Îmi voi trage mâna la o parte de la tine, Mă vei vedea pe dinapoi; dar Fața Mea nu se poate vedea!*'" (Exod 33:19-20)

Mai târziu, Moise n-a mai formulat astfel de rugăminți la adresa Dumnezeului său, ci atât el, cât și mulți oameni ai credinței au înțeles adânc și plini de venerație ceea ce a priceput și un cercetător în domeniul comunicațiilor ca Neil Postman: și anume că Dumnezeul iudeilor, singurul Dumnezeu adevărat și

viu, vrea să fie văzut numai în Cuvânt şi prin Cuvânt, să fie cuprins numai de „privirea în sus" şi de aceea, când este vorba de El, de Persoana Sa şi descoperirea gândurilor Sale, exclude cu hotărâre „privirea spre exterior" specifică naturii carnale!

Dumnezeu i Se dezvăluie omului şi prin creaţie; însă El vrea ca noi să privim dincolo de creaţia ce poate fi cuprinsă cu „privirea spre exterior": *„În adevăr, însuşirile nevăzute ale Lui, puterea Lui veşnică şi dumnezeirea Lui se văd lămurit, de la facerea lumii, când te uiţi cu băgare de seamă la ele în lucrurile făcute de El"* (Romani 1:19-20). Privirea noastră spre exterior cuprinde însă doar domeniul material, obiectiv. Pentru ca să putem recunoaşte aici însuşirile nevăzute ale lui Dumnezeu, puterea Lui veşnică şi dumnezeirea Lui, este nevoie de o schimbare a direcţiei către „privirea în sus" ca în cazul lui David: *„Dumnezeule, Tu eşti Dumnezeul meu, pe Tine Te caut! Îmi însetează sufletul după Tine, îmi tânjeşte trupul după Tine, într-un pământ sec, uscat şi fără apă. Aşa Te privesc eu în locaşul cel sfânt, ca să-Ţi văd puterea şi slava. Fiindcă bunătatea Ta preţuieşte mai mult decât viaţa, de aceea buzele mele cântă laudele Tale"* (Psalm 63:2-4).

Din perspectiva aceasta a ochiului care-L caută pe Dumnezeu cu privirea lăuntrică îndreptată în sus, David nu s-a văzut numai pe sine şi relaţia sa cu Cel Veşnic, ci a remarcat şi legătura dintre întreaga creaţie şi Creatorul ei: *„Ochii tuturor nădăjduiesc în Tine, şi Tu le dai hrana la vreme. Îţi deschizi mâna, şi saturi după dorinţă tot ce are viaţă"* (Psalm 145:15-16).

Pornind de aici, creştinul nou-testamental, în cazul în care credinţa sa este veritabilă şi nefalsificată, se ţine mereu de frumosul îndemn pe care-l dă scriitorul epistolei către evrei: *„Să ne uităm ţintă la Căpetenia şi Desăvârşirea credinţei noastre, adică la Isus..."* (Evrei 12:1-2).

Isus Însuşi, când era pe pământ, a lucrat foarte mult în predicile şi cuvintele Sale cu *imagini:* acestea erau multele Sale *pilde, cu ajutorul* cărora făcea înţelese sau chiar pecetluia anumite gânduri, însă materialul din care-Şi picta imaginile era numai Cuvântul.

El Însuşi, Isus, este descris în Noul Testament astfel: *„El este chipul Dumnezeului celui nevăzut, cel întâi născut din toată*

zidirea" (Coloseni 1:15). Acelaşi Pavel care a scris aceste cuvinte s-a adresat într-o altă epistolă creştinilor din provincia Galatia, foarte provocator: *„O, galateni nechibzuiţi! Cine v-a fermecat pe voi, înaintea ochilor cărora a fost zugrăvit Isus Cristos ca răstignit?*" (Galateni 3:1)

Zugrăvit în faţa ochilor? Dar cu siguranţă nu cu mijloacele unui Duccio, Grünewald sau chiar Dali! Şi aici, materialul cu care *Isus Cristos fusese înfăţişat în faţa ochilor ca Cel răstignit* a fost numai Cuvântul.

Dumnezeu nu lasă principiul comunicativ aflat în legătură cu Cuvântul Său – aşadar problema cum trebuie să fie împărtăşit, transportat, transmis altora Cuvântul Său – nici în voia aşa-numitei întâmplări, nici pe mâna dorinţelor naturii carnale a omului. Se întâmplă fie din pură aroganţă, fie din necunoaşterea Scripturii, ca oamenii de astăzi – până în adâncul spaţiului evanghelic – să desconsidere toate regulile de comunicare date de Dumnezeu şi să facă ce le convine cu Cuvântul Său. Indiferent care este cauza, aceasta este în orice caz o cale deosebit de periculoasă; ea s-ar putea să sfârşească mai repede decât bănuim, prin aceea că Dumnezeu în judecata Sa ne va bloca orice privire în sus, şi noi vom pluti purtaţi de curentul mare şi larg, având o religiozitate aparentă, deschisă către lume şi cu o ardoare ecumenică.

Dumnezeu ne-a dat indicaţii simple, clare, care sunt atât de clare încât oameni de lume ca Neil Postman şi Jerry Mander le pătrund conform unei logici consecvente – însă nu mai sunt de mult suficient de clare pentru nenumăraţii creştini „moderni" (care nu vor să aibă nimic comun cu „teologia modernă"), orbiţi de ecran. Sau poate că problema nici nu constă măcar în formularea cuvântului, ci doar în lipsa de claritate a ochilor?

Principiul comunicativ al lui Dumnezeu îl aflăm într-o singură frază scurtă din Biblie: *„Astfel, credinţa vine în urma auzirii, iar auzirea vine prin Cuvântul lui Cristos*" (Romani 10:17).

Nicăieri Cuvântul lui Dumnezeu nu îngăduie o cât de vagă posibilitate ca adevărata credinţă să rezulte în urma unei meditaţii vizuale, unui film biblic, unui scheci sau piese de teatru, a unui concert sau oratoriu, a unui produs cinematografic sau

pentru televiziune; nicăieri în Cuvântul Sfintei Scripturi nu există nici cea mai dosnică portiță ca predica din care să fie trezită credința în Domnul Isus să se poată baza pe gândurile unor anumiți filozofi, psihanaliști sau psihoterapeuți ori alți înțelepți lumești, ori să se poată alimenta într-un fel oarecare din produsele mijloacelor vizuale de comunicare în masă.

„Astfel, credința vine în urma auzirii; iar auzirea vine prin Cuvântul lui Cristos". Aceasta este singura cale de comunicare instituită de Dumnezeu. Orice altă vestire care nu conține această cale se află pe un făgaș înșelător.

Așadar, să încetăm odată de a mai introduce în cadrul vestirii Evangheliei toată mania aceasta a imaginilor, atât de adânc sădită în carnea noastră! În vestirea Cuvântului viu al lui Dumnezeu nu contează decât ca Duhul lui Dumnezeu să poată mișca sufletele, nu contează nimic altceva decât *„lucruri, pe care ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit, și la inima omului nu s-au suit, așa sunt lucrurile pe care le-a pregătit Dumnezeu pentru cei ce-L iubesc"* (1.Corinteni 2:9).

Doar în cadrul acestui domeniu al gândurilor lui Dumnezeu vom putea înțelege acele cuvinte ale apostolului Pavel care par la prima vedere a fi un paradox, însă ating exact descrierea pentru „privirea cu credință în sus" – Pavel explică faptul că *„noi nu ne uităm la lucrurile care se văd, ci la cele ce nu se vad; căci lucrurile care se văd sunt trecătoare, pe când cele ce nu se văd sunt veșnice"* (2.Corinteni 4:18).

În epistola sa către creștinii din Efes, același apostol le scrie că se roagă neîncetat pentru ei, *„ca Dumnezeul Domnului nostru Isus Cristos, Tatăl slavei, să vă dea un duh de înțelepciune și de descoperire, în cunoașterea Lui"* (Efeseni 1:17). Cum trebuie să se petreacă aceasta, ne lămurește Pavel în fraza următoare – și aici este numit cu claritate același lucru lăuntric atât de sensibil, și ușor de distrus, fără de care nu este posibilă stabilirea unei legături cu Dumnezeu, iar Duhul Sfânt nu-Și poate face în noi lucrarea Sa de descoperire pe baza Cuvântului lui Dumnezeu:

„El să vă lumineze ochii inimii,

ca să pricepeți care este nădejdea chemării Lui, care este bogăția slavei moștenirii Lui în sfinți, și care este față de noi, credincioșii, nemărginita mărime a puterii Sale, după lucrarea

puterii tăriei Lui..." (Efeseni 1:18-19).

În scrisoarea sa către galateni, Pavel face cunoscută în alți termeni problema care stă împotriva acelei atitudini vii de credință a unui ochi luminat al inimii: *„Umblați cârmuiți de Duhul și nu împliniți poftele firii pământești. Căci firea pământească poftește împotriva Duhului, și Duhul împotriva firii pământești: sunt lucruri potrivnice unele altora, așa că nu puteți face tot ce voiți. Dacă sunteți călăuziți de Duhul, nu sunteți sub Lege*" (Galateni 5:16-18).

O scurtă remarcă ne lămurește imediat despre ce anume este vorba aici: umblarea în Duhul începe și sfârșește cu „privirea în sus", plăcerea firii pământești (a *cărnii)* începe și se termină cu „privirea spre exterior". *Duhul* pe de o parte și *carnea* pe de altă parte reprezintă aici „privirea în sus", respectiv „privirea spre exterior". Nu există nici un dubiu în legătură cu relația dintre ele: *„... sunt lucruri potrivnice unele altora!*"

Cine este și rămâne un sclav al plăcerii ochilor săi, al înclinației adânc înrădăcinate în carne către „privirea spre exterior", acela va putea să aștepte mult timp luminarea ochilor inimii sale de către Duhul lui Dumnezeu. Astfel, abia va putea înainta, sau mai degrabă nu va progresa deloc în înțelegerea Cuvântului lui Dumnezeu, ca și în viața generală de credință. Se va roti permanent într-un cerc, bătând pasul pe loc și ducând o luptă lăuntrică între duh și carne, o luptă a direcțiilor spirituale de privire.

Căci cuvintele lui Pavel, ca și experiența vieții de credință, învață mereu același lucru, și anume că în această luptă iese în evidență doar faptul că *„nu puteți face tot ce voiți*"; fără o întoarcere clară, consecventă către Domnul (care nu poate fi concepută fără o prealabilă întoarcere la fel de categorică din fața lumii), se împotmolesc toate sforțările evlavioase, oricât de bine intenționate ar fi ele.

Atât timp cât mai cedăm vechiului impuls al firii, lăsând să ne stăpânească „privirea spre exterior", atât timp cât inima noastră aleargă acolo unde ne fug ochii, atât timp cât facem loc în viața noastră celei mai mari atracții a vremurilor noastre – imaginii mișcate, oferind zilnic ochilor noștri mai mult timp în fața micului ecran decât în fața Cuvântului lui Dumnezeu –, în tot acest timp ochii inimii noastre vor fi întunecați și nu se vor

lumina, ne vom poticni în viaţa noastră de credinţă dintr-o greutate şi suferinţă în alta, iar în viaţa noastră *nu* se va putea adeveri că suntem ceva *„spre lauda slavei Sale“* (Efeseni 1:12b).

Este un non-sens să ne lăsăm chemaţi pe baricade de un Jerry Mander, pentru a înlătura împreună televizorul. Fiecare în parte decide pentru sine în privinţa răspunderii pe care este gata s-o poarte înaintea lui Dumnezeu pentru cât de aproape vrea să fie înăuntrul său şi în întreaga sa viaţă practică de Domnul său Isus, ce *direcţie a privirii* să fie dominantă. *„Căci Dumnezeu, care a zis: ‚Să lumineze lumina din întuneric,‘ ne-a luminat inimile, pentru ca să facem să strălucească lumina cunoştinţei slavei lui Dumnezeu pe faţa lui Isus Cristos“* (2.Corinteni 4:6).

Toate acestea nu vor să fie o pledoarie pentru aşa-numitul creştinism îngust. Bineînţeles că urmaşii lui Cristos trebuie să umble în această lume cu ochii luminoşi, treji – în orice caz cu ochi care să fie, ca şi toate *gândurile* noastre, *prinşi în ascultarea de Cristos* (2.Corinteni 10:5b). Atunci – şi numai atunci – se va împlini ceea ce proclamă Pavel în 1.Tesaloniceni:

„Dumnezeul păcii să vă sfinţească El Însuşi pe deplin; şi duhul vostru, sufletul vostru şi trupul vostru, să fie păzite întregi, fără prihană la venirea Domnului nostru Isus Cristos. Cel ce v-a chemat este credincios, şi va face lucrul acesta“ (1.Tesaloniceni 5:23-24).

Dacă a existat cineva care să fi înţeles pe deplin problema ascultării ochilor şi să fie într-adevăr dăruit cu *ochi luminaţi ai inimii,* atunci acela a fost compozitorul german Paul Gerhardt (1607-1676). În cea de-a doua strofă a cântării compuse de el în anul 1666, „Soarele de aur“, el ne demonstrează ce înseamnă a privi dincolo de minunata creaţie a lui Dumnezeu, astfel încât *„noi nu ne uităm la lucrurile care se văd, ci la cele ce nu se văd“* (2.Corinteni 4:18).

„Ochiul meu a zărit ce Domnul a clădit
Spre slava Sa şi învăţătura mea,
Spre Împărăţia Sa puternică şi mare
În care vor ajunge toţi supuşii Săi,
Când vor pleca în pace şi cu dor
Din sânul acestui pământ trecător“.